BALAGUER

LO TROVADOR

DE

MONTSERRAT

MONTSERRAT
175
A

MCD 2019

MONTSERRAT
175
A

MCD 2019

MCD 2019

MCD 2019

LO TROVADOR DE MONTSERRAT.

MCD 2019

MCD 2019

FA-746

LO TROVADOR DE MONTSERRAT.

POESIAS CATALANAS

DE

Victor Balaguer.

Patria, fides, amor.
Divisa del Consistori.

Museo Nacional de Antropología * MADRID

BARCELONA:

LLIBRERIA DE SALVADOR MANERO,

Rambla de Sta. Mónica, n. 2.

1861.

MCD 2019

R. 25134

ES PROPIETAT DE SALVADOR MANERO.

Barcelona.—Imp. de *El Porvenir*, de Bonaventura Bassas,
Tallers, n. 51 y 53.—1861.

MCD 2019

Lo Consistori dels Jochs florals de 1861 ha declarat *mestre en gay saber* al autor de aquestas poesías, per haber guanyat en dits certámens literaris las tres joyas que li donan dret al títol.

MCD 2019

MCD 2019

I.

PATRIA.

MCD 2019

I.

PATRIA.

MCD 2019

AHI Y AVUY.

Ahi.

—Vosaltres, los del castell
de las feixugas murallas,
que al peu dels marlets vetllau
lo gonfanó de las barras,
las portas, si 'us plau, obridme,
que n' he fét llarga jornada,
y mòn arpa per vosaltres
despenjaré de ma espatlla,
y vos cantaré los fets
dels vostres companyons d' armas
en Sicilia y en Atenas,
en Nápols y en la Calabria,
perque jo só lo cantor
de las glorias de ma patria.

MCD 2019

—Baixáu lo pont llevadis
y donáule prest entrada.
¡Ben vingut, lo trovador
de las glorias de sa patria!

—

Avuy.

—Veniu á mí si voleu
saber historias passadas.
Jo vos contaré las glorias,
las conquistas, las hassanyàs
que alcansaren vostres pares
sota 'l pendó de las barras,
cuant per la mar y la terra
victoriós sempre 'l portavan,
conquistador de realmes
y guanyador de comarcas;
que n' es rica nostra historia,
en fets, en lletras y en armas,
y jo ne só lo cantor
de las glorias de ma patria.
—Vesten' á contar als altres
tas historias y antiguallas.
¡Mala fi fasse 'l poéta
que sols nos conta rondallas!

Castell de Picalqués 11 *agost de* 1860.

MCD 2019

LOS HÉROES DEL MAR.

AL MEDITERRÁNEO.

¿Qué vólen dir, ó mar, tas onas escumants,
cuant tas platjas batent ab roncas armonías,
aixecas fins al cel salvatjes sinfonías
de accents desconeguts y misteriosos cants?

De nit, cuant lo mon dorm, y cuant la lluna encesa
passeja per lo cel sòn lluminós fanal,
jo vinch, lo cor ferit de dol y de tristesa,
las frescas á buscar corrent ton arenal.
Dalt de una roca dret, com guayta en sa torratja,
tas brisas de consol jo vinch á respirar,
y 'm plau á fe sentir per l' arenosa platja
á tas onas bullents sos himnes murmurar.

MCD 2019

Y 'm plau trovarme sol, qu' en mitj de lo infinit
las fibras de mòn cor per tots sos poros gosan,
y al descubrirme 'l front, en mos cabells deposan
la pluja de llurs plors las brisas de la nit.
Y 'm plau llavors seguir lo curs de las historias,
y evoco dels passats las sombras elocuents,
y me sembla sentir llurs fets y llurs victorias
narradas per ta veu ab rugidors accents.

Cuant la boira 't cubreix ab sos oscurs turbants,
umplint ta inmensitat de singulars aromas,
¿ no véus vagar, ó mar, entre tas foscas bromas
dels héroes catalans las sombras arrogants?

Pels aires extenent llurs ondejants mortallas,
y somiant en combats, en lluytas y en batallas,
los héroes que, sent morts, són vius en las historias,
ne van tots en tropell, revolts y turbulents,
á visitar de nit los llochs de sas victorias,
llurs crits de guerra alsant al bruelar dels vents.
Y aqueixas són las veus, y aqueixos són los crits
que tots sentim passar entre lo vent que plora,
cuant ne cruza del llam la llum enlluernadora
á trossos esqueixant la foscà de las nits.

O mar, en los recorts que ab lo teu nom pregonas,
de memorables fets ne portas un tresor.
Pel poble catalá cada una de tas onas

MCD 2019

amaga entre llurs plechs tota una historia d' or.
De tos áspres perfums respiro l' ambrosía,
y de ta platja dret en los esculls, ó mar,
per ton espay boirós ne véu ma fantasía
de tos héroes la host devant mos ulls passar.

Lo rey Jaume es aquell !

¡Salut, salut, En Jaume,
lo cruzat catalá, terror dels sarrahins !
Tos fets vull recordar de honor y gloria... Pláume
cantar ton nom, gloriós fins en remots confins!
Lleó brau d' Aragó, afila ja tas garras:
per que'ls fassas cristians t' esperan los Balears...
Com vidre trencarás llurs corvas cimitarras
y temples y ciutats farás de llurs aduars.
Sant elegit de Dèu, al véurer tas galeras,
los moros fugirán com vol dispers d' aucells,
ta planta arrugará los draps de llurs banderas,
y al trono pujarás de tres tribus guerreras
tres princeps sarrahins servinte d' escambells.

Aquell es Pere'*l gran*. Sicilia ja 'l espera
per' entregarli 'l guant del noble degollat (1).
¡Sumis óbrali pas, ó mar, á sa galera,
que, cuant ha nascut ell, lo teu senyor ha nat!

---

(1) Lo guant que Coradi llansá desde són patibul y que, segons tradició, donaren al rey En Pere de Aragó.

MCD 2019

Ell es qui dominá lo inmens orgull de Fransa:
ell qui al papa digué:
—«Pus no'm vóls acatar
«com á llegitim rey, jo 't juro que, en venjansa,
«m'acatarás un jorn, al ovirar ma llansa,
«com á pare de reys, com á senyor del mar (1).»

Aquell es En Alfons. Del pont de sa galera
á sa Lucrecia véu, s'aymía y companyera,
de la lluna en los raigs sòn languiment banyant,
per sobre sòn coll blanch sa negra cabellera
sos fils de ébano fi llustrosos deslligant (2).
Deixáulo que joyós avuy jugue ab lo amor.
Si es galan en la mar, héroe será en la terra:
los jochs d'amor d'avuy, demá serán de guerra:
soldat será demá, si avuy es aymador.
Demá veurá á sos peus á Nápols l'altanera
y sa diadema d'or se cenyirá á sòn front,
y al alsar d'Aragó la federal bandera
lo aclamarán los sèus y lo admirará 'l mon.

De una galera en lo alt, y fer entre'ls més fers,
un home cruza'l mar. La pau es sòn desterro,
sa patria es lo combat, las guerras sos plahers...

---

(1) Paraulas del rey En Pere cuant li digueren que lo Sant Pare lo havia excomunicat.

(2) Lucrecia de Alanyó, querida del rey En Alfons.

MCD 2019

Sentíule murmurar lo bronch *¡Desperta ferro!* (1)
que 's la espuela de honor dels braus almugavérs.

Es un senzill soldat, fill brau de la marina,
avuy aventurer, princep y duch demá:
si de palla en un jas sòn front avuy reclina,
de púrpura en un llit demá descansará.
Que al estendrer sòn bras, com un flagell de Dèu
sos braus almugavers sobre l' Orient caurán,
y al ferne del pais lo patrimoni sèu,
de harems y de palaus llurs tendas ne farán.
Per ell, tan sols per ell tindrán una nació
los nets dels Berenguers de Orient en las arenas;
per ell, tan sols per ell las barras d'Aragó
tindrán per pedestal las cúpulas d'Atenas.
Se diu Roger de Flor.

¿Y aquell?... ¿Quí n'es aquell?...
Es un altre Roger.

¡Roger, honor y gloria!
Roger de Lluria, 'l fill aymat de la victoria,
¿quín trono ha valgut may lo pont de ton vaixell?...
Com de Venecia 'l dux, per nuvia has prés la mar,
que't bressa com amant: sas onas tempestuosas
com un ramat de xais se't obran al passar:

---

(1) Crit de guerra dels almugavérs.

MCD 2019

de sòn espay inmens las boiras misteriosas
de ta mirada al llam com vels véus esquinsar:
sas feras tempestats sòn brisas deliciosas
que venen de ton front los llors á acariciar.

Tità del mar, los mars sotmesos á ta lley,
ja may t' han vist vensut. Com á grans de rosaris
esparramáres tu las flotas dels contraris.
Ne fou un rey per tu trenta vegadas rey.
Los segles ab amor ton nom repetirán.
Ta fama es inmortal, com lo infinit inmensa:
ta gloria cantarán las arpas de Provensa,
coronas per ton front las vérges teixirán.

Roger, Roger lo gran, tu contas més victorias
que delicadas flors no conta un aromer.
Tu mateix has perdut lo compte de tas glorias,
y rey ó princep no ets per no volerho ser.
Mentres trepitje'l mon la planta de un humá,
mentres estigue'l cel brodat d'estels de plata,
mentres tingue lo sol sòn globo d'escarlata
y arenas tingue'l mar, y'l mon tingue endemá,
y vol tingue lo aucell, ton nom etern viurá.
Primer que lo teu nom, que tot lo mon acata,
primer que lo teu nom, lo mon s' enfonsará.

¡Salut, héroes del mar! Deixáu que ma mirada
vos veja á tots passar entre la boira alada,

MCD 2019

de la gloria encorvats sota lo inmens botí.
¡Salut, brau Requesens, honor de nostra armada
de Lepanto en lo mar! ¡Salut, Vilamarí,
en Nápols vencedor, y á tu també, Moncada,
lo Neptú catalá, flagell del sarrahí! (1)

O tu, Pere Martell, pilot afortunat,
ó tu, Ramon Marquet, de fama tal que espanta,
que sols te detingué de anar á Terra Santa
la que assotá tas naus, furiosa tempestat;
ó tu brau paladí, valent Conrat de Llansa,
que á Túnis vas guanyar y'n feres ton palau,
dominant de sòn rey l'orgull y la esperansa
y á ta ramera un jorn donantlo per esclau;
y vosaltres Mallol, Ripoll y Sinisterra,
Entensa, Santa Pau, de vostra tomba eixiu:
en las alas del vent que passa arran de terra,
héroes grans del passat, homens eterns veniu!

¡Veniu, veniu, solcant la inmensitat del mar!
Vull veureus reunits, vull veurer agrupada
dels héroes la nació, y ardenta ma mirada
un poble de gegants de un raig vól abarcar!
Que jo que tinch, ó mar, de tos recorts esment,
al veurer que'ls ingrats tos bells llorers esfullan,

---

(1) A Hugo de Moncada, almirant, lo anomenan las crónicas *lo Neptú catalá.*

MCD 2019

bátrer sento mòn cor hont sols los recorts bullan,
bullir sento en mòn front lo forn del pensament.

Nostre passat gloriós cert jorn un rey trencá (1),
com tu en ta platja véus trencar l' ona escumosa,
mès, pus torna al instant més brava y orgullosa,
¡quí sab si un jorn també com ella tornará!

Ta grandesa mirant, ó mar, y ta bravura,
plé de efusió mòn cor saluda als navegants.
Los qui, ferms en sa fé, serens, la ma segura,
dins sa closca de nou passejan ta planura,
per forsa han de esser braus, per forsa han de esser grans.

Per forsa han de esser braus. Un ánima esforsada,
un ánima de foch déu bátrer dins sòn pit,
tenint per sol lo mar, per volta la estrellada,
tenint per passejar lo vol de sa mirada
lo mar, lo cel, lo espay, lo inmens del infinit.

Per forsa han de esser grans. Cuant l' uracá 'ls acossa,
tranquils dintre sa nau acceptan lo combat.
Senten brunzir lo vent que sòn velam destrossa,
senten bunir lo llam que 'ls pals del barco abat,
y, cara á cara ab Dèu, que 'ls mostra ja la fossa,
contemplan ab orgull fugir la tempestat.

---

(1) Felip V.

MCD 2019

Cuant tas onas com monts veig aixecar airadas,
cuant las sento rugir, ó mar, ab roncas veus,
jo en las esposas pens' y mares desoladas,
y sempre vaig llavors, ab fé, las mans plegadas,
de la Reina dels cels á agenollarme als peus.
Que es ella lo esperit de la misericordia,
lo port del desditxat, lo estel dels caminants,
la font dels sants amors, lo sol de la concordia,
lo balsam del consol, la llum dels navegants.
Y prega mon trist cor pels pobres que navegan,
que fan cara en llur nau al temps més borrascós,
que dels sèus infantons lo porvenir entregan
al paviment flotant de un mar revolt, furiós.

—

¡Mar de ma terra, adeu! Jo tornaré demá,
y parlarem los dos de las passadas glorias.
Si ab veu de tempestats tu'm contas tas historias,
ab cants de patri amor ma veu te respondrá.
¡Mar de ma patria, adeu! Lo sol que naix, al bardo
fa ta platja fugir. Demá vindrá de nit.
Guarda tu tos recorts com mòn amor jo guardo.
Mòn amor té de inmens lo que tu de infinit.

¡Amor sant del pais! Lo llas que á ell m' aferra,
cada dia es més gran, pus cada dia creix.
Jo visch de mòn amor á ma adorada terra
com viu cualsevol fruit del árbre que'l nudreix.

MCD 2019

Si tos héroes són grans, lo meu pais es bell.
Tu'm contarás dels teus los fets y las proesas,
y jo't contaré, ó mar, sa gloria y sas grandesas.
Tu d'ells me parlarás y jo 't parlaré d' ell.
Y lo aire de la nit se'n portará al passar,
com dos perfums del mar que'n lo aire s' evaporan,
com dos acordes veus que, cuant se uneixan, ploran,
lo cant del trovador y lo rugit del mar.

MCD 2019

HOMENATGE Y RECORT.

AL GENERAL ESPARTERO.

I.

Homenatge.

Filla santa del cel, vérge d'amor ungida,
pura com la virtut, de Dèu consol sagrat,
colom baixat del cel com missatger de vida,
tal es la llibertat.
Són flors de sòn pendó las llums de la victoria,
y com la religió sòn Evangeli té;
té mártirs venerats, que viuhen de sa gloria,
y sos apóstols també.

La veig solcar lo espay, sa casta vestidura
sòn róssech desplegant. Sa púdica hermosura
s'enmiralla en lo cel com en argent brunyit.
Pórta sòn front de vérge
per un llorer cenyit,

MCD 2019

en los bons temps de Grecia
fa dos mil anys cullit.
La veig solcant lo espay. Ardentas sas miradas,
travessan del cenit las voltas platejadas,
buscant per totas parts tirans que derribar,
buscant per totas parts nacions esclavisadas
y pobles que consolar.

Als apóstols la veig, com noble companyera,
portar á redimir la pobre humanitat,
y dels derruits altars en mitg la polsaguera,
devant los batallons que esperan sa bandera,
donar á Constantí sòn lábaro sagrat.

De Venecia fugir la veig plorosa un dia
al mirar de sos duxs lo deshonrat mantell,
y al poble abandonar que dorm entre la orgía,
per fer sòn niu d' amors entre los fills de Tell.

Ella reviurer fa la flama esmortuida
que 'l cor de Fivaller abrasa de llealtat,
y dóna á Pau Clarís la inspiració atrevida,
fent de sa veu clarí que sona lo combat (1).

---

(1) Tot bon catalá sab la historia de Joan Fivaller: tot bon catalá sab que lo discurs pronunciat per Pau Clarís en lo saló de Sant Jordi, fou la verdadera proclama que cridá á las armas als catalans en favor de sas llibertats, meynspreadas per Felip IV.

MCD 2019

La veig ¡ filla del cel ! en Barcelona un dia
vestir dels concellers la xia y la gramalla,
la veig dels catalans ser lo pendó y la guia,
als porucbs animant, corrent per la muralla,
llorers tenyits de sanch pels moribunds cullint,
mèntres per totas parts vomitan la metralla
los canons de Felip quint.

Y sols la veig fugir, rompent ceptre y corona,
cuant ja lo sabre lluent del dictador soldat
al poble catalá la ciutadela dóna,
mentres de sos caballs es cuadra la ciutat,
mentres crema 'l butxí las lleys en Barcelona,
que un poble tot ho pert cuant pert la llibertat.

Mès, prompte se la véu, per il-lustrar la historia,
de Washington armar lo bras ab la victoria,
y del llorer plantat per éll en lo Nou Mon,
oferirne un esqueix, al ovirar sa gloria,
als nobles dignes fills dels grechs de Marathon.

¡O santa llibertat! Ton noble cor desgarra
en Missolonghi un jorn del turch la cimitarra,
cuant, al donar als corbs apetitós banquet,
sobre enderrochs fumants, que mostran lo carnatge,
planta, banyat en sanch per sòn ferós coratge,
lo estandart de Mahomet.

MCD 2019

Llavors te véu lo mon, imatge fugitiva,
cuberta ab ton mantell los mars atravessar,
sentint de lluny los crits de Grecia ja cautiva,
y ton fatigat front portant á reposar
en lo sé ple d' amor de ta vella Inglaterra,
que 't guarda, sempre pur, com reina de la terra,
fa vuit segles un altar.

Curt será ton repós. Espanya ja t' espera.
Mina desplega al vent los plechs de ta bandera;
y de gloria cubert, cenyit de llors lo front,
de *Luchana* al bell peu t' aguarda ja Espartero,
dins sòn cor de lleó sentint lo impuls guerrero,
que á Espanya vól salvar ton esforsat campion,
en mitg de la foscor y de uracans de neu,
la nit mateixa que Dèu
doná un Salvador al mon (1).

Filla santa del cel, vérge d' amor ungida,
pura com la virtut, de Dèu consol sagrat,
colom enviat al mon com missatger de vida,
tal es la llibertat.

Viu tan sols de virtuts, com de llors la victoria;
es als pobles esclaus lo que es al jorn lo sol:

---

(1) Sabut es que la batalla de *Luchana* tingué lloch en la nit de Nadal.

MCD 2019

cuant los pórta al combat, es sòn pendó de gloria,
y cuant los dóna pau, sòn ángel de consol.

Sa missió extén pel mon, que sa missió es divina.
Cuant lo Verbo 's fèu hom, ella se fèu doctrina.
Vosaltres que teniu los ulls tancats encara,
y ni un saludo sols enviau á sòn pendó,
de lletras, ciencias y arts bè l' adorau en l' ara,
convertida per cert allí en revolució!

Odiau la llibertat que anomenau llicencia,
¡y li alsan vostras mans altars en la ciencia!
¡Miserables reptils, voltors de Prometeo,
que d' ella renegau, servintla de imprevist!
En la ciencia es sòn nom Bacon ó Galileo,
com en la religió sòn nom es Jesucrist.

II.

Recort.

Ple del amor que inspira l'alta gloria
del qui té un nom tocay de la victoria,
jo d' Espanya saludo al salvador,
jo al vencedor saludo dé *Luchana*,
lluny avuy de la pompa cortesana,
ab la pura fe del cor.

MCD 2019

Qué á ton retiro, pus mon cor t' admira,
los sons arriven de ma pobre lira.
¡ Benéit lo front á qui, com richs dossers,
los fruits de cent victorias galardonan!
¡ Benéit lo front á qui sòn ombra donan
enramadas de llorers !

Permet que 't cante, senyor,
y que las brisas viatgeras ,
com un dòls perfum d' amor ,
porten á tos peus, llaugeras,
l' homenatge de mòn cor.

La victoria t' ha mirat
com sòn millor adalit ,
de virtut y llibertat
á un mateix temps haurá estat
muralla y altar ton pit.

Ha volatejat la gloria
sempre entorn de tos pendons;
de los segles per memoria ,
has portat á la victoria
sempre exércits de lleons.

Y als que han mort á ton costat,
abatuts com las espigas
que'l segador ha dallat ,

MCD 2019

las banderas enemigas
per mortalla 'ls has donat.

No sentes ton cor ferit
si los que ahí t' aclamavan
per salvador y adalit,
ton nom, que tant ensalsavan,
avuy donan al olvit.

També al intrépit Colon
lo declararen culpable,
cenyint de espinas son front,
per lo crim imperdonable
de haber dat á Espanya un mon.

Pórta, donchs, també ta creu:
no 't desdora ni 't afea;
es ton merescut trofeu,
que ets espasa de la idea
de que 's feu apóstol Dèu.

Respectant ta probitat
y ta virtut y prudencia,
tos contraris t' han mirat
amich de la llibertat,
y enemich de la llicencia.

MCD 2019

Y es que sempre ha dit ton cor,
y ho has sellat ab ta sanch,
que la llibertat es or,
pero la llicencia es fanch.

No sols los raigs de la gloria
ton front encenan y orejan
ab clarors de la victoria:
home, 'ls contraris t' envejan,
héroe, 't respecta la historia.

Ab catalana llealtat
pago á ton nom est tribut,
perqué, de tots admirat,
sempre has sembrat la virtut
predicant la llibertat.

Ple del amor que inspira l'alta gloria
del qui té un nom tocay de la victoria,
jo d' Espanya saludo al salvador,
jo al vencedor saludo de *Luchana*,
lluny avuy de la pompa cortesana,
ab la pura fe del cor.

27 de febrer de 1859.

MCD 2019

A D. LLUYS CUTCHET.

Fill de Cerdanya, ceretá indomable,
fill de las vérges selvas que algun dia
repetiren ab ecos d' alegría
de la trompa de Otger lo bronch accent,
torna als teus llars, y la ciutat no envejes,
abandona eixa turba tumultuosa:
la ciutat més poblada y més faustuosa
no val un bri de l'herba d' un torrent.

Torna als teus llars, que al fill ausent esperan.
Purs són en élls los aires que's respiran,
com purs són los espais que allí s' admiran
entre los raigs de foch d' un sol brillant.
Tórnaten, sí; t' esperan, per ma envéja,
las selvas seculars y misteriosas

MCD 2019

ab llurs frescas ubagas deliciosas ,
dé las que ets tu tan sols l' hoste constant.

¡Oh , quí com tu ! los boscos te coneixen ,
tu sabs la llengua dels torrents furiosos ,
tu entens lo cant dels aucellets graciosos ,
y lletras són per tu las veus dels rius.
Tot canta llibertat en torn ta vida :
l' aucell , l' herba, los arbres que florejan...
Jo moro entre'ls esclaus que aquí 'm rodejan.
¿Qué es la ciutat sino un panteó de vius?

Aquí tot es engany. Virtut , justicia ,
paraulas són que ni 'ls honrats entenen.
Falsas ideas de moral s' aprenen ;
tot parla aquí als sentits , res parla al cor.
Se juga ab lo més sant. De la conciencia
mercadería vil se 'n fá ; la vida
fins es en la ciutat una mentida ;
sols són vritat la enveja , l' odi , y l' or.

¡Metall odiós ! Per l' or jo veig als hómens
béurers' la sanch uns d' altres com las feras ,
per l' or jo veig á mares usureras
llurs fillas , sí , llurs fillas prostituir.
Per l' or se véu véndrer sens fre y sens tassa ,
sa fe la Iglesia , sòn pudor las bellas ,

MCD 2019

per l'or de Dèu las santas maravellas
se veuhen trepitjar y destruir.

Tot es miseria y corrupció y mentida.
D' ellas fugint las crapulosas galas,
veig á la llibertat bátrer sas alas
y 'l mòn de las ciutats abandonar.
La veig al lluny fugir, solcar la esfera,
lo front ocult pel vel de la dolencia...
Fuig de la corrupció, fuig, y s' ausencia
gotas de fel y sanch nos fa plorar.

¿Qué se han fét, Barcelona, de tos avis
las santas lleys, las consuetuts sagradas?
En va jo entorn passejo mas miradas,
ni sombra veig tan sols de llibertat.
Tos ciutadans d' avuy, sens fe y sens gloria,
senten xiular lo fuet á sas orellas,
y van esclaus com un ramat de ovellas
á obeir la lley del sabre d' un soldat.

Fugim, ó Lluís, també. Fugim, deixémla
eixa ciutat que no es la de nos avis:
fugim, y allí murmurarán nos llavis
himnes sagrats de llibertat y amors.
Anem á respirar en ta Cerdanya.
Lo esperit allí, entre auras deliciosas,

(1)

MCD 2019

perfums respira de timó y de rosas,
y aquí respiran entre fanch los cors.

Allí soná ab lo primer crit de guerra
lo crit primer de patria independencia;
un regne alli'ns llegaren per herencia
nou valerosos aguerrits barons,
los primers que llurs armas empunyaren
per disputar als moros la victoria,
y que entre 'ls raigs candents d' un sol de gloria
vencedors tremolaren llurs pendons (1).

¡Anem, partim, fugim! Tinch fam de véurer
las vastas soletats de la Cerdanya.
Sota 'ls róures coputs de la montanya
vull respirar la vasta inmensitat.
Vull véurer eixas terras, tan regadas
per la sanch de una prole belicosa;
vull véurer eixas terras, hont briosa
doná 'l primer vagit la llibertat.

¡Quédat' aquí, ciutat! Deixa als Atílas
que, fent un foch dels pergamins que esqueixan,
ab vellas llibertats que no 't serveixan
se calenten las mans. Dorm entretant,

---

(1) Los nou barons de la fama, segons las llegendas.

MCD 2019

dorm amarrada al jou, y ¡ay no despertes
á ton amo y senyor! Fes centinella,
reten l'alé per no turbar sa orella,
filla pigmea de un antich gegant.

Jo me'n vás á cantar entre las selvas
los fets brillants de nostra antiga historia.
Almenys allí podré evocar la gloria.
Prohoms degenerats, aqui'us quedáu.
Encorvats sota'l sabre que'us ensenyan,
prop del caliu y sendras remogudas
de vostras santas llibertats perdudas,
gossos de la ciutat, lladráu, lladráu (1)!

Barcelona 3 de novembre de 1857.

---

(1) En la época á que fa referencia eixa poesía, era capitá general de Catalunya D. Joan Zapatero.

MCD 2019

MCD 2019

¡DESPERTA, FERRO! (1)

Italia, dolsa Italia, la terra dels poétas,
Italia, bella Italia, la patria dels pintors,
tas bellas glorias flotan per ton espay desfetas,
com vol de papallonas sobre un plantell de flors.

En tos bells temps de gloria, que ab tos recorts endolas,
de un cel esplendidíssim sota 'l dossé' estrellat,
tos gondolers cantavan sas dolsas barcarolas,
tos trovadors sos himnes de amor y llibertat.

---

(1) Aquesta poesía, lo mateix que las tres que la segueixen,—*¡Alsat Llatse!*—*Génova la hermosa*—y *Lo primer soldat de Italia*—són de una col-lecció de cants escrits per lo autor sobre la guerra de la independencia italiana, que están publicats per separat en la llibrería del editor D. Salvador Manero. Forman un tomo de elegant impressió ab dos láminas.

MCD 2019

En altre temps, tas brisas, de gloria misatjeras,
tos cántichs de victoria portánsen al passar,
per l' aire rodolavan los plechs de tas banderas,
temudas en la terra, senyoras en la mar.

Avuy en Llombardía, que es l' árbre de tas penas,
arvolan sa bandera tos estrangers senyors,
avuy cantas tos himnes al só de tas cadenas,
ta brisa avuy es plena de llágrimas y plors.

Si en altre temps los poétas, que tot lo mon t' enveja,
los murs del Capitoli tenian per alberch,
avuy sos fronts gloriosos, que lo llorer ombreja,
per Capitoli tenen los ferros de Spielberg (1).

Italia, dolsa Italia, la terra dels poétas,
la patria de cent héroes de realmes guanyadors,
avuy cantas ¡esclava! tas pobres amoretas
xiulánt á tas orellas lo fuet de tos senyors.

¿Qué fa, digas, Italia, ta juventut preclara?...
¿Segueix de passats segles los indolents costums?...
¿Entre or y flors y seda viu sibarita encara,
los peus sobre mosáichs, lo front entre perfums?

---

(1) La presó de Silvio Péllico y altres personatjes célebres.

MCD 2019

¿Qué fan aqueixos pobles de glorias avilidas
veyent de llurs despullas á sos tirans gosar?
¿Qué fan aqueixas *villas* entre las flors dormidas,
com jardins babilónichs suspesos sobre 'l mar?...

Cuant en las vellas torres de tos históricbs temples
á véspres toca 'l bronze que 'l aire esmortueix,
de glorias sempre eternas mostrante los exemples,
¿no sents que al toch de véspres ta terra s'estremeix?...

¿No 'us diu res, fills de Italia, lo toch de la campana?
¿A vostre cor no parla lo só que 'l bronce exten?
Es un toch que estermini, flamas y sanch demana...
Són, italians, las véspres lo vostre somaten!

¡Somaten!... Lo bronze 'us crida!
Dèu á lidiar vos convida,
per consól de vostres mals,
ab la veu adolorida
de dalt las torres eixida
de las vostres catedrals.

Alsâu, plé de ardor lo pit,
en *Sagramental* la terra,
llansáu de venjansa 'l crit,
pus las véspres cada nit
vos llansan son crit de guerra (1).

---

(1) Alusió á las famosas véspres sicilianas.

MCD 2019

De tirania 'us satura
lo fuet de vostres senyors:
ja la espiga está madura;
¡ empunyáu ab má segura
vostras dallas, segadors!

Pus lo austríach que 'us desdenya,
sanch, or, y fills vos arranca,
desplegáu al vent coin senya
la creu roja y la creu blanca
de Saboya y de Cerdenya (1).

¿No veyéu ab dol del cor
que la Italia es Prometeo
y que 'l Austria es lo voltor
que ab sanguinari recreo
li va rosegant lo cor?

Si armas no teniu apenas,
robáune á vostres tirans,
y si 'us pesan, italians,
més pesan ¡ay! las cadenas
que agarrotan vostras mans.

---

(1) Lo estandart de la casa de Saboya, que es la que ocupa el trono del Piamont y Cerdenya, té una creu blanca: lo de Cerdenya una creu roja.

MCD 2019

Propici es lo instant! Ja es hora!
Sènt patriotas, sóu soldats.
Ja 'l ferro la sanch anyora.
¡ En nom de vostres passats,
via fora, italians, via fora !

Com un símbol vencedor
vos dóna la Providencia
la bandera tricolor.
Compráu vostre independencia,
més que sia ab sanch del cor !

Vos debéu tots á la historia,
y cuant, cenyit lo llorer
que deuréu á la victoria,
li pogáu dir, plens de gloria,
al austríach altanér
que jamay lo tirá medra,
sentiréu lo cor bullir,
y, la campana al bruir
batent sas alas de pedra,
lo lleó de San March rugir.

Llavors ab accent altiu
podréu dir, com poble brau ;
« de amor patrio mon cor viu.»
Avuy patria no teniu,
que no tè patria lo esclau.

MCD 2019

No tindrá sa veu de plors
lo bronze que'l aire bat,
ni fará estremir los cors ;
las véspres serán llavors
véspres de la llibertat.

Dèu ho vol ! La causa es santa
y 'us contemplan las nacions.
Si lo tudesch vos espanta ,
ferint lo sol ab la planta
brotaran los batallons.

¡ Desperta , ferro !... Rugiu
com lo lleó empresonat
ja que avuy esclaus moriu ,
perque un poble tan sols viu
del aire de llibertat.

Pus lo austríach que 'us desdenya,
sanch , or y fills vos arranca ,
desplegáu al vent com senya
la creu roja y la creu blanca
de Saboya y de Cerdanya.

Barcelona 6 *avril de* 1859 (1).

---

(1) Com se pót veurer per la data , aquesta poesía fou escrita avans de comensarse la guerra entre la Cerdenya y la Fransa de una part y el Austria de l' altre.

MCD 2019

¡ALSAT, LLATSE!

Hermosa com lo sol cuant cau lo dia,
llansant més purs sos raigs, cuant més s'acosta
sòn moment d'agonía,
la hermosa va á morir. Noble matrona,
un ceptre tingué un jorn y una corona
que passejá pel mon. Dolsas las brisas,
sòn front amanyagavan,
entre flors s' adormia,
y héroes y reys esclaus sa son vetllavan.
La gloria era per ella un etern dia,
tots los mars coneguts sas naus ratllavan,
y las nacions de genollons anavan
á demanarli lleis.

MCD 2019

Trista, perduda
com la cerva infeliz á qui 's don' cassa ,
sa negra sort abuy la tè abatuda
sota 'ls caballs de una estrangera rassa
que en campament ha convertit sa terra ,
lo pòls de sas sandalias
en ella sacudint. Somnis de guerra
bé la hermosa tingué, mès ¡ ay ! sa gloria
ja es lo pòls d' or extés sobre la historia ,
y ¡ mès ay ! sas banderas ,
que tant sols lo camí de la victoria
un dia conegueren ,
ja jauhen trossejadas
en las ciutats, que son orgull ne feren,
per los caballs austriachs trepitjadas.

No hi ha per ella compassió. La hermosa
condemnada á morir, pálida avansa ;
sa mirada amorosa
no s' il-lumina al raig de la esperansa.
Resignada á sa sort, tranquila espera
l' hora fatal , y gira
sos ulls entorn , y mira
á las nacions enteras agrupadas
per véurerla morir ja congregadas.

¡ Cuant hermosa ! cuant bella
en mitj de sa amargura !

MCD 2019

Cuant la nit es més negra y més obscura,
més resplandeix la estrella.
¡Cuanta, cuanta dulsura,
y al par cuanta bellesa,
en sos llavis tenyits de palidesa!
Arropada en son manto, embelaidora,
magestuosa y altiva,
sembla encara del mon reyna y senyora.
Com la mártir cristiana,
saluda al César que morir li mana
clavant en ella sa mirada esquiva;
com la vestal romana,
vól en sa tomba amortallarse viva.

Perfums portáuli y flors! Pus no la deixan
viurer com sol-licita,
vól sobre un llit de rosas
morir com sibarita.
Sobre ell extén sas formas voluptuosas,
y 'l áspit á sòn pit, nova Cleopatra,
deixa aplicar. La gracia y la hermosura
de sos rasgos, banyantse en palidesa,
nou brillo van cobrant, nova dulsura.
La vida fuig deixantli la bellesa.
Sos ulls, que amor han destil-lat y vida,
vant sos fochs apagant. ¡Cuant entristida,
contemplant los progressos del veneno,
véu la mirada, que en la hermosa 's clava,

MCD 2019

la envellutada morbidez del seno
que tantost plé de vida palpitava !...

Ja inmóvil ha quedat. La son eterna
ha tancat ja sos ulls. Ja sols li falta
la llosa, de la tomba eterna porta...—
A la hermosa lo austríach exâmina,
y ple de goig sobre sòn cos s' inclina ;
li aplica la má al cor, y diu :—«Ja's morta !»

¡Ja's morta !... Nó. Una veu de dalt eixida
¡*alsat Llatse!* ha cridat. Es veu de guerra
que fa estreméixer la italiana terra.
Alsat, *Llatse!* Y al crit, que tots los ecos
que en los Alpes habitan,
han repetit, los morts deixan sa tomba
y á la veu del Senyor ja ressucitan.
No es morta ella tampoch. Miráu qué hermosa !
Ja corren per son front onas de rosa.
La sanch, que'l ferro ha derramat mil voltas,
en sas venas bulleix, y ja 's prepara
un altra volta á derramarse encara.
Ja s' anima, ja 's mou, escolta y mira...
s' obran sos ulls á la claror del alba
y á son butxi buscant per tot los gira...
ja parla y crida : ¡ Llibertat !... ja allarga
la ma en busca d' un ferro,
y ja' amenassadora,

MCD 2019

lo front erguit y la mirada encesa,
s' alsa empunyant la espasa venjadora!

¡La Italia morta!... Nó. Sols pogué estar dormida
la nació que ab sòn nom fa bátrer tots los cors:
no es mort, nó, lo pais que al mon, llavor de vida,
á pléyadas ha dat poétas y pintors.
No es mort, nó, nó. Lo sol que pel Orient avansa
del canó dels fusells rebrota ensangrentat.
Bayonetas per tot, per tot crits de esperansa...
Si un home es lo Piamont, la Italia es un soldat!

La Italia s' alsa ja cumplint ab sòn destino,
clapada de dolors y lassa de torments,
y un crit de ¡Llibertat! del Alpe al Apenino
ne portan rodolant de penya en penya 'ls vents.

Tots los que á Italia amor com fills de ella li guardan,
de un venerat pendó sota los plechs aguardan,
pus la guerra al tudesch es festa nacional.
Tot lo mon está á punt. ¿Qué fan?... Bé prou que tardan!
Dèu meu, ¿cuant donarán de marxa la senyal?

Sòn fusell lo soldat empunya ab má febrosa,
lo entusiasme s' es fét en cada cor un niu,

MCD 2019

y un ara es cada cor hont, resplandent y hermosa ,
font de santas virtuts , la independencia viu.

¡Bé tarda la senyal! Lo *bersaglier* espera,
y reprimeix lo ardor sos llavis mossegant ,
com lo potro impacient que anhela la carrera
lo fre va mastegant.

¡Bé tarda la senyal! Per totas parts s' anima
l' ardenta juventut, y un crit d' odi fulmina
contra 'l vil opressor, del Laci etern tirá.
Lo pais está á punt. La Italia es una mina.
¡Una espurna , y saltará!

¡Noble y leal juventut! Sas *villas* ostentosas
satisfeta ha deixat y 'ls llochs de sos plahers ,
y no anyora per cert las horas deliciosas ,
passadas prop del mar ó sota 'ls taronjers,
trenant, per coronar á ninas amorosas ,
garnaldas de llorers.

¡Noble y leal juventut! Saluda avuy sa terra
lo pendó tricolor com Lábaro sagrat ,
y al repetir sòn crit los ecos de la serra,

MCD 2019

prínceps y fills de reis van á la santa guerra
vestits ab lo capot del més humil soldat (1).

Si avuy viu entre agonías,
tornará á tindrer bells dias
la que fou reina del mon,
que á sòn crit las Tullerías
recordan las profecías
fetas pel gran Napoleon (2).
Y lo hereu del gran home á rómpre'l cautiveri
del Laci está dispost. La Fransa's commou ja,
y crida á sos soldats, y lo segon imperi
vól fer, als ulls del mon, tremolar lo hemisferi
de homérichs combatents sota un nou uracá.

Alli'ls francesos van. Cuant los ha vist, la historia
per consignar llurs fets nou llibre ha comensat.
Salut, braus mariscals! Hereus sóu de la gloria.
Ja los garibaldins, que anhelan lo combat,
han obert lo camí que guia á la victoria.
Garibaldi va allí, y ab ell la tempestat.

---

(1) Joves de distingidas y aristocráticas familias servian com soldats en lo exército, segons ho pogué véurer lo mateix autor, que's trovava llavors en Turin.

(2) Napoleon I deya en sas Memorias de santa Elena que debia arrivar un jorn en que tots los pobles italians estiguesen reunits baix una mateixa bandera formant tots una sola nació.

MCD 2019

Alli'l zuavo també, que es lo llam de la guerra.
Sos contraris venir lo veuhen, aturdits,
com un monstruo sortit del fondo de la terra
ab sos bots de xacal y ab sos salvatjes crits.
Del contrari es terror sòn sabre-bayoneta,
retira ó embesteix més llest que'l pensament,
y tan sols ab sos crits al enemich inquieta,
que'l zuavo es més que un hom' un uracá vivent.

Ja la Italia 'l coneix. En dias de amarguras
un seu antecessor vingué la gloria á ser
de un pais oprimit. Del Laci las planuras
avans lo zuavo un jorn han vist lo almugavér.

Lo almugavér es nom de catalana gloria
des que del mon enter ne fou l'admiració,
cuant, en brassos grontxántse un jorn de la victoria,
passejá pel Orient las barras de Aragó.

Zuavo ú almugavér—un y altre de nom raro—
en Alger ó Aragó ve lo mateix á ser.
Ab diferent vestit, lo zuavo es, sens dubtarho,
germá del miquelet, net del almugavér.

¡De peu tots, viva Dèu! Va á comensar la guerra,
lo emperador, lo rey, lo capitá, 'l soldat
tots ocupan sòn lloch, y s' estremeix la terra
al pas dels batallons que marxan al combat.

MCD 2019

Ja trona lo canó. Lo autócrata de Viena
de lo alt de son palau
á tots sos generals adelantar ordena,
y de estermini y mort los vents desencadena.
Alegráuvos, soldats, mès, mares ¡ay! ploráu!

Turin, juny de 1859.

MCD 2019

MCD 2019

GÉNOVA LA HERMOSA.

Génova, la reale, la nobil cittá.

TORCUATO TASSO.

Somiant festas portentosas,
vivint en un cel de flors,
lo front coronat de rosas,
lo cor overt als amors,
de glorias empavessada,
pels embats amanyagada
que la besan al passar,
com ondina voluptuosa
que deixa 'l bany perezosa,
Génova surt de la mar.

Tè al arrivar la vesprada
nits febriscitants d' amor,

MCD 2019

y tè cada matinada
rosadas de somnis d' or.
Tè ninas encantadoras
que són reinas seductoras
de sos faustuosos saraus ,
y, més que lo cel estrellas,
tè joyas y maravellas
en sos magnifichs palaus.

Génova , hermosa ab tas festas ,
ab tos somnis falaguers ,
ab tas voluptuosas siestas
á l' ombra dels taronjers,
ab tas nits embalsamadas,
ab tas márbreas balconadas
suspesas sobre la mar,
Dèu, completant ta corona,
fins t' ha dat un nom de dona
per ferte més estimar.

Dolsa degué ser la vida,
dolsa y bella per demés,
en la época ja esmortuida
del esplendor genovés ,
cuant al remor de las olas,
entre resplendents farolas
bressolant sos globos d 'or ,
ninetas enamoradas

MCD 2019

despedian sas miradas
pipelletjantas d' amor :

Cuant Génova s' adormia
entre festas y plahers ,
despertanse cada dia
coronada de llorers ;
cuant sos duxs que la ennobliren
y ab llur fama 'l mon umpliren ,
tenian reys per esclaus ;
cuant tot eran jochs , regatas ,
cants d' amor y serenatas
entre boscos de palaus.

Génova hermosa , que t' alsas
de jardins entre un serrall ,
y ta hermosura realsas
tenint la mar per mirall ,
¡ qué dolsa ha de ser la vida
en ta riverá florida !
¡ qué dols aquí lo existir !..
Génova , noble matrona ,
si no hi hagués Barcelona
voldria en ton sol morir.

Ó ciutat hermosa y noble ,
als mars has dictat ta lley ;
sent de mercaders un poble ,

MCD 2019

has estat un poble rey.
O Génova, de tas glorias
plenas ne van las historias:
de climas remots las naus
aquí venen á grontxarse,
y en ton golfo á enmirallarse
á l' ombra de tos palaus.

De Barcelona algun dia
foren germans tos pendons;
en Tortosa y Almería
unireu los gonfanons,
y si aprés en lutxa armada,
guerra 'us féreu obstinada,
tu, que aborrires tot jou,
de sa rival sanguinaria
te feres sa tributaria
sols perque ella fou qui fou.

Un dia jo t' he vist, á festa preparada,
tas campanas brandant,
del exêrcit aliat al presenciar la entrada,
més que ab crits, ab rugits las tropas saludant.

Un dia jo t' he vist. Hermosas tas donzellas,
com lo sol d' Italia bellas,
corrian pels jardins sobre la mar suspesos;
las he vist saludar ab frenesí 'ls vaixells,

MCD 2019

y al véurer los francesos
mostrarsels ab lo dit y murmurar: — «Són ells!»

¡Los francesos! Són ells!

Y cuant la flota arriva,
un crit immens, etern, conmóurer fa la riva.
De dalt de llurs terrats las bellas genovesas
balandrejan llurs vels,
y ab miradas d' amor y d' entusiasme encesas,
llurs mans alsan al cel:
la fébre popular son uracá desvoca,
y d' aquell poble immens, que esplaya són ardor,
lo crit sols tè una boca,
lo entusiasme sols un cor.

Ja per la llibertat es arrivat lo dia.
Tot són crits de plaher, tot són plors d' alegría.

Génova del francés es ja lo campament,
y cauhen dels palaus, y cauhen dels balcons,
cubrint la llum del sol y l' aire rarefent,
núvols seguits de flors al pas dels batallons.
¡Los francesos! són ells! soldats vuy d'una idea,
desafiant los perills y atravessant la mar,
ab llurs temuts pendons d' Aljer y de Crimea
venen del opressor la Italia á deslliurar.
Flors donáulos, plens los cors

MCD 2019

de gratituts y d'amors :
cuant de la guerra vindrán ,
lo que 'ls donareu en flors
ab llorers vós pagarán.

Era la nit. Demprés d' un jorn immens d' orjia ,
de sos prats y jardins en brassos recolsada ,
Génova s' adormia
per las onas del mar tot dolsament bressada.
Era nit misteriosa
de placévol estiu , de lluna nebulosa ,
plena de incertas llums que en l'aire dibuixavan
fantásticas visions de formas ideals ,
y plena de brujits que pels espais rondavan
com besos primerenchs de llavis virginals.
Era la nit y l' hora
en que 'l mortal poruch tè los terrors á doll ,
sentint , si per acás despert está á deshora ,
erizar sos cabells al més llauger soroll.
Y 's diu que aquella nit , aparicions guerreras ,
de llurs tombas los duxs encuvertats s 'alsaren ,
la espasa blandejant ,
y que , al asta abrassats de llurs triunfants banderas,
per sobre los palaus de Génova cruzaren ,
« ¡ Guerra al tudesch ! » cridant.

MCD 2019

Una idea seguint, que sempre li escapava,
y que sòn pensament fugint martirisava,
car tostemps ha tingut la gloria sos esculls,
sobre un mapa encorvat, Napoleon ters vetllava.

Una hermosa de prompte aparegué á sos ulls.

Senzillament vestida,
la túnica flotant per un cordó cenyida,
de sos muscles la nuesa
vestint ab negres rulls sa cabellera extesa,
la mirada amorosa,
y en lo front virginal gravada la tristesa,
tal del César als ulls aparegué la hermosa.

—«Miram, César,—li dix,—no't só desconeguda.
En altre temps ensemps los dos hem fét camí.
Alsa, César, ton front, y á la amistat saluda,
á la vella amistat representada en mí.

«En mos brassos un jorn comensá ta carrera
cuant en Forli á guardar jo't dava ma bandera (1).
T'he conegut proscrit, t'he conegut soldat,
t'he fét la presó d' Ham ab mon amor llaujera,

---

(1) En 1831, lo príncep Napoleon, avuy emperador dels francesos, prengué part en la guerra contra los austríachs y en Forli sostingué un combat ab ells.

MCD 2019

t' has fét emperador, y com de una ramera
te desferes de mí. Jo só la llibertat.

«Baixárenme al mercat, allí á ta soldadesca
lliurantme tos sayons com lo postrer ultratje,
y tú entretant en mitj de ta host caballeresca
renegavas en mí de ton gloriós llinatje.

«Es certament en va que de ton nom la herencia
la rosor de ton front ab la diadema ampare;
te dirá eternament lo crit de ta conciencia:
«Fill de la llibertat, has renegat ta mare!»

«No 't vinch á requestar per tos passats agravis,
César, que, mare amant, sols tinch pels fills ingrats
la clemencia en mon cor y lo perdó en mos llavis.
Vinch la companya á ser de tos futurs combats.

«*Llibre Italia déu ser dels Alpes al Adriatich*,
has dit, y si realment ton vot cert esdevé,
jo á un poble tot faré per ton amor fanatich
y de Forli al soldat en tú saludaré.

«Mès si són tos desitjs de báusia y fellonía,
ton front com de Cain la historia marcará,
y d'edat en edat ton nom, gloriós un dia,
cuvert de oprobi etern pel mon devallará.»

MCD 2019

Aixis la hermosa diu, y despareix llaujera.
Lo César, asombrat y tremolós, espera,
—pus á prudent discurs sòn pensament entrega—
que d' aquella visió la imatje ja esmortuida
ab llum de la rahó lo enteniment aclare,
mès en va, sempre en va; son pensament ofega
una terrible veu que á sos oidos crida:
« *Fill de la llibertat, has renegat ta mare!* »

Génova: Villa Doria.

MCD. 2019

MCD 2019

LO PRIMER SOLDAT DE ITALIA.

Es ell! sòn caball tòrt nadant entre brumera
lo arrastra en mitj la sanch, la pols y la fumera.
Cuant sona lo clarí que crida á la batalla,
lo soldat més valént y lo primer es ell,
més seré y més tranquil en mitj de la metralla
que en sòn trono de rey, cuvert ab sòn mantell.

Es éll, que los perills indómit desafia!
Es éll, lo rey soldat!
Miráulo allí passar, servint als seus de guia.
Sòn uniforme blau la sanch ha salpicat
dels qui, *¡viva lo rey!* cridant en sa agonía,
han mort á sòn costat.

Es ell, lo ferro nú, l'ull flamejant, febrosa
la ma nervuda, que es del puny del sabre esposa!...

MCD 2019

Tot un passat de sanch, sòn pensament aclara
cuant del Austriach véu los aborrits pendons,
y murmura entre dents: *¡Venjansa de Novara!*
al passar com un llam devant dels batallons.

En totas parts ell es, á totas parts acut,
de totas parts se'l véu. Sa gent per ell recela,
que es de la patria á un temps la gloria y la salut.
Veurel' lluny del combat tota sa gent anhela
per tenirlo apartat fins de perills remots,
mès ell passa de llarch, y'ls diu, jugant la espuela,
—«Jo só un soldat també; hi ha gloria aquí per tots!» (1)

¡ Viva 'l rey caballer ! Res no 'l deté. S'avansa,
dispara sòn caball y entre'ls perills lo llansa.
¡Obríuli plassa, si, que Dèu es qui l' ajuda!
Per sòn front broncejat al camp á buscar va
una aureóla de foch, corona merescuda
pel rey que es tot á un temps soldat y capitá.

¡Oh rey, magnánim rey! En mitj de la matansa
recorda lo llegat patern de la venjansa,
y brotan foch sos ulls. Le exêrcit tot lo admira,
las balas á granell plovent á son costat,
mès ell tranquil , seré , sonriu , perque respira
entre perfums de sanch embats de llibertat.

---

(1) Paraulas de Victor Manuel en lo combat de Palestro.

MCD 2019

¡Salut, oh rey, salut! Per lo pais que 't crida
un deber has cumplert al exposar ta vida;
te déus á tu mateix y al poble que 't aclama.
Apóstol y soldat, tens per pendó una creu;
no es tua sols ta fama;
també en ella hi té part lo poble que 't reclama
com elegit de Dèu,
que 'ls reys que són bons reys, soldats y reys ensemps,
d' ells mateixos no són. Sér deuhen en la terra
de sos subdits en pau, de sos soldats en guerra,
de sa patria en tostemps.

Ja tens ton Austerlitz. Palestro val Marengo.
Han renascut los llors de Goito y de Pastrengo,
y ab llums de la victoria
ja la fama esplendent ton front ha il-luminat.
Prosegueix ton cami que recte va á la gloria.
Rey caballer, salut! ¡salut, ó rey soldat!

Garibaldi entretant á qui sa estrella guia,
es la espurna que encen lo foch en Llombardia,
y ab són impuls terrible
es qui sota los peus del opresor tirá
fa ab estrépit brotar, ardent, inestinguible,
Vesubi popular, un inflamat volcá.

Milan pót véurer ja del bell cim de són Duomo
reflectirse en lo llach, que es lo mirall de Como,

MCD 2019

la lluminaria ardent ab que, plé de esperànsa,
un poble que s' es fét en una nit soldat,
festeja 'ls tres colors de la Cerdenya y Fransa
mentres umplen lo espay sos crits de llibertat.

Vosaltres l' hau volgut, barons del Sacro Imperi,
la guerra sens pietat. S' es fét vostre voler,
mès vostres noms lo mon candemna al vituperi
á la Italia oferint un immortal llorer,
que es en un poble esclau, somés al cautiveri,
la revolució un dret, la rebelió un deber.

¡Perdonáulos, Senyor! Ells l' han volgut la guerra!...
La guerra tenen donchs. L' anuncia lo canó.
Las mares que plorant se extenen per la terra,
serán sempre per ells vivent maledicció.

¡Invocan los tractats! Tractats servils, ignobles,
tractats infames, ruins, contraris á las lleys!
Lo temps s' es acabat en que eran sols los pobles
un menjar succulent pel apetit dels reys.

Miráulos los tractats! Ja lo canó de Fransa,
de qui es germana avuy la veu del somaten,
los esquinsa sens por y pels espays los llansa
ab lo plom derretit de la metralla ardent.

MCD 2019

Tractats que són la mort en lloch de ser la vida!
Fins Dèu los malheheix, pus, ¡ cas providencial!
al rugir lo canó, la Europa véu com crida
al autor dels tractats devant sòn tribunal (1).

Avant, Víctor Manuel! Pus han volgut la guerra,
al pas de ton caball fes estremir la terra.
Palestro es ton orient. Lo sol de la victoria
ja ab sos raigs esplendents ton front ha il-luminat.
Prosegueix ton camí que va dret á la gloria.....
¡Rey caballer, salut! Salut, ó rey soldat!

Pegli, villa Pallavicini.

---

(1) Meternich moria en Viena cuant sonava lo canó en los camps de batalla de Italia.

MCD 2019

MCD 2019

DIES IRÆ.

O llibertat, encara las montanyas
de ma indomable y fera Catalunya
á ton nom d' alegría s' estremeixen,
y erizantne sas crespas cabelleras
de pins salvatjes, per la veu dels ecos
himnes de guerra y cants de mort murmuran,
entretant que las brisas pasatjeras
ne fan vibrar armónicas las cordas
de las eólicas arpas, que, suspesas,
descansan entre 'ls árbres ignoradas.
¡ Llibertat ! ¡ Patria ! Noms d' amor puríssim,
sants noms de sant amor, encara senten
á vostre nom, llur cor, llur sanch bullirne
los nets d' aquells que, hereus de la victoria,
en Córcega, en Calabria y en Sicilia,
en las platjas de Orient y en las de Nápols,

MCD 2019

richs de gloria, clavaren orgullosos,
del mon enveja y de la mar senyora,
del Aragó la federal bandera.

Poétas catalans, ¿perqué eixas arpas
tan acordes ahí, tan melodiosas,
tan tranquilas avuy, avuy tan mudas?
¿La llibertat, del cel sagrada filla,
de vostres cants no es digne y vostres himnes?
Avuy que s'alsa fulgurant de gloria,
y, sol de amor, pel mon sos raigs passeja,
dels pobles llibres salvadora egída,
dels pobles oprimits santa esperansa,
¿no mereix un recort de vostres llavis,
de vostres cors un fraternal saludo?
Poétas catalans, ¿per cuant las arpas?...
¿Per cuant los cants en ocasió més digne?...
Ahí era jorn d' amor: cantars de Tibulo:
jorn de guerra es avuy: cants de Tirtéo.
Poćtas catalans, il-lustres bardos,
cantáu la llibertat, cantáu la patria,
y cantareu la humanitat, la gloria.

Alea jacta est. Un jorn Dèu se fiu home
y los altars del ídols s' estremiren
y pel fanch derrumbantse rodolaren.
Avuy la llibertat, santa deesa,
Garibaldi s' es fét. Llum peregrina,

MCD 2019

verb encarnat del peu del Etna brota ,
y de Prócida 'ls nets baix sas banderas
s' allistan tots per la cruzada santa.
¡ Via fora 'ls adormits ! ¡ Avant los héroes
de la patria italiana ! Causa justa
ne fa la guerra santa. 'L Capitoli
á Bruto espera ja. ¡ Tocáu á vespres
campanas de Sicilia ! Sanch y ferro !
Tal volta ahí , soldats de la cruzada ,
vostra Jerusalem Milan se deya...
Avuy té un altre nom , nom més esplendit...
Avuy vostra Jerusalem es Roma.

Cruzats heróichs, gibelins del segle,
¿no veyeu allá lluny vagar pels aires
misteriosa una sombra? ¿Entre las brisas
no sentiu una veu planyenta y dolsa?
Es la sombra del Dante que 'us saluda
y del Petrarca n' es la veu que 'us canta.
Sicilia toca á véspres. «Ja n' es l' hora,»
la idea ha dit que en Garibaldi encarna ,
y de las hecatombas que los déspotas
pródichs al mon un dia regalaren ,
tota la rassa heróica de mártirs
ha sortit , missatjera de venjansa ,
amortallada en sas sangrentas túnicas
pels aires á vagar, cridant «Ja es l' hora ,
«lo jorn ja es arrivat. ¡ Pobles , alsáuvos ! »

MCD 2019

Y s' agita Venecia somnolenta
al eco de las dolsas barcarolas
que sols ne cantan llibertats perdudas;
y 'l ferro busca l' húngaro que un dia
fou en sas mans flagell del despotisme;
y rosegant Polonia sas cadenas
ne diu mirant al cel: «¿No hi ha justicia?»
Oh! sí, nobles germanas, nobles mártirs,
ja de la llibertat ha sonat l' hora.
Si lo flagell de Dèu fou un jorn Atila,
la venjansa de Dèu es Garibaldi.

Ja fa temps que 'ls apóstols de la idea
«¡plassa á la llibertat!» per tot cridaren,
mès trovaren cors muts, orellas sordas
y cegos ulls per tot, que 'l despotisme
per cor tè un niu de víboras. Las queixas
dels pobles oprimits, llur sanch, llurs llágrimas,
tenen avuy un venjador. ¡Via ferro!
¡Qué tot aquell que tingue un cor s' apreste!
¡Qué tot aquell que un bras ne tingue, s' arme!
¡Vells y donas y nins, á la pelea!
¡Nins y donas y vells, á la venjansa!
¡Atrás, atrás los déspotas! Las iras
del cel caurán avuy sobre vosaltres!
Vosaltres ho hau volgut: sufriu la pena.
«¡Plassa á la llibertat!» un jorn cridarem,
y, cegos, sorts y muts, no la volguereu,

MCD 2019

Y, embriachs de tiranía, la escarnireu,
Y, escumants de coratje, la ultrajareu...
Donchs, ¡ plassa avuy del poble á la justicia !
Donchs, ¡ plassa avuy á la bandera negra !

15 *juliol de* 1860.

MCD 2019

MCD 2019

LOS VOLUNTARIS CATALANS.

(Aquesta poesía guanyá la englantina d' or en los Jochs Florals de Barcelona de 1860).

Patria, ja tornas á tenir historia.

I.

Lo cant de la partida.

¡ Despertat, ferro ! La patria 'ns crida.
Ja á punt estém !
Morint per ella, la mort es vida.
¡ Marxém ! Marxém !

La mar nos bressa dolsa y llaugera
com tendres nins...

MCD 2019

¡ Vira á la platja , que 'l moro espera,
y... ¡ via adins !
¿ Qué hi fa que 'ns dongan totas sas galas
lo cel , la mar ?...
¡ Vingan tempestas , si ab las llurs alas
podem volar !

—

Deixém las mares entre tristesas
y entre dolors ,
que cuant se parle de las proesas
dels vencedors,
contents y alegres los nostres pares ,
los pobres vells,
dirán joyosos á nostras mares :
« Ell fou un d' ells. »

—

Si entre los brassos de la victoria
la mort ne vé,
y es per la patria y es per la gloria
lo qui la obté,
sabremla rébrer ab alegría
com dols conhort...
¡Qué ben vinguda la mort ne sia !
¡ Salut, ó mort !

MCD 2019

Camp de batalla perdent la vida
tindrem per llit.
¡ Ditxós qui hi caigue, si la ferida
porta en lo pit!
Serán, per tíndrer glorias completas,
sos funerals,
xiulets de balas, so de trompetas,
so de timbals.

—

¡ Despertat, ferro! La patria 'ns crida.
Ja á punt estem.
Morint per ella, la mort es vida.
¡ Marxém! Marxém!

Lo poeta.

Y partiren. La nau solcant las aiguas
jo allunyarse vegí. Blaviscas onas
per los costats del barco rodolavan
besantlo planyideras,
y encara que ab dents feras
las rodas sens pietat las destrossavan,

MCD 2019

als aires se llansavan
desfetas en escuma, que lluía
com pluja de estrelletas brilladoras,
y tornavan á caurer bullidoras
tot saludant al barco que partia.
Jo la vegí partir la nau, portantne
de la guerra lo llam dintre sòn seno
á comarcas estranyas,
com per lo espay lo núvol passejantne
ne va lo llam del cel dins sas entranyas.

Ab mirada amorosa
al barco jo seguia
en sa marxa llaugera...
Com una onada de la mar bromosa
ja al lluny del lluny tan sols lo distingia.
En rápida carrera
perdut en l' horisont despareixia,
y encara jo 'l mirava,
y, del espay interrogant las bromas,
més que ab la vista, ab l' ánima 'l buscava.
Barcelona llavors ab crits de mare
per cent bocas y cent á un temps cridava:
«¡Salut! salut al barco que s' allunya!»
y 'l poeta deya: «O barco, Dèu t 'ampare,
que l' honra portas tú de Catalunya!»

MCD 2019

II.

Lo cant del combat.

¡ Avant, y als moros !—Corb, per lo enterro
vina llauger.
Homs com nosaltres sols diuhen: «Ferro,
fes ton deber !»

—

Plouhen las balas en eixa terra
¡ mare de Dèu !
com de Cerdanya per l' alta serra
los flochs de neu.
¡ Avant, y als moros ! La patria 'ns mira.
Com lo uracá
cayémlos sobre. Si algú 's retira,
no es catalá.

—

Com la tempesta, ja la batalla
cuant trova ajau.
Sobre nosaltres, ó mort, ta dalla
feixuga cau.

Museo Nacional de Antropología * MADRID *

MCD 2019

¡Reyna dels ángels! Miráu per terra
lo comandant...
Mès... ja 'n ve un altre, llam de la guerra...
—«Salut, D. Joan!

—

Vas á la gloria per entre balas
ferm en ton zel,
com va entre núvols, batent sas alas,
l' áliga al cel.
Per tas orellas n' es la metralla
cantar diví;
per tú la crua més gran batalla
n' es un festí.

—

Portans 'als moros de una vegada...
¿Perqué 'ls fusells?
¡Afora embrassos! Gabinetada!
Avant, y á ells!
Portans' als moros! Va ab tu la gloria.
Si aquí morim,
dirá la patria, dirá la historia:
«Bons fills tenim.»

MCD 2019

Avant, y als moros!—Corb, per lo enterro
vina llauger.
Homs com nosaltres sols diuhen: «Ferro,
fes ton deber!»

Lo poeta.

Y fou lo ferro sòn deber. Batalla
terrible fou. Com héroes se portaren.
De entre un núvol de foch y de metralla
eixir com llam los moros los miraren
conduhits per aquell á qui algun dia
debian dir:—«Combatrer te vejerem
«y, enemich y cristiá, per tu temerem (1).»
Com héroes se portaren,
com qui eran foren. Si ab llur sanch regaren
las planas que combátrer los vejeren,
de aquella sanch nasqueren
los llors que per llur patria conquistaren.

Valents foren y braus. Per entre balas
seguiren sòn camí, pus la victoria,

---

(1) «Uno de los embajadores de Muley el Abbas dijo entonces al general Prim: «General, ayer te veíamos en el combate y temíamos por ti.» (Correspondencia del campament publicada en la *Epoca* del 29 de mars.)

MCD 2019

lo llor tot enseyantlos de la gloria
que sols per ells guardava ,
ab los brassos extesos
en lo camp enemich ja 'ls esperava.
Llavors, llurs fronts encesos,
llurs miradas serenas,
per en mitj de las turbas agarenas
se saberen obrir sangrentas vias ,
y encara que 'ls alarbs los esperaren
y un bosch los oposaren de gumías ,
per sobre tot los catalans saltaren ,
que ¿ hont es lo fré per l' uracá que passa,
si tot cuant troba omnipotent arrasa ?...
Tot fou en va. Com héroes combatian,
com catalans peleavan ,
que massa comprenian
que entre las boiras que lo espay umplian,
las sombras dels passats mudas s' alsavan
y eixas sombras combátrer los miravan.

III.

Lo cant de la victoria.

Patria, per ta honra com bons lidiarem
forts y valents.
Cuatracents eram cuant te deixarem...
¡Ja som doscents!

MCD 2019

Cantémne l'himne de la victoria
en mitj dels morts,
ja que escullirlos volgué la gloria
com bons y forts.
Cuant vage l' himne, plé de armonía,
lo espay á umplir,
als morts mateixos nostra alegría
fará estremir.

—

A nostras plantas la vall somesa
dormida está.
¡Obra tas portas, ciutat promesa,
que nostra ets ja!
¡Obra tas portas, closas als altres!
Avant! ¿Qué fem?
¡Obra tas portas!...—Moro, nosaltres
ja 'ns coneixem!

—

¿De Oljer, ó moro, may te parlaren?...
¿Los nobles fets
del rey En Jaume may te contaren?...
Ne som llurs nets.
Te dirá qui eran la tua historia
los d' aquell nom.

MCD 2019

Llavors, ó moro, per nostra gloria
sabrás qui som.

—

¡ Alegrat, patria! Vesteix tas galas!
Som vencedors.
Hi ha per nosaltres perills y balas,
per tu hi ha llors;
que alé 'ns donavas, ó patria amada,
tú en lo combat,
tú y la Madona vèrge adorada
de Montserrat.

—

Patria, per ta honra com bons lidiarem,
forts y valents.
Cuatracents eram cuant te deixarem.
¡Tornem doscents!

Lo poeta.

Y venceren. La gloria que alcansaren
ab la sanch de llurs venas la compraren.

MCD 2019

Per lo camp de batalla extesos jauhen
cent morts, valents encara,
pus mort n' hi ha que al cor tè la ferida
y ab la crispada má lo ferro empunya
que donar no volgué al donar la vida.
¡Enorgulleixte, patria !... Catalunya
tè encara almugavérs. Encara guarda
lo flam del foch sagrat que viu en ella,
de l' esdevenidor brillant estrella.
Terra dels comptes-reys, piadosa eixuga
de las mares las llágrimas copiosas,
y de joyas y festa engalanada
reb als que tornan á la patria amada.

La guerra infausta tè 'ls robava un dia ;
tè 'ls torna la victoria
si en número mes pochs, més grans en gloria.
¡Alegrat, patria mia!
¡Patria, ja tornas á tenir historia!
Tos fills són ells, y sent tos fills, ó patria,
són nets d' aquells que un jorn ne passejaren
en llurs galeras, de la mar senyoras,
per tot allí hont llurs plantas se posaren,
lo pendó de las barras vencedoras ;
són fills d' aquells que, renovant proesas
de llur patria, gegants un jorn s' alsaren,
y 'l pendó de las áligas francesas
en las serras del Bruch despedassaren ;

MCD 2019

són aquells á qui ¡*Al Africa*! digueren,
y partiren, vegeren, y venseren!

Catalunya.

Són ells! són ells! Ja tornan! Ab festas y alimarias
saludaré als que venen hereus de mon pendó.
Pels vius són las garnaldas, pels morts són las pregarias
¡Brandáune las campanas! Retrunye lo canó!
¡Salut als qui moritne la gloria ne cautivan!
¡Salut al qui deixáre de los combats la sort!
Ab mas dos veus de bronze saludaré als que arrivan,
ab mas dos veus de bronze recordaré als que han mort!

¡Qué ben vinguts ne sian, en alas de llur gloria!
Ja 'l Africa me 'ls torna lo front cenyit de llor,
deixantne llurs petjadas regueras de victoria
com solchs deixa en la terra la mà del llaurador.
¡Salut als qui respecte tinguere la metralla,
sortint, com llam del núvol, il-lesos del combat!
¡Salut als que retornan del camp de la batalla
y ab llur regrés me portan efluvis del passat!

La mar me 'ls portá un dia á terras estrangeras,
y avuy ella á mos brassos me 'ls torna ja á portar!...

MCD 2019

¡ La mar de mas victorias ! ¡ La mar de mas galeras !...
—Ne fou camí de gloria sempre per mí la mar.—
Me 'ls torna victoriosos; ab frenesí 'ls aclama
lo poble que 'ls vegére terror del sarrahí,
y ab bes d' amor sagello los fronts que, per ma fama,
tot respectant las balas, la pólvora ennegrí.

Allí hont los lleons rugeixen, allí hont l' áliga hi nia,
de sarrahinas turbas assot ne fou llur bras;
allí restan per dirne llur gloria y bisarría
las planas de *Tetuáguen*, las serras de Wad-rás (1).
Si en apartadas terras á aquells que han mort ab gloria
la fossa 'ls obrí un dia del enemich lo plom,
per ells tinch jo altra tomba. Las fullas de ma historia
serán la millor llosa per recordar llur nom.

Són ells! són ells! Ja tornan! Ab festas y alimarias
saludaré als que venen hereus de mon pendó.
Pels vius són las garnaldas, pels morts són las pregarias.
¡Brandáuñe las campanas! Retrunye lo canó!
¡Salut als qui morintne la gloria ne cautivan!
¡Salut als qui deixare de los combats la sort!—
Ab mas dos veus de bronze saludaré als que arrivan,
ab mas dos veus de bronze recordaré als que han mort!

---

(1) La ciutat de Tetuan es anomenada *Tetuáguen* pels alarbs, com á Gualdrás lo anomenan Wad-rás.

MCD 2019

MCD 2019

UN LLOR Y UNA LLAGRIMA.

ALS VOLUNTARIS CATALANS (1).

Salut als que lidiaren y com á bons venceren
lutxant ab la tempesta, los huracans y 'ls vents!
¡Y gloria als que caiguéren del Africa en las platjas
de la bandera patria morint sota los plechs!
¡Salut als que retornan del Africa gloriosos!
Ells són qui ab llur bravesa lo ferro han despertat.
¡Salut als que regressan! Salut als que allí foren,
sent de Tetuan los héroes, los héroes de Wad-Ras!

¡Honor als que recordan las glorias de llur patria
per ella renovantne jornadas d' altres temps!

---

(1) Aquesta poesía y la següent foren escritas cuant entraren en Barcelona los voluntaris á són regrés del Africa.

MCD 2019

¡Honor als que retornan del camp de la batalla
banderas sarrahinas portantli per trofeus!
La sanch almugavéra vivia en las llurs venas
y al Africa volaren per ser flagell d'alarbs.
Avuy cantan llurs proesas las catalanas liras;
demá de llurs hassanyas la historia parlará.

Lo mon tot los admira; la Espanya los aclama,
que tots són de la terra valents, dignissims fills.
Los héroes de la patria que dormen ja fa segles,
de llurs profundas tombas per veurels' han eixit.
Al Africa 'ls digueren, y al Africa partiren.
Del Africa ja tornan. ¿Qué importa que llurs fronts
haja ennegrit la pólvora y 'l sol de las batallas?...
Ne foren sempre hermosos los fronts del vencedors.

¡Qué regne la alegría! Qué floten las banderas!
¡Qué sia tot coronas y músicas y flors!
Mès no olvide la patria en mitj del entusiasme,
si als vius garnaldas dóna, dar llágrimas als morts.
¡Salut als que lidiaren y com á bons venceren
lutxant ab la tempesta, los huracans y 'ls vents!
¡Y gloria als que caiguéren del Africa en las platjas
de la bandera patria morint sota los plechs!

MCD 2019

¡BEN VINGUTS SIAN!

Cenyits los fronts ab llors de la victoria,
ja tornan á sos llars los que partiren,
moderns almugavérs. De gloria en gloria
los arenals del África cruzaren...
Las serras mauritanas s' estremiren
per tot allí hont los catalans passaren.

Honor y gloria als vencedors! Llur fama,
llur valor, llurs hassanyas serán llassos
que eternament al poble que 'ls aclama
los lligará com fills de la victoria.
Lo poble avuy per ells obra sos brassos;
demá los seus 'ls obrirá la historia.

MCD 2019

MCD 2019

A D. LLUIS DE EGUILAZ,

ab motiu de la primera representació de són drama

LA PAGESA DE SARRIA.

Ben hajas, lo trovador,
lo del arpa castellana,
que has vingut de Catalunya
á la terra hospitalaria,
sols á buscar per ton front
l'alé de la marinada.
Aixis Dèu te dó conort
amparante baix sa gracia,
y una nina d'ulls de cel
en tu pose sa mirada,
com ben vingut ets al sol
de las vermellencas barras,
com per ma veu te saludan
los fills de la ciencia gaya,

MCD 2019

los de la englantina d'or
y de la viola de plata.
Pus ab llengua de Castella
has volgut puntejar l'arpa
sota'ls vells murs bizantins
de la iglesia de Pedralbas,
per lloar passadas glorias
de la terra catalana;
gloria't dó Dèu, lo germá
de terras ávuy germanas,
y ell vulla, dante conort
y amparante ab la sua gracia,
que una nina falaguera
ab lo llam de sa mirada
amorosa te retinga
del Llobregat baix las saulas,
tot donante, trovador,
lo del arpa castellana,
un niu d' amors en sòn cor
y un niu de flors en sas platjas.

30 *de novembre de* 1860.

MCD 2019

ESCRIT EN LA PEDRA DE UNAS RUINAS.

Tot un munt de enderrochs al cim d' un alta serra
de ta gloria , castell, es sols lo que ha quedat:
l'ombra que deixa al pas lo núvol en la terra
y lo solch que en la mar deixa passant la nau.

Castell de la Roca 12 *mars de* 1860.

MCD 2019

MCD 2019

LO CAP D' EN ARMENGOL DE URGELL.

(LLEGENDA).

—

Premiada ab la englantina d' or, premi de historia, en los *Jochs Florals* de Barcelona del any 1861.

(Dedicada á D. Joan Cirera.)

Endressa.

Ara ojats los accents del errant bardo...
Jo só lo trovador de las montanyas.
Armengols los de Urgell, prolé guerrera,
prínceps batalladors, deixáu las tombas
hont del camp de batalla vos baixaren
j' amortallats en vostras armaduras.
¡Rassa d' il·lustres morts, la patria 't crida
per escoltar al trovador que 't canta!
¿Qué t' has fét, rassa d' héroes montanyesos,
casa comptal de gloria niadora?...

MCD 2019

¿ Hont són tos capitans ? ¿ Hont tas unguelas,
las que en mitj de las lluytas sempre foren
de victoria guiuns ? ¿ Hont són tas armas,
las que de camp en camp, de realme en realme,
triunfadoras un jorn ne passejares ?
¿ Hont són, hont són almenys las sepulturas
dels qui llur terra ab llur renom umpliren?
¿ Hont ne són eixos d' enmalladas cotas
comptals senyors, que al véurer que sa patria
llorers sobrants per llurs anals tenia,
ne foren á enriquirne generosos
de llur gloria la terra de Castella ?... (1)
¡ Héroes, salut ! Hi ha regnes que no tenen
més que vosaltres resplendent historia.
Deixáume ab cants de patria, ab cants de guerra,
los ecos despertar que fa nou segles
que adormits guarda la Pirenne serra (2).
Deixáume á mí cantar vostras hassanyas.
Jo no só lo cantor de la hermosura :
jo só lo trovador de las montanyas !

Jo só lo bardo errant, que ab nua testa,
per las selvas corrent y per los boscos,

---

(1) Se fa particular alusió als tres Armengols de Urgell, anomenats *lo de Moyeruca*, ó de Valladolid, *lo de Castella* y *lo de Valencia*, que serviren tots tres als reys de Castella.

(2) Los comptes de Urgell tenian per morada un castell en los Pirineus avans de conquistar la plana.

MCD 2019

mòn front als vents de la montanya entrego,
perque gemechs n' arranquen de mon arpa
tot jugant ab ma negra cabellera.
Fets olvidats los meus cantars recordan,
glorias passadas ab mos lays jo evoco,
jo prop la fossa dels finats m' assento,
jo respiro la pols de las ruinas,
jo visch entre 'ls passats, als morts jo parlo!
Cuant més furiós per entre 'ls pins salvatjes
udola 'l vent com un ramat de feras
que per los boscos famolencas corren,
cuant més brumosos baixan despenyantse
los rugidors torrents de la montanya
tot encrespant llurs borbollantas onas,
cuant més lo llam, tot fuetejant los núvols,
zigzagador per los espays ne cruza,
y més lo tro, tot entremint las serras,
de timba en timba palpitant rodola,
més al só de llurs áspres armonías
canto mos himnes y mòn arpa polso,
y més llavors als vents de la montanya
dono á besar mòn front ab nua testa,
que cuant bull en lo cor lo foch del'ánima,
n'es dols al front l'alé de la tempesta.

Vagar deixáume errant per entre selvas,
mentres las selvas de ma patria sian;
deixáume recolsar lo front baix l'árbre

MCD 2019

que ubaga un jorn á mos passats donava ;
deixáume visitar ab passos trémols
lo santuari perdut entre las brenyas ,
y saludar la bizantina porta
que encara ombrejan seculars alsinas.
També un jorn mos passats la saludaren
cuant, plé lo cor de fé cristiana , anavan
á la Vérge del herm á demanarli,
de genolls en las llosas de sòn temple ,
la punta del acer clavada en terra ,
las mans cruzadas sobre'l pom del ferro,
salut y deslliuransa per llur patria.
Jo l'am' la patria ab eixa fé que abrigan
los cors que esperan y los cors que creuhen...
¡ Jo l'am' , jo l'am' d'amor! ¡ Jo la venero!
Mòn cor d' ella n' es plé, que jo visch d' ella
com de la terra que'l nudreix viu l'árbre,
com del amor ardent que en ell hi nia
ne viu un cor de vérge enamorada.
¡ Salut als qui eixa patria nos llegaren
regada ab la llur sanch !... Als qui , briosos,
de pich en pich sa gloria trameteren ,
llurs cristianas senyeras arboradas !...
¡ Salut als primers homens de la terra !
¡ Per mí deixáune vostras tombas , héroes !
¡ Passats , qué vostras ombras vagarosas
devant mos ulls fantásticas ne cruzen !
Encobertats ab la sagnant mortalla

MCD 2019

que tenyireu de sanch encara viva
cuant del combat passáreu á la tomba,
¡alsáuvos devant meu!... L'arpa gemega
baix la febrosa ma del errant bardo,
l'arpa que may en las dauradas salas
dels richs palaus ha murmurat llisonjas.
¡Ombras, veniu á mí! ¡Héroes, alsáuvos!
Vostres fets cantaré, vostras hassanyas.
Jo no só lo cantor de la hermosura:
¡jo só lo trovador de las montanyas!

I.

Ja la bocina del guayte
lo seny del alba n' ha dat (1),
ja despunta del matí
la dolsa llum virginal,
y ja 'l primer raig del sol
vesteix de púrpura 'ls camps,
saludat per l' oreneta
que alegre cruza l' espay.
Sobre lo cim d' una roca
com un áliga posat,
tenintne timbas per fossos,

(1) Lo guayte era un centinella apostat en la torre atalaya pera senyalar ab una bocina l' hora del alba y la de la eixida del sol.

MCD 2019

s' alsa 'l castell de Piltzan (1),
que n' es dels comptes de Urgell
la morada senyorial.

Lo sol que naix resplendent,
las serras al tramontar,
d' un sòl bes l' abrassa tot,
sos murs y parets daurant,
y al penetrar joganers
dintre lo castell sos raigs,
ne trovan en la sua cambra
á la comptesa plorant.
¿Perqué plora N' Adaleta (2)?
¿Perqué ne suspira y plany?
¿Perqué eixas llágrimas mudas
que de sos ulls al brotar
ne van com rengle de perlas
desllisantse cara avall?
¿Qué li passa á la comptesa?...
¿Perqué plora?... ¿Perqué plany
en eix moment del matí
en que tot s' alsa cantant?

---

(1) Lo castell de Piltzan fou després dat pels comptes de Urgell als de Barcelona, segons llargament ho refereixen las crónicas de aquella casa escritas per Diego de Monfar.

(2) N' Adaleta fou la tercera esposa del compte En Armengol de Barbastro, y en ella tingué al que després fou compte ab lo nom de Armengol de Gerp.

MCD 2019

Cuant ne canta l' oreneta
corrent per sota 'l cel blau,
cuant ne canta 'l bri de l' herba
que l' aire mou al passar,
cuant ne cantan tots los árbres
llurs brancas balandrejant,
y los aucells en sos nius,
y las plantas en los prats,
y fins la santa campana
de dalt de sòn campanar,
tendre cor que bat d' amor,
d' alegría palpitant,
ne canta al jorn que comensa,
ne saluda al sol que naix,
¿com pót ser que N' Adaleta,
l' ánjel del castell comptal,
llágrimas tinga en sos ulls
y tinga en sòn cor pesars?

Es que la comptesa plora,
sens poderho remediar,
perque ja ne fa molts jorns
que sòn marit ha marxat,
y no tè novas del compte
que guerreja ab los alarbs:
es que la comptesa plora
perque sòn cor pensa mal,

MCD 2019

y diuhen que veu del cor
es veu que baixa de l' Alt.

De prompte seca sos ulls,
sos ulls cansats de plorar,
que no vól que lo seu fill,
que en la cambra ha penetrat,
ne trove may en sòn front
amarch lo bes maternal.

Lo jóve Armengol de Urgell
devant de sa mare está.

—«Mare mia, mare mia,
avuy hi ha festa en la vall.»

—«Avuy l' óliva, fill meu,
tota la nit ha cantat.»

—«Mare mia, mare mia,
n' es la festa de Sant Joan.
¿No n' habeu vist eixa nit
fochs en las serras brillar?»

—«Los fochs que he vist, me semblavan
com antorxas funerals.»

MCD 2019

—«Mare mia, mare mia,
avuy hi ha festa en la vall,
y jo me 'n vaig tot joyós
en los jochs á péndrer part.»

—«Ton pare n' es á la guerra ,
á la guerra dels alarbs.»

—«Ell ne tornará, ma mare,
ell ne tornará triunfant.»

—«¡ Qué Dèu ho vulla, mon fill !»

—«May han vensut los alarbs
en cuant dels comptes de Urgell
han vist lo pendó devant.
Jo també aniré á la guerra
cuant mòn pare hi tornará.»

—«Tú encara ets un nin , fill meu,
pus tan sols ne tens tretse anys.»

—«Mare, los comptes de Urgell
no es per los anys que son grands.
Jo sé brandar una llansa,
sé manejar un caball ,
ne sé empunyar una espasa
y li tinch odi al alarb.

MCD 2019

Los que com jo un nom ne portan
que ne costa de portar,
tenen en sobra de cor
lo que no tenen en anys.»

—«No parlem cosas de guerra
que ne tinch lo cor nafrat.
Baixa, mon fill, á la festa,
baixa, mon fill, á la vall.»

Lo jóve Armengol de Urgell
de sa mare s' ha apartat,
y un cop en lo pati d' armas,
demana sòn caball blanch.
Li sosté un patje lo estrep,
un altre li tè 'l caball.

—«No me dirias, bon patje,
y Dèu te guarde de mal,
qué vól dir eixa campana
que brandar sento allá baix,
qué vól dir eixa bucina
que sonar sento allá dalt?»

Aixis lo patje contesta:
ara 'l sentireu parlar:

MCD 2019

—«Es la campana de la parroquia
que crida á festa, que crida al ball;
es la bucina dels montanyesos
que de las serras crida als companys.»

II.

Hermosa nit de Sant Joan
¡qué prompte que n'ets passada!
Tú n' ets la nit dels amors
y la nit de las rondallas,
la nit de la peronella,
la nit dels fochs y las dansas.
En ta nit buscan las ninas
la ventura que 'ls hi falta,
y de fullas ne despullan
una viola boscana
per saber si 's casarán
ab lo donzell que las ama,
y en l' aygua corrent del riu
sa cabellera ne banyan
á l' hora de mitja nit,
que n' es l' hora dels fantasmas.
En ta nit totas las serras
s' il-luminan de fogassas,
y ne semblan per llurs pichs
estesas sas alimarias,

MCD 2019

com estrelletas de foch
que tatxonan la montanya.
En ta nit ne van corrent
per entre boiras las fadas,
deixant sas cambras de perlas
dintre llurs palaus de plata,
y buscan per redimirlos
los cautius que 'l moro guarda,
y per deslliurarlas buscan
las donzellas encantadas.
Hermosa nit de Sant Joan,
¡ qué prompte que n' ets passada !

N' es lo matí de Sant Joan.
Tot es bulla y tot gatzara.
Són los jovencels del poble
que n' emburbullan la plassa,
per mirar á las ninetas,
sotá 'l brancatge sentadas,
hermosas flors escullintne
pera teixirne garnaldas.
Errants ne cruzan per l' ayre
tendres suspirs que s' escapan
del cor, y ne són l' encens
d' ánimas enamoradas:
amorosas ulladetas
nins y ninas se disparan
que ¡ jo t' am' ! ne van dient

MCD 2019

ab lo llenguatge del ánima;
y mentres ninas y nins
ab los ulls y cors se parlan,
himnes d'amor ne murmuran
los árbres gronxant llurs brancas,
cantars d'amor ne pidolan
los aucells que alegres passan,
y ab besos de foch d'amor
lo sol á la terra abrasa.

Donzelletas de Piltzan,
las de las tendras miradas,
las del bavolet de seda,
las del faldellí de grana,
menos grana que las rosas
que enzisan en vostras galtas,
¿hont anavau tan matí
per los herbeys de la plana,
avans de sortir lo sol,
sensa por á la rosada?
—Flors anavam á cullir
pera teixirne garnaldas.
—¿Y per quí són eixas flors?
¿per quí són eixas garnaldas,
donzelletas de Piltzan,
las del faldellí de grana?
¿Són pels vostres aymadors,
los que emburbullan la plassa?

MCD 2019

—No són, no, pels aymadors
cautius de nostras miradas,
que ne són pel Sant Joanet
de las moltolines blancas,
lo qui tenim en la iglesia
dins la capella reixada,
un cíngul d'or en lo front,
en la ma una creu de plata,
y un petit anyell blanquí
arrupidet á sas plantas.
En lo matí de Sant Joan
per ell ne són las garnaldas,
sols per ell ne són las flors,
y per ell són las ramadas.
—En lo matí de Sant Joan
tot es bulla y tot gatzara.
Dèu vos dó un bon jorn, donzellas,
las del faldellí de grana,
menos grana que las rosas
que enzisan en vostras galtas.

Un trovador,—Dèu l'envia
per alegrar la jornada,—
un trovador fatigat
entra de prompte en la plassa.
Nuyl ne véu que de sòn front
gotas de suor acalan,
y que alentorn ne passeja

MCD 2019

embrunida la mirada,
com si en lloch d' heralt d'amor
fós misatger de desgracia.
Nuyl ho véu, que sols li miran
l'arpa pentjada á la espatlla,
y ninas y nins lo voltan
gaudintse de s'arrivada.
—En lo matí de Sant Joan
tot es bulla y tot gatzara.
Trovador, bon trovador,
lo del arpa platejada,
aixis Dèu li dó ventura
á la nina que més amas,
y un llit de flors per sas siestas,
y per són front fresca ubaga,
com nos cantes, trovador,
d'amor una dolsa albada!

Y no bè lo trovador
comensa á puntejar l'arpa,
lo jóve Armengol de Urgell
entra á caball en la plassa.

III.

«Si són tristos mos accents,
si n'es trista ma cansó,

MCD 2019

es que mon cor avuy plora...
Perdonáu al trovador.
Perdonáume, tendras ninas,
las de miradas de foch,
perdonáu si vostra festa
vinch á convertir en dol,
que amargas avuy ne ploran
llágrimas de sanch mon cor,
y será trista, molt trista
del trovador la cansó.

(*Cantant.*)

¡Oh malhaja lo rey moro,
lo rey moro d' Aragó!
Mestosas novas li portan
sos *algazaws* corredors (1).
Devant Barbastro tremola
dels cristians lo pendó,
y amenassan la ciutat
per passarla á sanch y foch.
Lo rey moro cuant ho sent
ne junta sos escuadrons,
y avans de partir ab ells
al alba del següent jorn,
aixis parla á son *wasir* (2),
que l' escolta respectuós:

---

(1) Los *algazaws* eran los batidors ó espías dels alarbs.
(2) *Wasir*: lo primer ministre del rey moro y gobernador de la ciutat.

MCD 2019

—« Mon *wasir* , feune fer una capsa
que sia d' or,
pera posarhi lo cap d' un noble,
noble senyor.»

(Recitant).

Encara lluyta Barbastro
que aussili del rey espera,
mès la cristiana bandera
tremola ja en lo castell.
Tots en aquellas jornadas
de valor han fét prodigis,
pero nuyl com las maynadas
que mena 'l compte de Urgell.
Són los companys de la serra,
són los valents montanyesos,
ab llur bucina de guerra,
ab pells de feras vestits.
Llurs mans empunyan segura
la destral que 'ls róurers talla,
no portan més armadura
que la nuesa de llurs pits.
Són los montanyesos. Lo cel es sa tenda,
sòn alé de vida la pols dels combats;
lo jorn de batalla n' es sòn jorn de festa
y sòn crit de guerra n' es «¡A carn! á carn!»

MCD 2019

(*Cantant*).

¡Oh malhaja lo rey moro,
lo rey moro d' Aragó!
Ja n' es devant de Barbastro,
ja 'n tè juntada sa host
per socorrer als muslims
que en la ciutat s' han fét forts.
Crida al *alkaid* de Gerp (1),
que ne mana un escuadró.
—« D' eixa taifa de cristians
ne vull lo cap d' un senyor,
lo més brau y lo més noble,
lo més valent y més fort. »
L' *alkaid* se 'n va dient:
—« Lo compte de Urgell llavors. »
Lo rey moro ha fét fer una capsa,
y es capsa d' or,
pera posarhi lo cap d' un noble,
noble senyor.

¡Oh malhaja lo rey moro,
lo rey moro d' Aragó!
Per los rengles dels que lluytan
fera passeja la mort.
Ja la ciutat que combaten

---

(1) *Alkaid:* gobernador de ciutat ó fort de la frontera.

MCD 2019

defensarse més no pót.
—«¡Via dins, que tot es nostre!»
crida lo compte Armengol,
cuant ne va mortal sajeta
á clavárseli en lo cor.
L' *Alkaid* de Gerp que ho véu,
tot fugint ab l' escuadró,
se para á tallarli 'l cap
sainant deixantne lo cos.
En la capsa que ha fet lo rey moro,
que es capsa d' or,
lo cap hi guardan del compte,
compte Armengol.

(*Recitant*).

Fidels, ja es nostra Barbastro.
¡Tremoláune las banderas!
¡Sonáu, trompetas guerreras!
¡Alsats los pendons, alsats!
¡Bona gloria pel qui lluyta!
¡Bona mort pel qui batalla,
y que al cáurer, per mortalla
ne tè la pols dels combats!
Mès ay! ¿perqué las banderas
no s' alsan ab alegría?
¿Perqué las trompas guerreras
ne fan sentir tochs de dol?
Guanyada ha estat la batalla

MCD 2019

y es resplendenta la gloria,
mès al peu de la muralla
jau mort lo compte Armengol.
Ja los montanyesos com feras s' agitan ,
brandantne sangrenta llur tallant destral.
«Venjansa pel compte! Venjansa! Venjansa!»
y «¡A carn! á carn!, cridan, ¡á carn los alarbs!»

—

IV.

Aterid d' horror lo poble
al trovador ha escoltat ,
y sa veu, que brunz encara ,
ans de desferse en l' espay ,
ne va un altra veu perduda
com un eco á despertar.

—«Trovador , lo trovador ,
dapnada nova has porta!!
Jo só 'l fill d' En Armengol.
¡A carn! ¡á carn los alarbs!»

Y enfonzantne lo doncell
los esperons al caball ,
d' un bot ne surt de la plassa ,
la vall cruza com un llam ,

MCD 2019

com un llam puja la costa,
que á brida batuda va;
espurnejan sas miradas
lo foch de són cor llansant,
y n'espurnejan las pedras
sota'ls peus de són caball.
Aixis arriva al castell
y en ell penetra cridant:
—«Vassalls meus, ¡al arma! al arma!
¡A carn! á carn los alarbs!»

La comptesa cuant lo sent
se li presenta devant,
la mirada esporuguida
y tremolador lo pas.

—«Assó qué vól dir, mon fill?
Mon fill, ¿perqué tan irat?»

—«L'óliva avuy, mare mia,
tota la nit ha cantat.»

La comptesa que assó sent,
n'arranca del cor un plany.
—«Lo compte es mort!... ¡Dèu me valga!»

Y lo front entre las mans,
inmóvil ne queda y muda
com estátua sepulcral.

MCD 2019

—«No ploreu, no, mare mia,
que lo nin es home ja.
En pau quedáuvos, ma mare,
que á la guerra jo me 'n vás.
Per salut d'ell en lo cel,
vos, mare, podeu pregar:
per sa venjansa en la terra
jo faré guerra als alarbs;
y guerra'ls faré terrible,
sens sossiego y á tot trans,
guerra de mort y estermini,
guerra de foch y de sanch.
De ma venjansa algun dia
las historias parlarán.
Si á mon pare *'l de Barbastro*,
á mí *'l de Gerp* me dirán.»

Y girantse als homens d'armas
que rodejan sòn caball,
aixis los diu ab veu fosca,
rugint, millor que parlant:

—«A l'hora del seny del lladre (1)
ne sortirem de Piltzan.
Cuant torne à náixer lo sol,

---

(1) Era l'hora de las deu de la nit, cuant la campana feya senyal á las casas solanas d'estar ab vigil-lancia per esser lo moment que escullian los lladres y malfactors pera comensar llurs robos y malvestats.

MCD 2019

devant Gerp nos trovará,
en sengles astes posadas
mas banderas senyorials.
¡Via sus los meus homens d'armas!
¡A mort, á mort los alarbs!
¡Via sus, companys de la serra!
¡Via sus la tallant destral!
Lo rey moro d'Aragó
de mòn pare ne tè'l cap...
Jo empedraré ab caps de moros
lo estable de mos caballs!» (1)

Y es fama que'l crit de guerra:
«¡Via sus! á mort los alarbs!»
se l'emportaren los ecos,
de serra en serra saltant,
fins á la vall hont estavan
los sarrahins atendats.

Aquella mateixa tarde
lo trovador fatigat
que en la plassa lo matí
ne feya sentir sos cants,
á una nineta li deya:
—«Nina d'ulls de cel, digáu,

---

(1) En lo castell de Piltzan hi havia veritablement, segons tradició, una part d'estable empedrada ab ossos y calaveras de moros.

MCD 2019

¿qué vól dir eixa campana
que tocar sento aquí baix?
qué vól dir eixa bucina
que sonar sento allá dalt?

Y aixis respongué la nina:
ja la sentireu parlar:

—«Es la campana de la parroquia
que ab brands de guerra remou la vall.
Es la bucina dels montanyesos
que á guerra sona, que sona á carn.»

Tornada.

Armengol lo de Gerp, de tas hassanyas
plenas un jorn ne foren las llegendas.
De las riberas del Sió y del Segre
las muslímicas llunas bandejares,
y en Linyola, en Guisona, en Sanahuja,
en los marlets de Gerp, y en las murallas
de Balaguer la mora, per memoria
claváres ton pendó, ton nom jaquires.
Armengol lo de Gerp, gloriós llinatge
d'áligas montanyesas tu deixares.
Sempre los teus seguiren ton exemple:
Sempre á punt, en tostemps, á totas horas,
trobava als Armengols lo crit de guerra
ab lo peu en lo estrep, la ma en la espasa,

MCD 2019

y los ulls en la ralla sarrahina.
Per tú los teus á Balaguer tingueren
ufanosa en sas torras tremolatne,
senyora de la vall y de las serras,
la bandera comptal, bandera santa
que amanyagaren brisas de victoria
fins lo jorn—¡jorn de mort y de carnatje!—
en que'ls celos d'un rey la trossejaren
perque ombra dava á son furtivol trono (1).
Armengol lo de Gerp, si planyideras
las brisas de la nit portan un eco
que arriva incert á ta ignorada tomba,
descansa en pau. Es que sobre las runas
de ton castell, al bruyt de la tempesta,
mon front al vent, jo canto tas hassanyas,
jo canto'ls fets de tos companys de serra,
als ecos trametent himnes de guerra,
que jo só'l trovador de las montanyas.

---

(1) Fernando de Antequera.

MCD 2019

MCD 2019

LO REY DEL MAR.

(ODA).

Premiada ab lo primer accessit en los *Jochs Florals* de Barcelona del any 1861.

(Dedicada al Cassino catalá industrial de Sabadell).

Viudo lo mar n' está de tas galeras,
comptal ciutat. Ja en ell no s' enmirallan
los llenys y sagetías (1),
que tallavan tas onas lliscadoras;
que 'l pendó de las barras passejavan
del bósforo de Tracia fins al Calpe,
faraut de victoria;
que al travessar los golfos ne miravan

---

(1) Naus que eran peculiars al Mediterráneo.

MCD 2019

Pisa callada , Génova vensuda ,
que per nolit tostemps portant la gloria ,
tostemps devant sas proas ne trobavan
lo mar sotmés y la tempesta muda.

Tos temps han passat ja , ciutat comptesa.
Mar de ma terra , ja no tens per hostes
los triumfadors estols , que per ta vía
los greuges de la patria compromesa
marxavan á venjar. ¡Oh! no faillia ,
no faillia ja may : venjats quedavan.
Ladonchs nostras galeras
empavessadas per lo mar venian ;
que á més de la victoria, ne portavan
róssechs de naus estranyas presoneras
que per las onas que á son pas s' obrian
lo pendó de llurs reys arrossegavan.

Dia d' horror , pero de gloria dia ,
ne fou per tú , comptesa ,
lo primer en que un nom tocay de gloria
sentires ressonar. Lo sol eixia
per entre llachs de sanch rodant son globo ,
com si sabés que jorn de sanch seria ,
cuant , llargas ja las velas ,
ab boga sorda y ballesters en taula ,
llevadas las unguelas ,
las galeras de Lluria , silenciosas ,

MCD 2019

devant lo port de Malta ne sorgian.
Los provenzals dormian.....
—« Firám , firám , senyor , que tots son nostres ! »
dixi lo almugaver.—« May de ma vida.
«Desperta vull la gent , que no dormida.
«No 's diga may que ma primer jornada
«per esser ells dormits jo l' he guanyada.
«¡ Via sus , los ballesters ! No m' erráu tretas !
«¡ Avant per Aragó cuant se desperten !
«¡ Tocáu , nacres , tocáu ! ¡ Sonáu , trompetas (1) !»

Diu En Roger , y, esquerra feyta , entraren
port avant las galeras ,
enfrenalladas totas l' una ab l' altra.
A mal só 'ls provenzals se despertaren :
pero En Roger aguarda
que l' enemich ja preparat estía ,
si per sòn cor de caballer bè fia ,
per sòn alé de lluytador bè tarda.

Comensa lo combat. ¡ Dèu de justicia !
¡Senyor omnipotent ! Los ayres poblan ,
mentres lo estol avansa ,

---

(1) Paraulas ditas per Roger de Lluria avans de comensar lo combat de Malta. Tant per aquestas paraulas , com per la descripció de la batalla que segueix , lo autor ha tingut present la crónica de Muntaner, capítol 83.

MCD 2019

sons de trompa , alarits y bruyts de ferro ,
crits de guerra per tot , crits de venjansa.
Brunzen las pedras , tot tallant los ayres ,
surtintne disparadas de las fonas ,
y lo crit al donar del abordatge ,
envia Dèu l' oratge
á fustigar las encrespadas onas.
Mès , ¿qu' es la tempestat pels pits de ferro ?
¿Qu' es l' uracá pels qui á la gloria volan ,
las naus aparelladas ?
Las tempestats mes feras
ne son l' alé de dolsas marinadas
pels catalans que muntan las galeras.

¡San Jordi y Áragó! ¡Via sus , los nostres !
Tot es horror y destrucció y feresa.
Ne són en la batalla
cada nau un castell , cada home un héroe ,
cada tir de sageta una proesa.
Lo brugit del combat tot altre apaga.....
¿Qu' es l' uracá que pels espays divaga ,
devant las naus que marxan á la pugna ?
Cad' una porta un uracá de ferro
que en las entranyas de son seno amaga.
Crú es lo combat y encés. Tant sols se senten
en mitj del terratremol ,
veus de mando enronquidas ,
alarits dels qui lluytan valerosos

MCD 2019

crits dels qui acavan gemegant sas vidas ,
cops, y playntes , y plors , bruyts espantosos ,
vibrar las armas , ressonar lo ferro ,
y cruixir la fustam , bunir sagetas ,
martellar taulas , y brunzir llambordas ,
y gitar darts , y retronar trompetas .

Ja s' aferran las naus. ¡ Al abordatge !
Redobla lo furor. ¡ Dampnat ne sia
qui en darrera romanga en aquest dia !
Com llops assedegats que van rabiosos ,
á las galeras provenzals llansarse
se mira ja als almugavérs furiosos ,
com si en là sanch volguessen abeurarse
que á borbollons ne brotan las feridas
dels qui jauhen estesos per lo alcassar
llansant per ellas las perdudas vidas.
Ni pau al enemich ni á son bras treva
los ballesters y mandroners ne donan.
Las naus destrossan , y los ulls sanguejan
dels cegos lluytadors ; broncas ressonan
las feixugas , ruentas armaduras
sota los cops de la destral ferrada ;
dels vencedors y dels vensuts s' escorra
á doll y á rius la sanch ja barrejada ,
tronchs mutilats rodolan
per sobre las cobertas , y tremolan
y perden lo coratje

MCD 2019

fins aquells que n' están , sempre animosos ,
més fets á jochs de mort y de carnatje.

¡Fama inmortal al vencedor ! Jornada
ne fou d' eterna gloria.
D' aquell jorn en avant , Roger de Lluria
lo primogenit fou de la victoria.
Heróica sa vida ,
homérica sa historia ,
eternament viurá com viu encara :
del esdevinidor sagrat exêmple ,
sempre será de patri amor un' ara ,
de honor , valor y llealtat un temple.

Roger , Roger , lo rey del mar , febrosas
degueren ser las horas de ta vida !
Del estiu en las tardes calorosas ,
cuant la mar xixa veyas y dormida
devall de las carenas ,
cuant ni un alé de brisas rumorosas
á rómprerse venia en las entenas ,
ta veu ladonchs per l' ira enrugallada
com la de un lleó cautiu ne rugiria
y en torn girant la flamejant mirada :
—« Furts son per mí lo que pels altres festas ,
(ab ronch accent diria).
« La quietut es la mort : ¡ dáume tempestas !
« ¡ Dáume combats ! La pau es l' agonía ! »

MCD 2019

Y las onas semblavan obehirlo;
y Dèu mateix de sos desitjs cuidava;
y tenia tempestas espantosas
que sempre domenyava;
y lluytas en que sempre, victoriosas,
las roijas barras d'Aragó arborava.
Per En Roger de Lluria la mar era
un llarch, inmens palau hont sols hi havia
los pobles pedestals de sa bandera.
La Calabria sotmesa mantenia;
á foch y á sanch entrava Nicotera;
lleys dictava á las costas de Sorrento;
la Morea, Corfú y los Gerbes veya
humiliarse á sos peus; lo bey de Tunis
comprant sa vida son esclau se feya;
sols á son nom ja Nápols tremolava;
per son flagell la Fransa lo tenia;
cruzar esfereída lo mirava
sos golfos y sos ports la Romanía;
y mentres que ab sòn nom tot ho aterrava,
per devant de las vilas presoneras,
tranquil, sonrient y victoriós passava,
passejantne lo mar ab sas galeras.

Aquells eran tos jorns, ciutat dels comptes,
los bons jorns d'En Roger!... No avuy que ploras,
y viuda, y sola, y trista, y desolada,

MCD 2019

en va passas las horas
sens que n' arrive á tú, com ans solia,
ab lo alé de la dolsa marinada
un eco de victòria cada dia.
Ja tú no tens Rogers, ja no tens Llurias...
¡Mès si que 'ls tens, mès si que 'ls tens, comptesa!
Dormits están, pero en ton seno viuhen,
Encara, ó Catalunya, patria mia,
póts ombrejar ton front ab llors de gloria.
Si al mar ne llansas á tos fills un dia,
mostrantlos lo camí de la victoria
la sombra d' En Roger será sòn guia.
Fruyt dona 'l camp que tè llavor, ó patria,
y ardor las sendras que lo foch ne colgan.
Alsa ta veu, desplega tas banderas,
y reviurán los temps esplendorosos
en que senyora y reina del mar eras,
y en noms obscurs avuy, demá famosos,
renaixerán las sombras d' aquells héroes
caballers de ton nom y tas senyeras.
Contarás al rumor de tas victorias,
si del mar á obrir tornas tas campanyas,
tos fills per héroes y tas naus per glorias,
y tos dias, ó patria, per hassanyas,
com en los temps millors de tas historias.

MCD 2019

EN LO MURADAL.

Coro de almugavérs.

Al veurens' sols de lluny los pobles ja flamejan.
La guerra y lo saqueix, no hi hà millors plahers.
Aixis que 'ns veuhen drets sòn bec los corbs netejan.
Almugavérs, ¡avant! ¿Estáu á punt, fossers?

Ella.

Mon espós ¿qué volen dir
d' eixa campana 'ls accents?
¿No la sents per entre 'ls vents
bronca y sonora rugir?

Ell.

La veu del somaten ne crida al ferro á bodas.
¡Desperta, ferro! ¡Avant!. Deixam' en pau, muller!

MCD 2019

Cuant crida la campana y cuant ressona 'l ferro ,
la escona es sols la esposa del bon almugavér.

Ella.

¿ Serás sòrt á mos accents ?
¿ Podrán més que mòn amor
de la guerra lo rigor
las fatigas y 'ls torments ?

Ell.

Cuant la campana sóna es mon amor la guerra.
Fatigas , plujas , neus , calors resistiré ,
que si m' abat la son, pendré per llit la terra ,
y si 'm pressa la fam, carn crua menjaré.

Ella.

¿ N' ets l' amor de mos amors
y 'm deixas abandonada ,
á mòn dolor entregada ,
á mas llágrimas y plors ?

Ell.

Deixam' en pau , muller ! Lo negre corb espera
rodant sos ulls de sanch per la deserta esfera.
La guerra y lo saqueix , no hi ha millors plaliers.
¡ Almugavérs , avant ! ¿ Estáu á punt , fossers ?

MCD 2019

Los almugavérs.

¡ Desperta, ferro! Anem! Depressa com lo llam, anem, almugavérs, al camp del enemich.
Qui arrive lo primer, será lo primer rich.
Anem allí á fer carn! Las feras tenen fam.

MCD 2019

.MCD 2019

A D. MARIANO FONTS.

¡ Oh ! tu també la estimas la terra de nos pares.
¡ Oh ! tu també las amas las glorias dels passats,
tu polsas també l' arpa de las tres cordas santas...
¡ Salut , salut , poéta , germá d' apostolat !

Qui llavors d' amor patri ne sembre ab ma segura
de virtuts y de glorias cullita ne fará.
¡ A l' obra donchs , poéta ! Cada home en esta terra
tè sa missió escullida , tè són camí trassat.

¿ Qué importa que la burla sobre nosaltres caigue ?
¡ A l' obra , á l' obra, poéta , y avant , avant , avant !
Nostre camí seguimne sens por ja may á mofas.
Qui fa arma de la burla no tè lo cor ben sá.

MCD 2019

La creu y lo Calvari no foren sols per Cristo :
són símbols que l' Deu-Home per tots aquí deixá.
Tot hom' tè en esta terra sa via d' amargura ,
y sempre són martiri tingué l' apostolat.

Perque parlem la llengua parlada per nos pares,
perque narrem las glorias de nostres vells anals,
perque als *Lleons* y *Torras* ne preferim las *Barras*,
ab to d' escarni y mofa nos diuhen provincials.

Nosaltres tenim glorias tan bonas com las suas,
ne vál Peris , Padilla , y Blancas vál Guzman ,
no hi ha per cert molts Llurias, ni com Clarís molts homens,
y hi ha pochs reys que valgan lo que l' rey Jaume vál.

També són de provincia los homens de Castella ;
que en las terras ibéras no tots són castellans.
¡ Quin' es la mare patria per los que aixi 'ns motejan!
Si tots som de provincia ¿ quins són los nacionals ?

Cantem ensemps , poéta, la terra de nos pares
y l' himne de la patria que n' es lo cant dels cants.
Cantem de nostras BARRAS la resplendent historia,
narrem de Catalunya las santas llibertats.

Aquí,—no tots ho saben—la llibertat tenia
en cada vila temples , en tots los cors altars,

MCD 2019

y ciutadans clarissims que sos soldats se feyan...
Tirans en Catalunya no 's conegueren may.

Cantémne donchs, poéta, la fama de la terra,
narrem de Catalunya las proezas inmortals,
y en lo sagrat exêmple de nostres inclits avis,
nos fills podrán apendrer á ser llibres y grans.

Pus tu també la estimas la terra de nos pares,
pus tu també las amas las glorias dels passats,
pus tu ne polsas l' arpa de las tres cordas santas,
¡salut, salut, poéta, germá d' apostolat!

MCD 2019

MCD 2019

II.

FIDES.

MCD 2019

II

TYPES.

MCD 2019

A LA VERGE DE MONTSERRAT.

Vérge santa d'amor, patrona mia,
dels pobres y afligits guarda y consol,
més pura que la llum cuant naix lo dia,
més hermosa que'l cel cuant ix lo sol:

tal com se veu á l'áliga orgullosa
en la roca més alta fer lo cau,
tu la serra més alta y més hermosa
vas escullir per ferne ton palau.

Reyna dels cels, Mare de Dèu, perdona
si fins avuy no't dediquí un recort:
sols cuant véu sòn vaixell presa de l'ona,
buscan los ulls del navegant lo port;

sols cuant se véu en la presó angustiosa,
sa llibertat recorda lo cautiu;

Museo Nacional de Antropología
MADRID
MCD 2019

sols cuant la tempestat brama furiosa
l'oreneta s' acull dins del sèu niu.

Jo vinch , com lo cautiu entre cadenas ,
un consol á buscar per mon dolor.
¡ Los plors mòn front han arrugat ! Las penas
m' han ¡ Mare meva ! rosegat lo cor !

Com soldat que , fugint á tota brida ,
las armas va per lo camí llansant ,
aixis jo pel camí d' aquesta vida
á trossos lo meu cor he anat deixant.

Vérge de Montserrat , casta *madona*,
perla de las montanyas y dels cels,
á qui'ls ángels per fer una corona
arrancaren del cel un puny d' estels ;

ta grandesa , Senyora , no repare
si avuy te parla en catalá ma veu ,
que'l catalá es la llengua en que ma mare
me ensenyá un jorn á benehir á Dèu.

Ta imatge en los palaus y en las cabanyas
se véu , voltada d' or com un joyell ;
tothom vól visitar eixas montanyas ,
que són de tas espatllas lo mantell.

MCD 2019

Ton nom invoca, ó santa Vérge pura,
l'orfe ferit de pena y desconsol,
ton nom la mare ensenya á la criatura
cuant l'adorm carinyosa en lo bressol.

¡Cuant dols es lo teu nom! Tota la terra
cants t' eleva ab accent adolorit,
que ton nom es, ó Vérge de la serra,
dels estranys y del propis benehit.

Ton nom recordan, cuant lo vent estalla,
los qui perduts caminan per la mar.
Ans de afilar sòn ferro en la batalla,
invocaba ton nom lo almugavar.

Ton nom, un jorn, fou lo estandart de gloria
que de la gloria nos mostrá 'l camí,
y fou ton nom lo crit de la victoria
que en Nápols aixecá Vilamarí.

¡Hermós era aquell temps! Hermós de veras!
cuant era Catalunya una nació!
cuant, reinas de la mar, nostras galeras
passejavan las barras d'Aragó!

Cuant tu, reina del pla y de las montanyas,
de genolls postrats veyas á tos peus

MCD 2019

los reys que, drets, á cent nacions estranyas
postradas veyan de genolls als seus!

Y no es estrany que per ta honra y gloria
unesca dos recorts ab llas d'amor,
que unida está á la teva la sua historia
y escritas són las dos en lletras d'or.

A fe que eran brillants los temps gloriosos
en que'ls Peres, los Jaumes, los Ramons,
dictavan lleys, monarcas poderosos,
fins del remot Orient á las regions.

Mentres Valencia y las Balears, salvadas,
se veyan llibres ja dels sarrahins,
lo pendó de las barras veneradas
veyan triunfar los més remots confins.

Senyors del mar los catalans, á ratlla
tenir sabian lo enemich pendó,
y ni'ls peixos passavan, si en sa espatlla
no portavan las armas d'Aragó (1).

Dels soldats catalans las altas proesas
eran tan claras com del sol la llum:

---

(1) Paraulas de Roger de Lluria.

MCD 2019

desfeyan las armadas genovesas
com ne dissipa l'uracá lo fum.

Aterrada Venecia'ls contemplava,
Nápols los dava sos jardins de flors,
la Calabria á sos peus s' agenollava,
Sicilia'ls proclamava sos senyors.

Lo almogavar á foch, á sanch y á ruinas
entrá un dia l'Orient abrasador:
contemplaren los turchs sas concubinas
en los brassos folgar del vencedor.

Caigué Constantinopla, caigué Atenas,
cuant sentiren lo *ferro despertar*,
al grech y al turch cargaren de cadenas,
que era allí lo sol rey lo almogavar.

Per jas á sòn caball mòltas vegadas
de reys y prínceps li doná'ls mantells,
y dels palaus dels turchs fiu sas posadas
y llurs mesquitas converti en bordells.

¡Honor al catalá! Si sas galeras
recorrian del mar tot lo contorn,
sos aguerrits exércits llurs banderas
passejavan triunfants per tot lo mon.

MCD 2019

Y tú llavors, ó Vérge de victoria,
lo teu nom sempre veyas invocat,
que'ls catalans anavan á la gloria
cantant lo *Virolay de Montserrat*.

La montanya en que vius també en sòn dia
fou lo baluart del poble catalá;
del sarrahí la ferma valentía
jamay tas brenyas escalar gosá.

Y en temps ja més cercans, pochs anys fa apenas,
cuant lo crit de la patria independent
ensenyar al francés las cadenas
per contestar al toch de somaten,

los nostres s' amagaren en tas brenyas,
lo pendó de la patria enarvolat,
y llavors foren, Montserrat, tas penyas
lo temple de la santa llibertat.

Mont de la Vérge, en tos recorts jo miro
que unidas van la llibertat, la creu,
dos símbols sants que jo'l primer admiro;
lo amor dels pobles y lo amor de Dèu.

¡La llibertat! ¡la creu! símbols dels pobles,
l'una es lo esprit de Dèu, l'altra es sa mort;

MCD 2019

l'una es l'aspiració dels homens nobles,
y dels homens cristians l'altra es lo port.

¡La llibertat! ¡la creu! sobre las tombas
dels cristians mártirs jauhen sos pendons:
de Roma en las obscuras catacombas
confongueren per sempre sos blassons.

Castas vérges d'amor, santas germanas,
iguals en tot, grandesas y poder,
són dos ricas ponsellas que, galanas,
nudreix la branca d' un mateix roser.

Inspiran totas dos sentiments nobles,
inspiran totas dos glorias y amors,
que si l'una es la religió dels pobles,
l'altra es per cert la religió dels cors.

—

¡Oh! jo'us conech, montanyas regaladas,
recorts de gloria, y pera mí d'amors,
que sent jo tot petit, moltas vegadas
vinguí á la Vérge á coronar de flors.

Jo eixas serras conech, jo sé sa historia,
jo recordo que un dia la he narrat;

MCD 2019

si gloria me doná, tua es la gloria...
Jo só lo trovador de Montserrat.

Cuant naix del sol lo pabelló de grana,
com si volgués donarte un bes d' amor,
ta montanya vesteix y la engalana
ab sòn ropatge de diamants y d'or.

Y en los rochs van, contents de veure'l dia,
á restregar sòn bech los pardalets,
y llays y serventesis de alegría
cantar en coro sents als aucellets.

Y cuant la fosca cau sobre la plana,
de ton temple en la nau la *Salve* sents,
y al cel s' eleva la oració cristiana
entre núvols de aromas y d' encens.

Postrat me tens devant la gloria teva:
fugint lo mon y sas miserias vinch;
contémplam'als teus peus, Mareta meva...
¡Fallit me sento'l cor, nafrat lo tinch!

Ja que tu sabs donar, ó Vérge pia,
cants als aucells, aromas á la flor,
¿no trovarás, ó santa Mare mia,
un bálsam de consol per mòn dolor?

·MCD 2019

Terrible n' es la pena que'm destrossa :
un moment de repós may he tingut :
¿será precís que baixe jo á la fossa
per encontrar la pau y la quietut?

Són tan sols , per la febra que'm devora,
brasas de foch mos ulls de tan plorar.
Dígasme per pietat , Reyna y Senyora ,
¿lo repós que desitj' me póts donar?

Jo sé que aquí han vingut reys y princesas,
y en cambi del consol que'ls doná Dèu ,
de joyas te han cubert ; l'or y riquesas
ells han fet plóurer de ton trono al peu.

Mès jo ¿qué't donaré , Vérge adorada,
sinó só més que un pobre trovador?
Mas joyas son mos cants ; pren , Mare amada,
de mos cantars lo que faré millor.

Y cuant arrive de la mort lo dia,
lo dia del repós pel desterrat,
á consolarlo vina en sa agonía ,
perla de Catalunya y Montserrat.

Montserrat 1 *de maig de* 1857.

MCD 2019

MCD 2019

LA CREU.

De sexta n'era l'hora. Del Gólgota en la serra
en creu al Just clavavan, en creu al fill de Dèu.
Lo sol sa llum endola; sota sos peus la terra,
com estremintse tota, sent palpitar lo hebreu.
¡Alsáu la forca! Alsáula! Miráulo en la agonía
lo Just, lo Sant, lo Mártir, virtut de la virtut,
morint per redimirnos!... Lo mon ne fará un dia
un trono d' eixa forca y un símbol de salut.

¡La creu! la creu! Un dia, consol de totas penas,
dotse homens, dotse apóstols pel mon la portarán.
Lo sol ab ardents besos, la nit ab sas serenas
y l'alba ab sas rosadas llurs fronts bronzejarán.

MCD 2019

Y 'l mon cridará : «Plassa pels qui van predicantne
d' amor santa doctrina, pels elegits de Dèu,
que van ab peus descalsos, la sanch d' ells gotejantne,
pels ámbits de la terra á passejar la creu.

¡Oh! ¡Plassa, plassa als homens que en santa prometensa
á conquistar la terra se'n van plens de fervor,
un sol escut y un arma portantne com defensa,
per arma lo Evangeli y per escut lo amor!
La creu! Un jorn, en ella clavant sos ulls, serenas,
la palma del martiri las vérges alsarán,
y á famolencas feras, de Roma en las arenas,
per pasto humá llurs cossos sonrientse donarán.

Remóurer sas entranyas un jorn sentirá Roma,
veurá á sas catacombas sa negra gola ovrir,
y entre balsámichs núvols de mirra, incens y aroma
del seno de las tombas veurá la creu eixir.
Tremolarán los Césars llavors sobre llur soli,
devall lo altar dels idols la terra s'ovrirá,
y, símbol de justicia, per sobre l' Capitoli
la santa creu del Mártir gloriosa s'alsará.

Y Constantí á sas tropas mostrantla com exêmple,
un jorn ne fará d' ella sòn lábaro sagrat,
y de la sanch del Mártir per cada gota, un temple
veurá en lo curs dels segles alsar la cristiandat.
¡La creu! Símbol de gloria y ensenya justiciera,

MCD 2019

un jorn lo ermitá Pere, pobre y descals romeu,
ne correrá la terra per dar com á bandera
á tots los reys de Europa la forca del Hebreu.

Y *Dèu ho vol* donantlos com únich crit de guerra,
se'n portará sotmesos tras d' ell com un ramat
als reys més poderosos de la cristiana terra
á rescatar la tomba del Sant crucificat.
La fam, la set, la peste ne delmarán llurs filas,
veurán sols per tenebras llur horizont cubert,
dels morts vagant pels aires las sombras intranquilas,
blanquejarán llurs ossos la arena del desert.

Mès ferirán llur vista los brassos sempre estesos
de aquella creu divina, de tots dolors consol,
y á fam, á set, á peste ab cors valents sotmesos,
avant anirán sempre, cridantne : *¡ Dèu ho vol !*
fins que cumplert lo anunci de santa profecía,
de Sion sobre las torras vensudas arbolat,
ne sorpendrá amorosa la primer llum del dia
lo blanch pendó ab creu roija del vencedor cruzat.

Árbre d' amor emblema, més dols al cor que plora
que dols es per la tórtola lo cant manyag d' amors,
que dolsa es per la abella, al raig de tebia aurora,
la mel que, tot bressantla, li van donant las flors ;
árbre d' amor purissim, del cos més sant argolla,
per raig de sanch divina ton tronch empurpurat,

MCD 2019

nasqueres, com lo lliri que creix entre la brolla,
en mitj del llot y brossas d' un mon enrubinat.

Y essent de mort lo símbol, lo manancial de vida
té feu la mort del Mártir, del Just, del Redemptor.
Dels segles per los segles la cristiandat rendida
veurás á tos peus sempre, ¡ó amor de tot amor!
Per ser en tu, creu santa, hont l'Home-Dèu un dia
la fel apurá tota de sa amargura y dol,
lo mon cristiá dels homens en l'hora d' agonía
de tu n'ha volgut ferne lo darrerench consol.

Del home n'ets tu l'iris en la tempesta fera,
de tot cuant lo rodeja tu sola n'ets lo escut,
tu sola al home quedas, cumplerta sa carrera,
que en vida ets son refugi y en mort ets sa salut.
Las flors ab que engarlandan sa tomba, s'enmustian,
las llágrimas que hi cauhen, la terra se las beu,
hont fou sòn cor un dia ja sols los corchs hi nian,
y sobre de la tomba tan sols queda la creu;
la creu que, cuant viu l'home, de dols amor sants llassos,
los brassos li ovra sempre, sent sòn refugi y port,
la creu que de la tomba al cel alsa los brassos,
clemencia demanantli per l'home que ja es mort.

Montserrat, avril de 1860.

MCD 2019

ALBADA.

Las voltas platejadas,
que's banyan en llums puras
de célica armonía,
en mitj de richs estels
nascuts de las miradas
del Dèu de las alturas,
te diuhen, ó María,
qu'ets la reina dels cels.

Las flors embalsamadas
que del amor són llassos,
que estels y pedrería
de valls y planas són,
grontxánse enamoradas
del ventijol en brassos,

MCD 2019

te diuhen, ó María,
qu' ets la reina del mon.

—

Al despuntar l' albada,
qu' es rica en armonía,
los aucells de la serra,
de boiras entre'l vel,
ab veu apassionada
te diuhen, ó María,
qu'ets reina de la terra,
de la terra y del cel.

Montserrat 14 maig de 1859.

MCD 2019

ALBADA.

(CORO).

Ja la fosca fuig depressa
devant la llum que es la vida,
y la montanya 'ns convida
ab sa dolsa soledat.
Ja apunta la llum del dia ,
ja apunta la matinada.
Cantáu l' himne de l' albada,
rossinyols de Montserrat.

Casta madona,
perla dels cels,
tens per corona
punyats d' estels.
Ets de la terra
l' ángel de pau,
dalt de la serra
tens ton palau.

MCD 2019

Ab gaita y tamborino
y ab brancas en las mans,
los cors plens d'alegría,
los gonfanons alsant,
pujem, pujem, ninetas,
pujem á Montserrat.

—

Salut, penyas capritxosas,
montanyas enmarletadas,
hont ab veus apassionadas
y de flors entre bressols,
tendres cántichs de ventura,
dolsos himnes á María,
entonan de nit y dia
enamorats rossinyols.

De la garganta
d'un mont altiu,
áliga santa
n'has fét ton niu.
Són ta rosada
suspirs de flors,
forman t'albada
perfums de cors.

Ab gaita y tamborino
y ab brancas en las mans,
los cors plens d'alegría,

MCD 2019

los gonfanons alsant,
pujem, pujem, ninetas,
pujém á Montserrat.

—

Salut, vérge de la serra
font de mel y de dulzura,
consol etern de ventura
pels pobres desheredats.
A ton front lo cel espléndit
un dosser d'estels li dona,
á tos peus, casta madona,
s'estellan las tempestats.
Ets dels que ploran
llum y conort,
dels que t'imploran
salut y port.
Brillant planeta
n'es de pietat
la moreneta
de Montserrat.
Ab gaita y tamborino
y ab brancas á las mans,
los cors plens d'alegría,
los gonfanons alsant,
pujem, pujem, ninetas,
pujem á Montserrat.

MCD 2019

MCD 2019

ESCRIT EN LA PARET DE UNA CARTUXA.

Port de salut trobavan á l'ombra de estos claustros
del camí de la vida los fatigats romers,
y vius amortallantse dintre sos murs de pedra,
moravan entre núvols d' ascétichs pensaments;
que aquí tan sols tenian los tristos solitaris
la veu de la campana per aixambrar als fets,
los xiprers de sa fossa per recrear la vista,
la tomba de sa celda per benehir á Dèu.

Montalegre 14 *juliol de* 1860.

MCD 2019

MCD 2019

LA CAMPANA DE L' AVE MARIA.

(Premiada ab un primer accessit en los Jochs Florals de 1861).

De lluny, de lluny ve lo núvol,
de lluny ve la nuvolada...
Cuant cruza per sobre'l mar
taca sòn mirall de plata,
cuant s'exten per sobre 'l bosch
l'aucellet poruch s'amaga,
cuant passa sobre la vall
ne cau marcida la planta.
¡Fugiu, fugiune, pajesos,
que la tempesta amenassa!
De lluny, de lluny ne ve'l núvol,
de lluny ve la nuvolada,
ne porta serpents per llams,

MCD 2019

en sòn seno lo tro guarda,
y la mort y destrucció
naixerán de sas entranyas.

Fugiu, pastorets, fugiune,
que tot lo núvol ho arrasa.
Aplegau prompte á las pletas
las ovellas estraviadas,
guardau lo parell de bous
que los vostres camps' us llauran,
y la dolsa caramella
ab que, cuant lo sol s'apaga,
ne feu ressonar pel bosch
dolsas y tristas tonadas.
Un color de tempestat
vesteixen valls y montanyas...
Fugiu, pajesos, fugiune,
que l' uracá 'us amenassa,
y lo núvol ve de lluny,
de lluny ve la nuvolada.

Si algun aucellet se véu,
arrans de la terra passa,
y ¡ay que n' es un trist presagi
missatjer d' una desgracia
lo aucell que no 's llansa al cel
batentne joyós sas alas!
Sembla que ploran las fullas

MCD 2019

tot tremolant en llurs brancas;
los tronchs dels árbres gemegan,
seca es la terra, y abrasa,
pesat es l'aire que corra
y ardentas sas alenadas.
¿Prenyat ne ve donchs de foch
lo núvol que negre avansa?...

Un eco 's deixa sentir,
una veu dolsa, apartada.
No n'es lo brujit del aire
que llisca per entre brancas,
ni n'es lo soroll del riu
cuant se despenya en cascada,
ó cuant va per entre prats
rotllant sas onas de plata.
¿De quí pót ser eixa veu
que ne ve de las montanyas?
¿Es de una mare que plora?
¿Es de una vérge que canta?
Nó, que eixa veu vespertina
es la veu de la campana,
la campana de la ermita,
de la ermita solitaria.

La campana.

Ja esquinsa mon cant los vents
com una trova amorosa,

MCD 2019

ja són tristos mos accents
com los suspirs del dolor.
Perduts entre las montanyas,
són mos ecos solitaris
la veu dels cants funeraris,
la veu dels himnes d'amor.

Jo só la campana que canta y que plora
que prega al Senyor,
que al cáurer la tarde, que al náixer l'aurora,
mas veus esparpillo com besos d'amor.

Besada per raig de púrpura
que'l sol m'envia,
vestida ab llumus de crepúscul
cuant mort lo dia,
al cáurer la tarde ó al náixer l'aurora,
jo canto á tot' hora
¡Ave, María!

—

Ahí vingué una donzella
que un jovencel la portava.
Galan ell y hermosa ella,
de genolls devant lo altar,
com en un tronch duas rosas
duas vidas enllassaren.

MCD 2019

De goig mas veus palpitaren,
d' amors ne fou mon cantar.

Jo ploro en l'enterro, jo canto en la festa.
Mas veus són d'amor
ja ab sol d'alegría, ja ab cel de tempesta,
que sempre á tot' hora jo prego al Senyor.

Suspesa entre cel y terra,
cuant naix lo dia,
ó 'l raig darrer á la serra
lo sol envia,
al cáurer la tarde y al náixer l'aurora,
jo canto á tot' hora
¡*Ave, María!*

—

Vuy ha vingut una mare...
¡Pobre mare y pobre esposa!
Un fill ne tè que reposa
prop la tomba de sòn pare.
En las dos tombas plorosa
llágrimas, flors ha sembrat...
Jo he gemegat ab la esposa,
ab la mare jo he plorat.

MCD 2019

Mas veus ne són duras si á foch crido y guerra
brandant ab furor:
mas veus ne són dolsas si als cors de la terra
joyosa jo'ls canto mos himnes d'amor.

Besada per raigs de púrpura
que lo sol naixent m'envia,
vestida ab llums de crepúscul
que'm dona al morir lo dia,
al cáurer la tarde y al náixer l'aurora,
jo canto á tot' hora
¡Ave, María!

—

Cuant lo foch ne pren á un camp
la veu que avisa só jo.
Cuant ne crido á somaten
la veu de la patria só.
Sobre lo bressol del nin
só d'esperansa la veu,
sobre la tomba del hom'
jo ne só la veu de Dèu.

A tots los que naixan, á tots los que moran
saludo fidel.
Per tots los que pregan, per tots los que ploran,
per tots los que esperan só la veu del cel.

MCD 2019

Veniu al temple á pregar
avans que caigue lo dia,
veniu y deixau passar
lo núvol que Dèu envia,
que ab llams de tempesta ó ab raigs de l'aurora,
jo canto á tot' hora
¡Ave, María!

Los fidels alsan en coro
llurs fervorosas pregarias,
y llurs rezos verpertins
que repeteix la campana,
ne pujan al cel de un ángel
en las invisibles alas.
Lo núvol negre ha passat,
y com iris de bonansa
un raig ne ve tremolós
de lo sol que trist s'apaga,
á vestir d'or y de púrpura
la campana solitaria.

O campana de l'ermita,
la que cada tarde cantas,
la que cada tarde elevas
dolsos himnes d'alabansa,
recullne donchs mos suspirs,

MCD 2019

reculine donchs mas pregarias,
y en lo plech de un hermós núvol
juntantne totas mas llágrimas,
ofereixlas per tribut
á la Vérge soberana,
que la Vérge n'es propicia
á la veu de la campana
que, sempre, cuant naix lo dia,
ó cuant lo dia s'acaba,
¡*Ave*, *María!* li diu,
¡*Ave*, *María!* li canta.

Montserrat, avril de **1861.**

MCD 2019

EN LO ALBUM DE MONTSERRAT.

Punyats d' estels, senyora, ne forman ta corona,
mantell de tas espatllas las altas penyas són ,
los rossinyols te cantan en la regió dels núvols,
s' estrellan á tas plantas las tempestats del mon.
Ja brille en mòn cel pura la estrella de bonansa ,
ja en mòn camí rugesca la fera tempestat ,
ab santa fe , senyora , lo cor plé de esperansa ,
ton trovador te canta , perla de Montserrat.

25 *agost de* 1860.

MCD 2019

MCD 2019

A LA VERGE DE REUS.

(VERGE DE LA MISERICORDIA).

De l' hora del crepúscul á la claror duptósa
per la primera volta un dia jo 't vegí,
y á mí t' aparegueres immaculada, hermosa,
Santa aconhortadora, ¡ó *Estrella del matí!*
Las Vérges que los pobles de sant amor rodejan,
que tradicions antiguas ensalsan y hermosejan,
y que á travers dels segles llurs glorias se rastrejan,
ne foren sempre puras y bellas pera mí.

—

La tradicional Vérge me fou sempre sagrada,
com lo amor á la patria me fou sempre sagrat;

MCD 2019

que jo amo de mos pares la fe en ella posada,
com en ells també jo amo llur fe en la llibertat.
Vérge y senyora mia, que dòls dels cors desterras,
que de la pau n' ets iris y n' ets consol en guerras,
vingué per' saludarte lo bardo de las serras,
lo trovador, Senyora, del áspre Montserrat.

—

Eterna llum de vida, ets vas d' essencias puras,
del mon per las borrascas ets salvador vaijell,
ets manancial purissim d' espirituals venturas,
lliri de lliris castos, de terra y cel joyell.
D' una ciutat custodi, qu' es rica en fets de gloria,
tu enllassas á la sua, ó Vérge, la tua historia,
y sol d' amor per ella, claror de la victoria,
ets sa més rica joya, ets sòn tresor més bell.

—

O tu d' amors font clara, font rica y cristallina,
més pura que alé d' aire, més dolsa que la mel,
tens un palau riquissim, posada peregrina,
port de salut pel náufrech y alcássar pel fidel.
Passejas ta mirada per sobre una planura
en flors y en árbres rica y en cel y brisas pura;
que n' es per' tu, Senyora, per' tu, Sol d' hermosura,
jardí de flors la terra, jardí d' estels lo cel.

MCD 2019

Sobre ton front rodolan las brisas aromosas ,
y tu, ó Vérge , respiras llavors perfums de flors;
s' aixecan á tas plantas pregarias silenciosas ,
y tu , ó Vérge, respiras llavors perfums de cors.
Rumors plens de misteri lo bosch vehí t' envia,
l' aucell ab dolsos cántichs t' amplena d' armonía:
per tu , *del mar Estrella* , Vérge sagrada y pia ,
murmulls ó veus ó aromas , tot es perfums d' amors.

—

Ab rezos encensáula , mortals richs y ditxosos,
que n' es conhort de penas y de virtuts mirall ;
llahors trováu per ella , ó bardos generosos
los de cristianas arpas á qui la fe no fall';
besáula ab vostras brisas, ó frescas marinadas ,
vostres perfums donáule , floretas de las pradas ,
y al cáurer de las tardes y al lluir de las albadas
cantáule vostres himnes , aucellas de la vall !

Reus, juny de 1861.

MCD 2019

MCD 2019

EN LO ALBUM DE MONTSERRAT.

Si en mitj las lluytas feras los paladins t' invocan,
Vérge de las batallas;
si en mitj de las tempestas los mariners te pregan,
Vérge de las Montanyas,
joyós ó trist n' estia, mòn cor te canta sempre,
ó Vérge de ma patria!

1 *de juliol de* 1861.

MCD 2019

MCD 2019.

LA NUVIA.

Tocan á morts en la vila,
tocan á morts!

N' era fresca com un lliri
n' era hermosa com un sol
la pubilla, la pubilla,
la pubilla de Riudoms.
Per ella ne suspiravan
tots los hereus del entorn.
¡Si 'n tenia, si 'n tenia,
si 'n tenia d' aymadors!
Tocan á morts en la vila,
tocan á morts!

MCD 2019

—«Ay mareta, la pubilla
li deya á sa mare un jorn,
de tots cuants galans me cercan
á cap d' ells ne tinch amor.
A nit n' he vist un donzell
tot vestit de raigs de sol:
ne tè per nom Jesuset
y jo li he dat lo meu cor.»
Tocan á morts en la vila,
tocan á morts!

—

¡Si l' haguesseu coneguda
la pubilla de Riudoms!
N' era hermosa, n' era hermosa,
n' era hermosa com un sol.
Ja la vesteixen de blanch,
y una corona de flors
ja li posan, ja li posan,
ja li posan en lo front.
Tocan á morts en la vila,
tocan á morts!

MCD.2019

LO SENYOR DELS ESTELS.

La nina n' era malalta ,
y lo cor d' angustia ple,
sa mareta la vetllava ,
la vetllava al costat sèu.

—Mareta , ¿quí fa brillar
las estrellas en lo cel ?
—Lo Senyor que tot ho pót ,
filleta , lo Senyor Dèu.
—Déu esser un gran senyor,
mare , 'l senyor dels estels.
—Es lo amor dels amors purs ,
llum de llums , omnipotent ,
es lo Senyor dels senyors...
—Mare, jo me 'n vás ab ell.

MCD 2019

Vull esser estel, mareta,
cuant demá 'm despertaré.
Adeu, mareta, me 'n vás
ab lo senyor del estels.

¡Ay! La nina n' era morta,
y sa mare al costat sèu,
n' estava, ab lo cor sagnant,
plorant llágrimas de fel.

MCD 2019

III.

AMOR.

MCD 2019

III.

ROMA

MCD 2019

AUSIAS MARCH.

(Poesía que guanyá la englantina d'or en los jochs florals de Valencia).

Als nobles senyors mantenedors dels jochs florals de Valencia en lo any de 1859.

ENDRESSA.

Cansons d'amor murmurarán mos llavis
si 'm donau lloch dels jochs en lo festí.
La llengua de mos avis
jo sols conech; só un bardo llemosí.

Los jochs florals són fills de la Provensa,
y pus la porta obriu als jochs florals,

MCD 2019

seria fer á lo passat ofensa
lo desdenyar las arpas provensals.

Jo bè sé que la llengua de Castella
es dolsa á fe com del Himet la mel ;
la escolta'l cor perque la reb la orella
com un cant armoniós baixat del cel :

Mès ma llengua es la llengua en que algun dia
compongueren sos lais los trovadors,
y 'l mon trobava dolsa l'armonía
de llurs descorts y llurs cansons d' amors.

Poétas que del Turia en la ribera
obriu gloriós camí á la juventut
á sos ulls arvolant noble bandera,
salut!... Poétas coronats, salut !

Als qui, guardant dels avis la memoria,
honran sa llengua, que es tresor natal,
pus són llurs dígnes nets, Dèu los dó gloria!
Jo 'ls envio un saludo fraternal !

Cansons d'amor murmurarán mos llavis
si 'm donau lloch dels jochs en lo festí,
mès, cantaré en la llengua de mos avis,
que altra no sab lo bardo llemosí.

MCD 2019

Jo 't conech, Ausias March, pus de la gloria
plena ne va la patria llemosina (1);
per' tu guarda una página la historia
y un altar per' ton nom guarda mòn cor.
Petrarca llemosí, ¿cóm no estimarte
cuant tant has estimat?... ¿Qué fou ta vida,
entre dolors y penas englutida,
sino un llarch dia de passió y d' amor?

Si 'l lloch sabés de ta ignorada tomba,
jo hi aniria en romería santa ;

---

(1) La patria llemosina: totas las provincias, unidas algun dia per un verdader llas federal, que parlavan lo catalá. Avuy mateix, encara que Catalunya, Valencia y Mallorca formen part de la corona de Espanya, y lo Roselló y la Provensa de la corona de Fransa, crech que, literariament parlant, se poden compendrer baix la dominació de patria llemosina: com l' Austria, la Prusia, la Baviera, lo Hannover, etc., forman la patria alemana, y com la Cerdenya, lo Piamont, lo Veneto, la Toscana, los estats del papa, etc., forman la patria italiana.

MCD 2019

de ta fossa los ecos ab sa planta
despertar gosaría'l peregrí,
y sentiria á pler gronxarse l'ánima,
y, ans ta tomba, romándrer satisfeta,
que jo't conech, poéta:
encara nin, tos versos aprenguí.

Aprenguí que ta gloria era la gloria
de tota una nació, ton nom sa fama:
llegint tos versos, que lo amor inflama,
aprenguí ta memoria á venerar,
que palpitar sentia en cada sparsa
ton greu amor per la que fou t'aymía,
y en cada vers sentía
ton cor, ton noble cor lagremejar.

Déixam ¡ay! respirar de tas sparsas
lo dòls perfum d'amor. Ma fantasía
sobre d'ellas volteja cada dia
com una papallona sobre flors.
Llegint tos versos, llemosí Petrarca,
lo incens respiro de cent flors hermosas...
Tas trovas amorosas
¡qué dolsas són, ó rey dels trovadors!

Ja may ningú sabrá pintar com pintas
la passió del amor y sòn martiri:

MCD 2019

tos versos són la febre del deliri
y són tos cants lo análisis del cor.
¡Que bè parlan tos cants, richs en imatges,
al ánima que bat d' amor inquieta!
Ton llibre, dòls poéta,
es per cert lo breviari del amor.

Un jorn de estiu en que lo Sol vestia
ab sa daurada llum camps y verdura,
d' uns sálzers abrigat per la espessura
á mon plaher jo estava fantasiant,
y lo vent escoltava entre'l brancatge,
y escoltava los coros armoniosos
dels aucellets graciosos,
de branca en branca llaugerets saltant.

De prompte, un cant, hermós com llum del alba,
y dòls com del Olimpo l'ambrosía,
féu sentir entre tots sa melodía:
era lo tendre cant del rossinyol.
Los aucellets, retuts per la hermosura
de aquell cant armoniós, de acort callaren,
y atents tots escoltaren
dels llochs ombrils á lo cantor tot sol.

Aixis cuant cantas tu, tots los poétas
t' escoltan, encorvats sobre llurs liras,

MCD 2019

que á tots ab tos cantars atraus y admiras,
pus ets lo rossinyol dels trovadors.
Seductors són tos cants de amor y gloria,
hermosas són tas puras melodías...
Ton llibre de poesías
es un harem de pensaments de amor.

Poéta, jo't conech. En nits d'insomni
t'he vist y t'he sentit. Mòltas vegadas
m'apareguí, del vent en las ratxadas,
sentir ton cant, més fort que'l uracá.
Jo, fantasiant, t'he vist en nit obscura,
y ta veu, com de un arpa l'armonía,
ab dolsa melodía
aixis á mos oidos ressoná:

«Jo só!... Feríu!... ¿Per cuant, tempestats feras,
guardau los llams? ¿Qué més voleu?... ¡Feríu!
Jo'us sentiré gronxarme falagueras
si en la nit de la tomba m' adormiu.
Després de mí, solcar vull las esferas
banyantme en tempestats. Mas vestiduras
serán núvols flotants, los llams mas galas...
A córrer las alturas,
portáume, vents, del uracá en las alas!

«Párat' y escoltam, tempestat! Las penas
mòn cor han traspassat ab sòn fibló.

MCD 2019

Los dias són per mí duras cadenas...
Llibre vull ser: la vida es ma presó.
Un llam enviam, tempestat, y festa
será en mon cor! Lo viurer m' es amarch.
Jo som aquell que en lo temps de tempesta
vaig sobre neu, descals, ab nua testa,
jo som aquell que diuhen Ausias March! (1)

«Mòn cor! mòn pobre cor! ¡Bè me 'l desgarras,
sombra inclement de mos perduts amors!
Mòn cor viu en las unglas dels dolors,
com colometa del milá en las garras.
¡Oh! deixáume cantar! Mos cants són plors.
Cuant sent lo rossinyol que li regala
lo greu dolor la fel de sa agonía,
cantars més dolsos als espays envía;
cuant la corda d' un arpa 's romp, exhala
en compte d' un gemech, una armonía.

«Jo só la nau que per la mar portada
va per contraris vents, sens aturall,
y en va busca per tot una ensenada,
y fòns may trova en lloch sòn escandall:
jo só lleuva de neu, desencaixada
pel uracá del cim de un alta serra,
que, baixant ab prestesa que may mimba,

---

(1) Tres versos de Ausias March en sòn *cant X de Amor.*

MCD 2019

lo abisme busca que li ha obert la terra,
furiosa rodolant de timba en timba.

«Oh greu dolor que tots los dolors passas,
tu de mon cor n' has fet niu de amarguras,
tu que *ets al hom com al caball mordassas* (1).
Per mí s' han acabat ja las venturas.
¡Fereix de mort, Dèu mèu, mon pensament! (2)
¡Fugiu, fugiu de mí, mortals criaturas!
Jo no só un home, só un dolor vivent!

«Cervo ferit á qui la set abrusa,
no desitja la font com jo la calma.
De mòn dolor mòn pensament abusa
y del martiri porta 'l cor la palma.
Senyor Dèu mèu, ab l' ánima transida
jo visch amortallat en mòn dolor,
y ¡ay! pel que tè com jo mortal ferida,
¡cuánt trista es la mortalla de la vida!
¡cuánt dolsa la mortalla de la mort!

---

(1) Ausias March diu en són *cant VIII de amor*:
Tu ets dolor que tots los dolors passas!
Tu ets al hom' com al caball mordassas.

(2) Imitació del vers de Ausias March en són *cant XXX de amor*:
¡Plagués á Dèu que mòn pensar fós mort!

MCD 2019

«Sempre ab mon propi pensament en guerra,
visch de tristesa rodejat y dol (1):
la vida es per mòn cor, pária en la terra,
un dia etern, etern y sensa sol.
¿Voleu saber qui só?... Canya podrida
nascuda en mitj del llot per desventura,
una espiga dels camps esmortuida,
boya flotant del mar de la amargura...
Jo no tinch fé, ni nort; ni tinch ventura...
Malehit lo jorn quem' fou donada vida! (2)

«Jo só! Feríu!... ¿Per cuant, tempestats feras,
guardau los llams?.,. Qué més voleu?... Feríu!
Jo 'us sentiré gronxarme falagueras
si en la nit de la tomba m' adormiu.
Després de mí, solcar vull las esferas
banyantme en tempestats. Mas vestiduras
serán núvols flotants, los llams mas galas...
A córrer las alturas
portáume, vents, del uracá en las alas!»

—

¡Pobre sublime bardo! De sas queixas
á torrents ne brotaren armonías,

---

(1) En són *cant XXX de amor:* diu Ausias March:
Malament viu qui tè son pensament
per enemich, sentli d' ennuigs report.
(2) Vers de Ausias March en lo *cant XC de amor.*

MCD 2019

y més que cants de amor, són sas poesías
la agonía mortal de un noble cor.
En cada sparsa delirant de febre
una llágrima sua hi tè incrustada,
com gota de rosada
en lo cálzer puríssim de una flor.

¡ Portáulo , vents , del uracá en las alas !...
De las brisas en brassos fuig , hermosa ,
banyantse en raigs de sol la mariposa ,
deixant sa nimfa en un racó de mon.
Lo poéta fuig també. La mort lo porta
com un vent de tardor porta las fullas ,
deixantnos per despullas
sos cants , sas obras , que sa nimfa són.

Portáulo , vents , del uracá en las alas ,
pero portáulo á la mansió divina
hont tè un palau la terra llemosina
pels que sa gloria foren y esplendor.
Portáulo allí hont dels reys , héroes y prínceps
tenen las sombras inmortal morada ,
que plassa reservada
hi allí entre tots pel mártir del amor.

Es Ausias March ! es ell !... sortíulo á rébrer
sabis que al mon ab obras assombrareu ,
y vosaltres , ó reys , que subjectareu

MCD 2019

imperis grands al jou de vostra lley.
Es Ausias March! Es éll! Que li obre via
de eixos morts coronats la turba inquieta...
¡Obríule pas, ó majestats, al poeta!
¡Obríule pas, ó trovadors, al rey!

MCD 2019

MCD 2019

CANT DE AMORS.

Trovadors, los que un dia embriachs de gloria
cantareu la victoria,
de damas favorits en corts d' amor ;
Ausias March lo diví , Jordi lo noble ,
Febrer, cantor del poble,
deixáume l'arpa de las cordas d'or :

l'arpa divina ab que l'amor cantareu
y un dia acompanyareu
de las damas las veus angelicals,
l'arpa de que vibrar fereu un dia
á torrents l' armonía,
vencedors coronats dels jochs florals.

Deixáume eixa arpa! Vull cantar la hermosa
més fresca que la rosa
que galana s' ostenta en lo jardí,

MCD 2019

més bella que una nit suau, placentera,
de dolsa primavera,
més bella que lo estel del dematí.

No es més esbelta, nó, que sa cintura,
la palma que frescura
y ombra dóna al alarb en lo desert;
ni que sa veu, que es d'una lira enveja,
dels aucells, que lo vent del bosch oreja,
més hermós y més dols es lo concert.

No estima tant la bulliciosa abella
á l'encesa rosella
de qui en un bes d'amor xucla la mel,
no estima tant la llibertat un poble,
ni sos blassons un noble,
ni estiman tant los angelets lo cel;

com jo estimo á la nina seductora,
de tots mos pensaments reina y senyora,
que, més que un trono, un temple tè en mon cor,
cuant, plena d'abandono, enamorada,
sa negra cabellera deslligada,
cau en mos brassos gemegant d'amor.

Rodejáume de pomas olorosas!
de cansons amorosas
feume sentir los seductors acorts!

MCD 2019

Genis alats del bosch, ninfas amadas
dels rius y las cascadas,
donáume un llit de flors per mos amors!

Y tu que reinas en mon cor, senyora,
nineta encantadora,
port de ma vida, de mòn fat estel,
escolta la cansó que jo suspiro,
si enamorat deliro
mirantme de tos ulls en lo pur cel.

Ton nom me diu lo vent que mou llaugeras
dels olms las cabelleras,
ton nom me diu corrent l'aigua del riu:
ets tu ma sola gloria y mòn contento,
y tot rumor que sento,
ton nom, nineta, ton dòls nom me diu.

Tè de ton nom las lletras adoradas
mòn pensament grabadas,
com ta imatge grabada está en mòn pit;
que sempre ab tu, senyora y reina mia,
jo penso cada dia,
jo penso y jo somio cada nit.

La ciutat per las planas abandona.
Vina ab mí! Una corona
de rosa y gessamí jo't teixiré.

MCD 2019

Serás dels camps la reina seductora,
y jo á tos peus, senyora,
l'himne sant dels amors entonaré.

—

Oh! vina, vina ab mí! Lo camp convida,
y allí, sol de ma vida,
jo't faré un niu de flors, jo, ton vassall;
un niu d'amor entre las flors, madona,
com lo sultá no'l dóna
á la nina millor de són serrall.

Y si dels richs envejas las moradas,
las festas encantadas,
las perlas, los diamants, las joyas, l'or,
jo tinch més festas que ells y més grandesas,
jo tinch més que ells riquesas,
y no só sino un pobre trovador.

Mos jardins són los prats y las montanyas,
mos palaus las cabanyas,
hont viuhen la pobresa y la virtut,
hont troba'l cor, ferit d'amor y pena,
la pau dolsa y serena
que donan lo repós y la quietut.

Mas festas són del cel la galanura,
dels boscos la hermosura,

MCD 2019

los camps daurats al apuntar lo sol,
las frescas salzeredas hont s'amaga
y enamorat divaga
lo trovador del bosch, lo rossinyol.

Mas festas són també, festas hermosas,
las trovas armoniosas
dels aucellets que cantan llurs amors,
y mos diamants las gotas de rosada
que l'alba regalada
exten cada matí sobre las flors.

Oh! vina ab mí, d'amor la més garrida!
Jo vull passar la vida,
de desitj suspirant, d'amor planyent,
jo vull morir besant tos morbits brassos
que de mòn cos són llassos,
trovas cantant en tendre languiment.

Canten altres del or y las grandesas
las frívolas bellesas,
que no'm han d'arrancar ni un sol suspir:
jo vull tan sols víurer per tu, senyora,
y al arrivar ma hora,
pus d'amor he viscut, d'amor morir.

Jo vull tan sols que grabe una ma amiga
sobre ma tomba una inscripció que diga:

MCD 2019

«*Hic* jau de Montserrat lo trovador:
un llor volgué per símbol de victoria,
mès, si en va'l llor ell demaná á la gloria,
l'arrancá almenys del árbre del amor.»

MCD 2019

TRADUCCIÓ DE CÁRLOS TANNER.

Un ona deya á un altra ona:
—«Paremnos! Cansada 'm sento.»
Y l'altra li deya:—«¡Avant!
«Viurer poch es sufrir menos!»

MCD 2019

MCD 2019

LA NOYA BLANCA.

¡Qué hermosa qu' es, ó ninas, la costa catalana
mostrant en nit de lluna sas hortas y sas flors,
veyent com en sas platjas se romp l' ona galana
de perlas incrustada, prenyada de rumors!

O costa catalana, riberas deliciosas,
pobladas de planuras de flors y de rosers,
mesclant, entre las brisas que passan rumorosas,
del mar ab los aromas lo incens dels taronjers;

O costa de ma terra, per mí font de dulsura,
¡qué nits tinch jo passadas sentat en tos sculls,
foragitant alegre mas horas d' amargura,
per tos espays immensos al passejar mos ulls!

Tas platjas me recordan las nits embalsamadas
que al pit donavan forsa y al pensament soport...

MCD 2019

Recorts tristos y dolsos, flors ¡ay! ja desfulladas,
seréu, mentres jo visca, la vida del mèu cor.

Era una nit. Jo mirava
las claras onas del mar,
pensant en los mariners,
que ajeguts sota dels pals,
la claror del alba esperan
per veurer hont són sos llars,
al dibuxarse atrevidas
en lo pur vel del espay,
las enmarletadas crestas
del histórich Montserrat.
—«A ballar, ninas, digué
una veu á mos costats,
la nit es fresca y hermosa,
com hermosa nit de maig.»

Y á la llum de las teyeras,
que reflectía lo mar,
ab aplauso de las ninas
improvisaren un ball.
Una ni habia... ¡qué hermosa!
tota vestida de blanch,
en sos cabells una flor,
en sa cintura un llas blau.
Lo blancór de lo sèu front
era d'escuma de mar;

MCD 2019

cada llam de sa mirada
valía tot un serrall.
Era un angelet del cel,
y á cada volta del vals,
com un colom fugitiu
jo la mirava passar.
Per' donarli un bes de amor
un rey hauria donat
sos vassalls y sa corona
sos tresors y sos palaus.
¡Qué hermosa la noya blanca!
¡Qué hermosa en la nit de maig,
al voltejar per la platja
entre las alas del vals,
donant, per jugar, al aire
llassos blaus y vestit blanch!
¡Ay! Y ballava, ballava,
ballava sens descansar,
y la nit era mólt fresca,
y no parava lo ball,
y lo vent del Nort venia
rasant las aiguas del mar.

Ja 'l sol cubria la terra
ab sòn rich mantell daurat,
y per l' arena rodavan
or fòs las onas del mar.
Jo en la platja passejava,

MCD 2019

á la noya recordant,
la nineta de la nit
tota vestida de blanch,
cuant una veu me digué,
sonant trista á mos costats:
—«¿No saps qui ha mort eix matí,
del sol á lo primer raig?
La nina, la noya blanca,
la que allí ballava 'l vals.»

¡Ay! era morta, era morta,
morta la nina del ball,
la que per un bes d'amor
podia á un rey demanar
sos vassalls y sa corona
sos tresors y sos palaus!

La enterraren á la nit,
tota vestida de blanch,
en sos cabells una flor,
en sa cintura un llas blau.
Vestideta per la festa
la baixaren al fossar.
Sota un sálzer la enterraren
á la nineta del ball;
sota 'l sálzer de la costa
las *willis* la trovarán.

MCD 2019

O costa catalana, riberas deliciosas,
pobladas de planuras, de flors y de rosers,
mesclant, entre las brisas que passan rumorosas,
del mar ab los aromas lo incens dels taronjers;
tas platjas me recordan las nits embalsamadas
que al pit donavan forsa y al pensament soport.
Recorts tristos y dolsos, flors ¡ay! ja desfulladas,
seréu, mentres jo visca, la vida del mèu cor.

Museo Nacional de Antropología
MADRID
MCD 2019

MCD 2019

SALM DE AMOR.

Avuy tot es amor. La volta platejada
se banya en llum de sol. La brisa enjogassada
amorosos gemechs murmura per l' herbeta,
estenen los jardins de flors sos richs serralls,
lo amor canta en lo cor de ma gentil nineta
y canta'l rossinyol en las ombrívols valls.

També era tota amor, ó vida de ma vida,
la hermósa dolsa nit, nit de perfums vestida,
en que de goig embriach, ab l' ánima abrasada,
palpitant á tos peus me arrossegá lo amor,
y, mas mans en tas mans, buscava ta mirada,
y, mos ulls en tos ulls, buscava lo teu cor.

Paraulas me vás dir que l' ánima inflamavan,
paraulas que com mel tos llabis destil-lavan.

MCD 2019

Ma vida hauria dat—¡y á son recort me inflamo!—
per poder recullir fins lo aire que al passar
en sos plechs s'emportá ton deliciós *¡Jo't amo!*
que fou, perfum d'amor, la brisa á embalsamar.

Ja may ab més pura flama,
que la fé del cor proclama,
á la més garrida dama
ha estimat un paladí,
com jo estimo de las bellas
á la que reina es entre ellas,
com es rey de las estrellas
lo blanch estel del matí.

De sòn front, la neu més pura
pót envejar la blancura,
en sos ulls plens de dulsura
pót enmirallarse 'l cel.
De sos sguarts las centellas
fan enfosquir las estrellas,
en sos llabis las abellas
poden recullir la mel.

Las rosas de més valía
de Alep y de Alexandría
no valen la gallardía
de la flor del mèu amor.
Com busca un racó, soleta,

MCD 2019

per fer son niu la oreneta,
lo amor dòls de ma nineta
ha fet sòn niu en mòn cor.

Lo amor es foch de la vida
qu' espurneja en la ferida
del ánima adolorida,
lo amor ho es tot en lo mon.
Del espay la galanura,
del cel brillant la hermosura
y del dia la llum pura,
amor tenen, amor són.

Tots los sers que'l mon habitan
febrils per lo amor se agitan
y á los raigs ardents se irritan
de aquest immens lluminar.
Los aucells d'amor se inflaman
y d'amor las feras braman,
los monstruos marítims aman
en las entranyas del mar.

Los aucellets que pidolan,
las papallonas que volan,
los insectes que rodolan
per lo espay entre raigs d'or,
en la brisa que suspira
com so perdut de una lira,

MCD 2019

diuhen á tothom que 'ls mira :
«Fills d' amor, vivim d' amor.

Flors y plantas aromosas,
rius blaus y selvas frondosas
llansan queixas amorosas,
y saben com l' home amar
eixas poblacions enteras
de insectes, monstruos y feras
que viuhen en las esferas,
en la terra ó en la mar.

Los aucells llaugers que passan
juntan son bèc y s' abrassan,
las serps mateixas se enllassan
en sòn frenesí amorós.
Fins la pantera, ferida
per lo amor que li don' vida,
de sa espantosa querida
reclama un bes voluptuós.

¿Quí al véurer la llum, lo dia,
de terra y cel la armonía,
ple de amor no se extasía,
pus tot per amar se fèu?
Font de mel y de dulsura,
tota amor es la natura...

MCD 2019

¿Lo mòn mateix, per ventura,
no es fill del amor de Dèu?

Tot es amor. Lo mon sa eternitat proclama
com de Vesta en lo altar eterna era la flama.
No sols lo cor humá lo foch sagrat conserva:
los sers inanimats tenen un cor amant,
pus suspira lo amor fins en lo bri de l'herba
que estreméixer fa 'l vènt cuant passa gemegant.

Tot essencia es lo amor. Emanació divina,
per lo mon sos perfums, bell arbre, dissemina.
Cuant un' ánima al cel arriba ja, portada
pels ángels del Senyor, que l'han pogut salvar,
Dèu li pregunta sols al peu de sa morada:
—«Bon' ánima, en lo mon has sabut sempre amar?»

Amémnos donchs y amem! Las brisas perfumadas
s'emportan en llurs plechs las veus enamoradas.
En misteriosos cants, desconeguts idiomas,
lo mon cada matí alsa himnes al amor.
Lo amor es lo vas pur de essencias y de aromas
ahont las donas van á derramar lo cor.

Amémnos donchs y amem! La volta platejada
se banya en llum de sol. La brisa enjogassada
cants y suspirs tan sols entre las flors favela,
estenen los jardins de flors sos richs serralls...

MCD 2019

Oh! vina, vina ab mí, ma dolsa damisela,
á recorrer ensemps las selvas y valls.

Al estar en los camps, la brisa planyidera
vindrá á balandrejar ta negra cabellera,
y ab sa petita veu, veu plena de armonía,
tas orellas rasant, murmurará «Cor d'or,
«jo, indiferent á tot, sota las flors dormia
«cuant allí me ha vingut á despertar lo amor.»

Las flors, que sént del camp graciosas amoretas,
se diu que ánimas són de mortas donzelletas,
á sa volta't dirán ab veu que s'evapora,
en lo aire sucudint llurs cálzers perfumats:
—«La brisa es lo suspir del ánima que plora,
lo amor es lo perfum dels cors enamorats.»

Y lo sol ab sos raigs umplinte de llum pura,
en sas onadas d'or banyant ta vestidura,
te dirá:—«Jo que ab foch cuant se presenta arraso,
«jo'm sento devorar per amorós ardor,
«y cada dia al mon en mòn amor abraso,
«que ma llengua es lo foch y lo foch es lo amor.»

Amem, ja que ama tot, nineta deliciosa,
amem, buscant dels camps la ubaga misteriosa,
y allí respirarem,—¡atmósfera divina!—
sentats sota un dosser de murtra y gessamí,

MCD 2019

lo incens dels taronjers, l'olor de la englantina,
mesclats ab los perfums de rosa y romaní.

Y, mas mans en tas mans, respirarem ditxosos,
y, mos ulls en tos ulls, sentirém, carinyosos,
que ab sa veu de perfums la flor diu á la brisa,
que ab sa veu de suspirs la brisa diu al sol,
y que ab sa veu de foch lo sol que volcanisa
se diuhen: «Amem tots! lo amor es lo consol.»

Oh! vina, vina ab mí, la flor de las hermosas!
Nadant entre perfums, y sobre un llit de rosas,
paraulas murmurant de goig y de ventura,
del crepúscul la llum esperarém llavors,
que á cubrirnos vindrá ab sa rica vestidura,
abrassannos ensemps en un dòls bès de amors:

Y com qu'es hora suau que á la dulsura's presta,
y es hora per lo cor de emanacions y festa,
sentirém palpitar la terra entre armonías,
veurém languir de amor los astres en lo cel,
y s'umplirá lo espay de dolsas melodías
rodant entre torrents de perfumada mel.

Y flors, árbres, perfums, y boscos, rius, cascadas,
farán sentir á un temps llurs veus enamoradas

MCD 2019

que es hora dolsa al cor, y ab llur secrét llenguatje
llurs himnes alsarán, d'amor emanacions,
en voluptuós concert, com cotidiá homenatge
dels sers y dels no sers, dels homens y dels mons.

1 *mars de* 1859.

MCD 2019

LA MORENETA DEL MASNOU.

(*Balada*).

Es ja cap á la vesprada,
vesprada de un jorn de mars;
núvols corren per lo cel,
del cel amagant lo blau,
y són núvols que amenassan,
amenassan tempestat.

Ja tot pren un color trist,
color trist montanya y pla,
que la negror de las serras,
de las serras baixa als camps,
y 'l vent passa per la plana,
per la plana desbridat,
los árbres mes corpulents
mes corpulents fent vinclar.

MCD 2019

Una noya va corrent,
corrent á través la vall;
perlas destil-lan sos ulls,
sos ulls cansats de plorar.
Trova la noya un pastor,
un pastor ab sòn ramat
que depressa va, fugint,
fugint de la tempestat.

—Moreneta del Masnou,
moreneta, Dèu te guart.
¿Ahónt vas per aquest camí,
per aquest camí tan tart?

—Digaume, bon pastoret,
pastoret lo del ramat,
¿n' hauriau vist ma corona,
corona de lliris blanchs,
que he perdut anit passada,
anit passada en lo ball?

—Sí que la he vist, moreneta,
moreneta, Dèu te guart.
La portava un caballer,
caballer que he vist passar,
penjadeta de la sella,
de la sella del caball.

MCD 2019

Moreneta del Masnou,
¡ay! ¡ay! ¡ay!
Fulla caiguda del árbre,
ja al árbre no pót tornar.

—Bon pastoret, aixis Dèu,
Dèu vos guarde de tot mal,
com me digau çap ahónt,
cap ahónt l' heu vist marchar.

—Per lo bosch y tot depressa,
tot depressa sen' ha anat,
clavant la espuela en lo ventre,
en lo ventre del caball.

Y la noya per lo bosch,
per lo bosch va caminant:
Ja n' arriva prop del riu,
prop del riu arriva ja,
y allí trova un pescador,
á un pescador assentat.

—Bon pescador, aixis Dèu,
Dèu vos guarde de tot mal,
¿n' habeu vist á un caballer,
caballer en sòn caball,
que portaba ma corona,
corona de lliris blanchs?

MCD 2019

—Sí que l' he vist, moreneta,
moreneta, Dèu te guart,
Al passar bora del riu,
bora del riu s' ha parat,
y l' he vist que ta corona,
corona de lliris blanchs,
ha despenjat de la sella,
de la sella del caball,
y tot rient ell á l' aigua,
ell á l' aigua la ha tirat.

—¿Nom' diriau pescador,
pescador per caritat,
cóm podria ma corona,
ma corona recobrar?

—Ja se l' ha emportada i' aigua,
l' aigua del riu cap aball.
Cosa que cau en lo riu,
lo riu la porta á la mar.
Moreneta del Masnou,
¡ay! ¡ay! ¡ay!
Fulla caiguda del árbre,
ja al árbre no pót tornar.

—¡Malehit lo caballer,
lo caballer deslleal,
que me ha robat ma corona,

MCD 2019

ma corona sens pietat.
Al saberho, mare meva;
¡mare meva! plorarás,
perque als brassos de mòn pare,
de mòn pare respectat,
jo no puch sens ma corona,
sens ma corona tornar.

Y la noya 's llansa al riu,
al riu, que va rodolant,
y las aiguas se la emportan,
se la emportan riu avall.

Cosa que cau en lo riu,
lo riu la porta á la mar.
Fulla caiguda del árbre,
ja al árbre no pót tornar.
Moreneta del Masnou,
¡ay! ¡ay! ¡ay!

MCD 2019

MCD 2019

A E. M.

(Per són album).

Si l' arpa jo tingués ab que algun dia
la hermosura cantava y los amors,
per tu la polsaria
y ab veu enamorada cantaria
de ta gracia y bellesa los tresors.

Mès, trist trova mòn cor tot lo que mira,
que en los sálzers banyats pel Llobregat
ab veu que amant suspirá,
un jorn penjá de sos amors la lira
lo pobre trovador de Montserrat.

Ja mos cabells blanquejan y passaren
los jorns que 'm davan glorias y conhorts,
com fum se dissiparen,

MCD 2019

y fins crech que en mon cor ja s' enmostiaren
de mos amors los venerands recorts.

¿Qué pus te pót donar per agradarte
l' hoste amich que en ta casa has albergat?
Ni joyas tè ni cants pera deixarte,
tant sols te pót donarte
la carinyosa flor de sa amistat.

Ja sé, nineta, que per tu suspira
entussiasta y amant un jovencel,
ja sé, ma bella Elvira,
que sols per tu, per tu tan sols delira
y béu lo amor en tos ullets de cel.

Per tu y per ell jo pregaré, senyora,
y cuant de ditxa y pler lo cor banyat
vejau alsarse del amor la aurora,
dels dos ensemps un sol recort implora
lo pobre trovador de Montserrat.

Tiana 14 de juliol de 1860.

MCD 2019

PENSAMENT DE NIT.

Era negra nit. La fosca
Ab sòn manto 'ns arropava.
Ella seya al peu de un òlm,
jo ab la front sobre sa falda.

Y jo li deya:

—«M' aymia,
paradis y cel del ánima,
si jo moro avans que tu,
ne sortiré de ma caixa
convertit en aucellet,
y cada jorn, ans del alba,
vindré sota ta finestra
á cantar la matinada;
de allí pujaré d' un vol,
y me n' entraré en ta cambra,
y 'm deixaré amanyagar
per tas petitas mans blancas,

MCD 2019

fins que al calor de tos besos
me quede, plé de esperansa,
ó adormidet en ton seno
ó arropadet en ta falda.»

Y ella 'm deya:

—«Món amor,
cel y sol de ma esperansa,
si jo moro avans que tu,
ne sortiré de ma caixa
convertida en lo esperit
que per los aires divaga.
En la flor que tu respires
allí m' estaré posada,
en lo perfum que més ames
desfaré á trossos mòn ánima.
Estaré en l' árbre que t' done
dolsa y amorosa ubaga,
en l' aigua de la fonteta
que refresque ta garganta,
en lo rossinyol que 't cante
amors devall de una mata,
fins en los ulls de la nina
en que poses tas miradas.
A donarte un bes de amor
jo vindré portada en alas
de la brisa que á ton front
done fresca regalada,

MCD 2019

en tas llargas nits de insomni
jo 'm posaré en tas pestanyas
per darte la son que busque
ton ánima fatigada ,
y, dormideta en ton cor,
dante somnis d' esperansa ,
n' esperaré lo matí
per' renovar ma jornada.»

MCD 2019

MCD 2019

LO 13 DE MARS DE 1461.

(Poesía que guanyá joya en los Jochs Florals de 1861).

(Dedicada á D. Joan Cortada).

Era cap á la vesprada
d'un hermós dia de mars,
cuant conversavan dos princeps
en un saló del palau,
als postrers raigs del crepúscul,
l'un de peu, l'altre sentat;
y aixis al princep dels poétas
deya'l princep de la sanch:

—Ruent estava lo cel,
aquesta tarde, Ausias March,
y un cel ruent sempre fou
presagi de tempestat.

—Ja las tempestats, senyor,
res poden en vostre dany:

MCD 2019

j'ha arrivat á port la barca,
ja's gronxa salva la nau.
Lo princep Carlos de Viana
se trova en terra de lleals,
y per ell n'es un escut
cada pit de catalá.

—Cert es lo que dius, En Ausias,
mès ¡es tan trist lo mèu fat!
No parlem de aquestas cosas,
demli al pensament descans,
y alguna trova llegeisme,
com soliam fer avans,
que hermosas tardes passavam
tu llegint, y jo admirant.

E inclinantse lo poéta,
sa lectura comensá.

Esparsas.

Jò só la barca que ha sortit del port
ab cel blavench y mar abonansada,
y que aprés, per las onas assotada,
buscant la vida, trova sols la mort.
Jo só'l cervo que fuig per via incerta,
atravessant los boscos desalat,
sagnant portantne la ferida overta,
la sageta clavada en lo costat.

MCD 2019

Ja fa temps que'l dolor me diu germá,
y en res me puch fixar que pler me sia;
plors són mos goigs, tristor es ma alegría,
jo só malalt tenint lo cos tot sá.
Pel sender que jo vás, lo qui hi camina
encatifat lo véu d'hermosas flors,
mès cada flor es una crua espina...
¡Jo la conech la via dels dolors!

Lo cel pels altres blau, per mí es obscur.
Qui en lo pler viu, ne canta sas valensas;
en mí jo visch, y canto mas dolensas.
Qui no sia trist de mos dictats no cur'.
Dolentme vás per escabrosa via,
mès si acompanyo ab cants mòn desconort,
també mos avis celtas algun dia
cantant ne caminavan á la mort.

Senyor, Senyor ¿quin crim he jo comés
perque, nafrat y mal content de amor,
ne sia, per vos sempre desatés,
lo que pels altres pler, per mí dolor?
Obehir vostra lley mòn crim ha estat,
y'l obehirla causa mas tristuras.
Vos, font de amor, á plantas y á criaturas
lo amor per lley eterna haveu dictat.

MCD 2019

Es una planta morta, es flor marcida
qui no té cor y qui no sap amar:
los sers se buscan per unir sa vida;
la font busca lo riu, lo riu la mar;
buscant lo amor del sol, ne creix lo pi;
per confondrers se buscan amorosas
las ánimas pel mon, y ja confosas,
buscan á Vos, á Vos lo amor sens fi.

¿Com donchs ne puch jo viurer ¡desditxat!
si'm medicina una contraria sort?
Tinch la llansa clavada en mòn costat,
y essent jo viu, vos dich que ja só mort.
Senyor, Senyor, de cel y terra rey,
á qui, genolls flectats, tots acudim,
si es vostra lley lo amor, ¿quin es mòn crim?
si mòn crim es lo amor, ¿quina es la lley?

Jo vegí un dia una coloma blanca
als raigs darrers de un moribundo sol,
que's gronxava amorosa en una branca
lluintne lo vellut del plomissol.
Y la vegí saltar esporuguida,
y á tot volar per los espays fugir,
á temps que un esperver en sa fugida
la coloma's llansava á perseguir.

MCD 2019

Ja sols sentí los crits que li arrancava
lo dolor greu de un cor despedassat,
y vegí al esperver que la portava
destrossantla en sas garras sens pietat.
També 'l dolor á mí planytes m'arranca
sens que retut me puga d'ell desfer,
que n'es mòn cor la colometa blanca
destrossada cruzel per lo esperver.

Passatjers que ab lo cor plé de alegría
veniu tranquils per mòn camí á cruzar,
fugiu de mí , passáu la vostra via
deixáume en mòn dolor amortallar.
No'm demanéu ja may plers ni venturas,
que no tinch ni alegrías ni deports,
pus jo, portant lo feix de mas tristuras ,
rich só d'ennuigs y pobre de conhorts.

—

—Són planyideras esparsas
y trista cansó, Ausias March.

—La flor que no té perfums,
perfums, senyor, no pot dar.

—Trista es la cansó, per cert,
mès sa tristesa me plau.

MCD 2019

Jo conech una coloma
que pels espays al cruzar
fou presa de un esperver
que la esperava á sòn pas.
Pobre colometa blanca,
¿qui't podrá aussili donar?

—Lo cel.....

—Lo cel era ruent
aquesta tarde, Ausias March.

Y mut quedá 'l trovador,
y mut lo princep quedá,
y lo front plé de tristesa
deixá cáurer en sas mans,
mentres l'ombra de la nit
amortallava 'l palau (1).

---

(1) Los versos *subratllats* són de Ausias March y de sòn imitador Estanya.

MCD 2019

TRADUCCIO DE ENRICH HEINE.

M'aymia, ma dolsa aymia,
donam'ta maneta blanca,
pósala sobre mòn cor.....
¿Sents com bat en sa posada?...

Aquí hi habita un fuster
que n'está fent una caixa.
De nit y dia sens' treva,
de nit y dia travalla.

¡Depressa, depressa, mestre,
que n'he fét llarga jornada!
Ganas tinch de reposar
y de dormir ne tinch ganas!

MCD 2019

MCD 2019

LAS BODAS DEL CABALLER.

(Dedicada á D. Joan Antony Viedma).

Del castell de l'icalqués
al punt del seny de las ánimas,
un caballer ne sortia
que un caball negre montava.
Alforrat va lo caball,
lo caballer va de gala:
lo caball, que n' es briós,
de bon pel y bona planta,
pórta guarniments de seda
y ferraduras de plata:
Lo caballer, que es galan
y de orgullosa mirada,
porta roba de satí
ab llistas blancas y blavas,
un xambergo ab duas plomas,
l' una negre y l' altra blanca,

Museo Nacional de Antropología
MADRID
MCD 2019

cruzada la banda al pit
que brodá sa enamorada
ab una xifra amorosa
á modo de recordansa,
y brillants esperons d' or
en la bota envellutada.
Porta alegre lo vestit
perque alegre ne tè l' ánima,
que en Rocacorva l' espera
per esposarlo una dama
la més hermosa y gallarda
que se coneix en la plana.
—«Camina, mon caball negre,
portam' á ma enamorada;
camina, mon caball negre,
per' arrivar ans del alba!»

Cuant n' era la mitja nit
per un torrent caminava.
Véu passar devant sos ulls
una llumaneta blanca
que sortintne de la terra
tot dret al cel se 'n pujaba.
Lo caball se li ha espantat
al caballer.
—«¡Dèu me valga!
¿No 's diria que eixa llum
que devant ma vista passa,

MCD 2019

n' es un ánima del cel
que se 'n torna á la sua patria?»
Y los ulls del caballer
van detrás de la llum blanca
que 's balandreja en lo espay
com per las brisas gronxada,
fins que 's submergeix, del cel
entre los estels de plata.
Tot confus lo caballer
lo front doblega y abaixa:
—«Camina, mòn caball negre,
portam' á ma enamorada;
camina, mòn caball negre,
per' arrivar ans del alba.»

Lo caball surt del torrent;
ja n' ha deixat la montanya,
y caballer y caball
caminan ja per la plana
á la placentera llum
de una lluna hermosa y clara.
Cuant ne són aprop del riu
que á costejar comensavan,
tot suptat lo caballer
gira de prompte la cara,
que ha sentit una veueta
que per sòn nom lo cridava.

MCD 2019

Sota un sálzer de la riva
ne véu una forma blanca.
Lo caball se li ha espantat
al caballer.
—«¡Dèu me valga!
¿no 's diria que eixa forma
que com una dona blanca
ne veig al peu de aquell sálzer
n' es la meva enamorada?»
Lo caball se li ha parat
tot estemordit encara.
Los esperons en lo ventre
lo caballer ja li clava,
y al peu del sálzer lo porta
lo caball de una volada.
Lo sálzer está desert...
Ja ha fugit la dona blanca.
Tot confus lo caballer
lo front doblega y abaixa:
—«Camina, mòn caball negre,
portam' á ma enamorada:
camina, mòn caball negre,
per' arrivar ans del alba.»

Ab la primer llum del dia
á Rocacorva arribava.
Lo poble sota 'l castell
ne sembla un ramat de cabras

MCD 2019

totas estesas als peus
del bon pastor que las guarda.
Cuant prop del poble n'arriva,
ne sent tocar las campanas.
Lo caball se li ha espantat
al caballer.

—«¡Dèu me valga!
¡no's diria que en eix poble
tocan á morts las campanas!»

Lo caballer véu venir
un patje que l'esperava.
Las armas de Rocacorva
en lo pit porta brodadas.

—«Dígasme tu, lo bon patje,
aixis Dèu te dó sa gracia,
dígasme tu, lo bon patje,
¿per qui tocan las campanas?»

—«Senyor, las campanas tocan,
tocan per la vostra dama,
que avuy á la mitja nit
en lo castell es finada.»

Lo caballer que això sent
lo front doblega y abaixa,
y al fuster ne va á trovar
que fent la caixa n'estava.

—«Fuster, aixis Dèu vos dó
tot lo que'us fasse més falta,
com prengau mòn caball negre

MCD 2019

ab sa sella d'or y plata
y mos richs esperons d'or
y tot mòn vestit de gala,
manco la banda que un dia
me brodá ma enamorada,
que'us ho dono de bon grat
sols perque ne feu la caixa
una miqueta més gran
perque dos cossos hi cápian.

Castell de Picalqués 18 *agost de* 1860.

MCD 2019

TRISTESAS DEL COR.

Qui no es trist, de mos dictats no cur'.

Ausias March.

¡Oh nits de amor, cuant prestament passadas!
hermosas, dolsas nits, ¿hont sóu fugidas?...
rahim de flors hermosas, perfumadas,
en lo tronch del amor mateix marcidas,
pels vents de la tardor arrebassadas!

Presents estau á la memoria mia!
nadar vos veig en mitj de vesllums puras,
devall un cel d' amor y d' armonía,
bells somnis d' or del temps de mas venturas,
dolsas y hermosas nits cuant Dèu volía!

Horas plascents, imatges deliciosas,
puras visions en mitj de sa impuresa,
¿perqué veniu inquietas, vagarosas,

MCD 2019

á voltejar entorn de ma viudesa
com un axam de blancas mariposas?

Nits ab lo encens d' amor embalsamadas,
dolsas penyoras per mòn dòl perdudas,
mès que en sòn fons lo cor vos tè guardadas,
¿perqué, nits d' or y rosa, sóu vingudas
si del bon temps en brassos sóu anadas?

¡O amor de amors! Dolsos recorts, m' aymia!
¡Horas en tos temps breus, horas serenas,
en que al finar la blanca llum del dia
mos dits jugavan ab tas negras trenas
y mos ulls en tos ulls jo submergia!

Y mòn front en ton seno reclinava,
y fartava mos ulls en ta hermosura,
y lo brujit del bes que jo 't donava
entre 'l raig darrerench de sa llum pura
lo fugitiu crepúscul se 'n portava.

O bè á tos peus en éxtasis, sentía,
tot enfrenant del cor encés las olas,
com ta boca dolsíssima 'm llegia
ab musical y tendre melodía
los bells cantars lamartinians d' Arolas.

MCD 2019

¡Dolsas, rosadas nits de plers y amor!
Com lo ble viu del flam, d' amor viviam,
embriachs de pler, fòsos en un los cors,
nits en que 'ls dos de sobra amor teniam
per ferne almoyna á tots los aymadors.

Rosadas nits, que embadalit passava
de genolls á tos peus, la má en lo cor,
á la llum de tos ulls que flamejava
y que ta cambra tota il-luminava
fent de ella un cel ruent de sol y amor.

De mòn cor obehint la dolsa veu,
prestantne á ta bellesa vasallatge,
vivint de tu, nudrintme d' amor teu,
jo venia envers tu, com en romiatge
vers la vérge del herm va lo romeu.

Y llavors á tos peus m' agenollava
sentint bátrer mòn cor dintre mòn pit,
mòn cor, mòn pobre cor, que jo escoltava,
per ser l' hora en que en ell lo amor cantava
un himne sant per mí tan sols escrit.

Mos llavis en tos llavis, la alegría
fuetejava mòn pit sedent de pler,
y ¡dols recort! bátrer ton cor, m' aymia,
sota 'l palmell de la mia má sentia
com lo aucell en la má del auceller.

MCD 2019

Visions de amor, que ensemps totas sortiu ,
entre perfums banyantvos y entre galas ,
de un sol passat recort, y á mí veniu
com un vol de aucellets batent sas alas
que surten tots á un temps del mateix niu ;

Horas plascents, imatges voluptuosas ,
visions que umplireu lo meu cor un jorn ,
¿perqué veniu inquietas, vagarosas ,
com un axam de blancas mariposas
á voltejar de ma viudesa entorn?

Fugiu , fugiu , imatges escapadas
per mòn torment del cel de mòn deport !
¡Massa foreu un jorn del cor amadas !
¡Fugiu , fugiu , que es negra avuy ma sort !
ó si habeu de tornar altras vegadas ,
plagués á Dèu que mon pensar fós mort ! (1).

---

(1) Vers de Ausias March.

MCD 2019

LA NINA DEL CEMENTIRI.

(Dedicada á D. Salvador Estrada).

A festa ne tocan ja,
ne tocan ja las campanas,
las campanas de la iglesia,
de la iglesia de Valldaura.

Ja vesteixen á la nuvia,
ja la vesteixen de gala,
faldillas negras li posan,
xinela y mitja reixada,
mocadó y gipó de seda
y la mantellina blanca.
A festa ne tocan ja,
ne tocan ja las campanas,
las campanas de la iglesia,
de la iglesia de Valldaura.

Per rébrer la comitiva
lo nuvi ja se adelanta,

MCD 2019

y devant lo cementiri
que toca á la iglesia, 's para.
La porta del cementiri
dos feixuchs xiprers la guardan.
A festa ne tocan ja,
ne tocan ja las campanas,
las campanas de la iglesia,
de la iglesia de Valldaura.

De prompte, ne sent lo nuvi
que una má 'l toca en la espatlla.
N'es la má de una nineta
que lo xiprer amagava
y que 's presenta á sos ulls
pálida y desencaixada.
A festa ne tocan ja,
ne tocan ja las campanas,
las campanas de la iglesia,
de la iglesia de Valldaura.

—«¿Y jo? diu la nina ab ulls
que de las concas ne saltan.
¿Que s'es fét aquell amor,
aquell amor que'm juravas,
que'm prometeres cent voltas
ballantne rams en la plassa?»
A festa ne tocan ja,
ne tocan ja las campanas,

MCD 2019

las campanas de la iglesia,
de la iglesia de Valldaura.

«¡Pobreta de mí que't creya!
¡pobre de mí y desditxada,
que tot donante lo cor
ma honra ab ell te donava!
¿Qué faré pobre de mí,
pobre de mí y desgraciada?»
A festa ne tocan ja,
ne tocan ja las campanas,
las campanas de la iglesia,
de la iglesia de Valldaura.

Lo nuvi passa de llarch
sens ni tan sols escoltarla,
y dona la má á la nuvia,
y á la iglesia l'acompanya,
y per devant de la nina
la comitiva ja passa.
Y á festa ne tocan ja,
ne tocan ja las campanas,
las campanas de la iglesia,
de la iglesia de Valldaura.

Ja ne són dintre la iglesia,
ja s'agenollan, ja 'ls casan,
ja la nina del xiprer

MCD 2019

cau en terra desmayada
arrancantne un plor del pit
y dientne: «¡ Dèu me valga !»
Y á festa ne tocan ja,
ne tocan ja las campanas,
las campanas de la iglesia,
de la iglesia de Valldaura.

Ja n'han sortit de la iglesia.
La rossor porta pintada
la nuvia en son front. Lo nuvi
ab sa mirada l'abrasa;
y al passar prop del xiprer
ni tan sols gira la cara.
A festa ne tocan ja,
ne tocan ja las campanas,
las campanas de la iglesia,
de la iglesia de Valldaura.

La nina sota 'l xiprer
bo y morta al matí trobavan.
Ni pare y mare tenia
ni amichs per amortallarla,
y en lo fossar de la iglesia
per caritat la enterravan.
Ahí á festa, avuy á morts,
á morts tocan las campanas,
las campanas de la iglesia
de la iglesia de Valldaura.

MCD 2019

NON SICH, SEMPER SED.

N' era una blanca caseta
á redós d' una montanya.
Entre un bosch de taronjers
com un floch de neu s' alsava ,
ab dos xiprers á sa porta
com guaytas pera vetllarla ,
ab un riuhet d' aigua viva
murmujellant á sas plantas ,
ab la mar que devant d' ella ,
mirall del cel blavejava ,
y ab la nina més hermosa
de la costa catalana.
Tenia 'l primer perfum
dels árbres que l' ombrejavan ,
tenia 'l primer alé

MCD 2019 .

de la fresca marinada ,
y una nina á qui donar
murmulls , aromas y auras.
¡ Ay ma caseta ! ma caseta blanca!

Sentats los dos en l' herbey
una tarde nos estavam.
Era l' hora del crepúscul ,
l' hora del dia més casta.
Nos abrigava á tots dos
un taronjer ab sas brancas
y respiravam lo encens
ab que lo espay perfumavan
de la dolsa taronjina
las invisibles onadas.
Jo sols la mirava á ella ,
y ella mirava la platja
que las onas de la mar
brodavan de flors de plata.
Lo cel era hermòs y blau,
y las dolsas alenadas
d' una brisa tebia y pura
los árbres balancejavan.
Hi havia perfums d' amor
en lo murmull de las aiguas ,
en lo soroll de las fullas ,
en la brisa que passava ,

MCD 2019

n' hi havia en nostres cors
y també en nostras miradas.
¡Ay ma caseta ! ma caseta blanca !

Las horas dolsas y tendres
que donan plahers al ánima,
¡ay que tardament qu' arrivan!
¡ay que prestament que passan!
Hora hermosa del crepúscul,
hora per mí sempre santa,
hora per mí d' espansió,
de conhort y d' esperansa,
sempre jo á ta llum duptosa
la veya, radiant y clara,
brillant estel de ma vida,
port salvador de mas ansias.
Y cada jorn jo li deya
ab ma veu enamorada:
« ¡ Es l' hora d'amar ! ¡ Amemnos ! »
y cada jorn mas paraulas
s' ofegavan en un bes
que n' enllassava dos ánimas.
¡Ay ma caseta ! ma caseta blanca !

MCD 2019

MCD 2019

ALBADAS.

LA DESPEDIDA DELS MARINERS.

I.

Banyantse en púrpura y rosa
despunta l' alba galana.
Adeu, costa catalana,
que ja es hora de partir.
Com aucell desplegant alas,
desde vostras finestretas,
tallant las onas, ninetas,
veureu al barco fugir.

Pels mariners tenen las boiras undosas
perfum y dolsor,
las tempestats feras trovas amorosas
y l' ona escumosa paraulas d' amor.
Ohé!...
Ohá!...
A la mar!
Sarpa! sarpa! issa velas!
que ja es hora de marxar.

MCD 2019

De la mar en brassos
se gronxa la nau...
Ninas de la costa,
un recort si 'us plau!
Adeusiau!

—

En alta mar, de la terra
recordarem las hermosas
com memorias carinyosas,
y saludos fraternals
entre suspirs de ternura
enviarem á las ninetas,
cuant vindrán las orenetas
á posarse sobre 'ls pals.

De la mar immensa las blavas planuras
á llaurar anem,
mès vostra bellesa, mès vostra hermosura,
ninetas hermosas, may olvidarem.
Ohé!
Ohá!
Sarpa! sarpa! issa velas!
que ja es hora de marxar.

De la mar en brassos
se gronxa la nau.
Ninas de la costa,
un recort si 'us plau!
Adeusiau!

MCD 2019

Cuant ditxós, ninas hermosas,
cuant ditxós será aquell dia,
en que ab cors plens d' alegría,
de las onas al embat,
veurem dibuixarse alegre,
sobre 'l cel de nostra terra
la hermosa, dentada serra,
del histórich Montserrat.

Com las orenetas á son niu un dia
tornan ab amor,
tornarém nosaltres ab goig y alegría
als nius que hem fét, ninas, en lo vostre cor.
Ohé!
Ohá!
A la mar!
Sarpa! sarpa! issa velas!
que ja es hora de marxar.

De la mar en brassos
se gronxa la nau.
Ninas de la costa,
un recort si 'us plau!
Adeusiau!

MCD 2019

MCD 2019

II.

Despertat, ma dolsa aymia,
ab lo primer raig del sol,
ab la primer llum del dia
y ab lo cant del rossinyol.

Desperta, nineta hermosa,
á mòn cant que amor promet,
com se desperta la rosa
al cantar del aucellet.

Ab ma trova enamorada
jo t'envio avuy mòn cor,
que la cansó de l' albada
es la cansó del amor.

Ix á saludar lo dia
que comensa sòn camí.
Tot es dulsura, m' aymia,
tot es amor lo matí.

Lo sol, que es bes ab que sella
Dèu per lo mon sòn amor,
fa obrir al jorn sa ponsella
y sòn cálzer á la flor;

MCD 2019

Onadas d' or fòs rodolan
per los espays transparents,
los aucells joyosos volan,
cantan las veus dels torrents;

Murmura amors tot fugintne
la brisa á travers dels prats
soroll de besos fingintne
del bosch en las soletats;

Los perfums n' están sospesos
dels richs cálzers de las flors,
com de ta boca los besos,
com de tòn cor los amors,

Y es pur lo cel transparent
que 'l sol comensa á inflamar,
com es pur lo pensament
que tu tens al despertar.

Lo sol á la finestreta
ha trucat ja tot passant.
Obra al sol tos ulls, nineta,
y obra tòn cor á mòn cant;

Que la veu enamorada,
tendre emanació del cor,
que avuy te canta l' albada,
nina, es la veu del amor.

Montpeller 10 *juny de* 1860.

MCD 2019

III.

(Premiada ab lo primer accessit en los Jochs florals de Barcelona en 1860).

(Dedicada á D.ª Cármen Peg de Borao).

I.

Portada en las alas
de las orenetas,
derramantne galas,
llansantne amoretas,
ja la primavera del niu ne sortí.
De sòn alé neixan
brisas perfumadas,
en las planas deixan
jardins sas petjadas,
sa nit es de estrellas, de flors sòn matí.

Ella es la que dóna
perfums á las flors,
ella la que ensenya
cants al rossinyol;

MCD 2019

pórta las ditxas á las cabanyas,
la neu escombra de las montanyas.
N' es la primavera
cullita de flors,
com ne són las ninas
cullita de amors.

Tornada.

Ab las brisas vérges de la matinada,
despertáu, ninetas, deixáu vostres llits:
los rossinyols cantan himnes á la albada
gronxantse en las brancas dels árbres florits.

Endressa.

Si jo fós una oreneta, sempre al espuntar lo dia,
si jó fós una oreneta
y alas tingués per volar,
sobre lo teu cor, nineta, sobre lo teu cor, m' aymia,
sobre lo teu cor, nineta,
jo m' aniria á posar.

II.

Espunta ja 'l dia...
¡Despertáu, ninetas!
De llum y armonía

MCD 2019

se amplenan la terra, lo espay y lo cel.
Se mouhen graciosas
del camp las floretas,
las boiras undosas
per las valls esqueixan á trossos llur vel.

Gotas de rosada
las fullas sostenen,
diamants de l' albada...
Ja tot es aroma, colors y perfum...
Rumors tè 'l boscatge,
las flors perfums tenen,
brugits tè 'l fullatge,
y 's banya la plana en onadas de llum.

Tornada.

Ab las brisas vérges de la matinada
despertáu, ninetas, deixáu vostres llits:
los rossinyols cantan himnes á l' albada
gronxantse en las brancas dels árbres florits.

Endressa.

He vist dos aucells, nineta, cantant al náixer lo dia,
he vist dos aucells, nineta,
en la branca de un arbret.
Si tu fosses aucelleta, hermosa nina, m' aymía,
si tu fosses aucelleta,
voldría ser aucellet.

MCD 2019

III.

Entre llum incerta
ja 'l alba despunta
y al amor desperta
que dorm en lo cálzer de una tendra flor.
Sota de una planta
que sas fullas junta,
un aucellet canta
ab trinos dolsíssims sas queixas de amor.

Las aiguas rodolan
per llits de verdura,
sobre las flors volan
papallonas blancas com un blanch estel:
canta enamorada
tota la natura
trovas á l' albada,
que núvols de aromas se 'n pujan al cel.

Tornada.

Ab las brisas vérges de la matinada
despertáu, ninetas, deixáu vostres llits:
los rossinyols cantan himnes á l' albada
gronxantse en las brancas dels árbres florits.

Endressa.

He vist un vol de colomas sobre una blanca caseta,
he vist un vol de colomas

MCD 2019

que 's banyāban en raigs d' or.
Mos amors són las colomas, ma enamorada nineta,
mos amors són las colomas,
la caseta n' es ton cor.

IV.

De pler tot se altera,
tot viu y respira,
que la primavera
del mon n' es la nuvia que hi porta 'ls amors.
Y 'l mon, que tot gosa
cuant en ella 's mira,
per rébrerla 's posa
robas de esmeralda y adressos de flors.

A la primavera
ab sas flors hermosas
tot porta llaugera:
pórtanla en llurs molsas los rogenchs esculls,
lo cel en sas galas
la terra en sas rosas,
lo aucell en sas alas...
La nina la porta en lo cel de sos ulls.

MCD 2019

Tornada.

Ab las brisas vérges de la matinada
despertáu, ninetas, deixáu vostres llits:
los rossinyols cantan himnes á l' albada
gronxantse en las brancas dels árbres florits.

Endressa y tornada.

Nineta, la primavera
ab perfums vesteix lo dia.
Dèu ab ella al mon envia
cada abril un bes de amor.
La flor se banya amorosa
en las gotas de rosada
y l' ánima enamorada
se banya en perfums del cor.
Te vull enamoradeta,
perque es lo amor
la primavera, nineta,
la primavera del cor.
Dónam' ton amor, nineta,
dónam' ton amor!

MCD 2019

IV.

Lo gall, heralt de l'albada
ja ha cantat la matinada,
y la fosca amontonada
tot depressa ja se'n va.
L'oreneta anuncia'l dia,
tot es llum, tot armonía...
Despértat, ma dolsa aymía,
que tot se desperta ja.
Salut al alba plena de flors!
Salut al alba reina d'amors!
¡Ay!
nina mia,
pus me robas l'alegría,
no't hagués conegut may!
¡Ay, nina mia!
sent de tots gloria y amor,
font de mel y d'ambrosía,
ets per mí font de dolor.

MCD 2019

¡Ay!
no't hagués conegut may
qu'ets mon dolor!

—

Venint la llum ve la vida.
L' oreneta al alba crida,
L'alba á la nina convida
á la finestra á sortir.
Surt, hermosa despiadada,
surt á saludar l'albada!
vull banyarme en ta mirada
mès que sia per morir.
Surt á donarme, per mòn conort,
surt á donarme vida ab la mort.

¡Ay!
amarguras
pòt cantar y desventuras
sols del trovador lo lay.
¡Ay, amarguras!
bè l' haveu ferit mòn cor.
Ans cantava sols venturas,
avuy sols canto 'l dolor.
¡Ay!
sols del trovador lo lay
canta 'l dolor!

MCD 2019

Cada jorn sota tas reixas
vinch á murmurar mas queixas,
cada jorn mòn cor esqueixas
ab ta ingratitut constant.
Des que't vas véurer un dia
perduda tinch ma alegría.
¿Perqué no has de ser m'aymia
cuant jo vull ser ton amant?
¡Ay que tinch, nina, malalt lo cor!
¡Ay que jo'm moro de mal d'amor!
¡Ay!
la alegría
que ha perdut l'ánima mia,
recobrar no podré may.
¡Ay, alegría!
de mòn cor tot entristit
la finestra oberta un dia
t'he deixat, y m'has fugit.
¡Ay!
ja no't torno á trovar may
que m'has fugit!

—

Jo só com la papallona
á qui la flama agullona,
y que voltas entorn dona
mentres forsa y vida tè.

MCD 2019

Pus no tens del cor que't ama
compassió, garrida dama,
¡ay! de tos ulls en la flama
jo ma tomba hi trovaré.
Preparau ninas cants de dolor
perque ja sento gel en lo cor.
¡Ay!
dolsa aymía,
si't recordas de mí un dia.
planta en ma tomba un desmay.
¡Ay dolsa aymía!
Tu has estát mòn fat advers.
Planta en ma tomba algun dia
un desmay y dos xiprers.
¡Ay!
planta en ma tomba un desmay
y dos xiprers.

MCD 2019

V.

Respirant amor y vida,
ja lo mon se ha despertat.
¿Qué fas en ton llit dormida
cuan ja l'alba ha despuntat?
Per devall de ta finestra
cap á las planas vehinas
ab llurs gaitas y bocinas
ja han passat los dalladors,
y jugant las orenetas
cruzan lo espay voladoras,
lo espay que umplen á eixas horas
raig de sol, cants de aucells, perfums de flors.

Devall de ta finestra, que ab sòn dosser amaga
un hermós árbre florit,
sos petitets vetllantne, lo bardo de la ubaga
ha passat cantant la nit.

MCD 2019

¿Com ne póts dormir, ma estrella,
cuant bat ta finestra'l sol,
y cuant canta sota d'ella
sos amors lo rossinyol?
Lo sol truca á ta finestra,
y ab lo raig primer que envia
te diu: «Nina, jo só'l dia,
ix á rébrerme, mòn cort!»
Y jo al bell peu de ta porta,
tot somiant en ma ventura,
te dich, lloant ta hermosura:
«Nina despértat, que jo só lo amor.»

Aixis com, nina mia, las neus són de la serra,
y los aucells del bon Dèu.
y del cel las estrellas, y las flors de la terra,
aixis mòn amor es teu.

—

Endressa.

Al peu de ta finestreta
que ombreja una acacia en flor,
t' espera un hoste, nineta,
que s'anomena lo amor,
Óbrali donchs la porteta,
la porteta de ton cor!

MCD 2019

VI.

Jo sé una caseta que n'es blanca, blanca
com un floch de neu.
Lo riu, rodolantne sas onas de plata,
rellisca á sòn peu.
Jo sé una caseta que n' es fresca, fresca,
respirant amors,
que sembla entre 'ls árbres que ubagas li donan
un cisne entre flors.

En locim una oreneta
hi rebull, hi canta, hi viu.
¡Benehida la caseta
hont la oreneta hi fa niu!

—

Jo sé una caseta que n' es bella, bella
com un raig de sol;

MCD 2019

que entorn sempre hi canta, de nit y de dia,
lo dols rossinyol.
Jo sé una caseta, que n' es dolsa, dolsa
com un pa de mel.
No hi faltan en ella ni anjelets ni estrellas
per esser un cel.

Viu en ella una nineta
bella com un pom de flors.
¡ Benehida la caseta
hont hi fan niu los amors!

MCD 2019

VII.

Los árbres del bosch que inquiets se doblegan
umplintne lo espay de sons y brujits,
que al bes del matí llurs brancas entregan
grontxant dels aucells en ellas los llits,
ab veu, en cent veus pel aire desfeta,
y ab tendre rumor,
ne cantan lo amor, nineta, nineta,
ne cantan lo amor.

Lo bronze que bat ab sons misteriosos
desde 'l campanar del temple vehí,
que n' alsa sos cants, himnes religiosos,
cuant la aurora naix de un fúlgit matí,
en lo seno gótich de un alta torreta
posat com un cor,
palpita d' amor, nineta, nineta,
palpita d' amor.

MCD 2019

Lo cel que sonriu cuant naix entre grana
del astre del mon lo inmens lluminar
y exten lo seu blau, llisantne sa plana,
per millor poder lo sol rodolar,
tot empurpurat com la donzelleta
plena de rubor,
s' estremeix d' amor, nineta, nineta,
s' estremeix d' amor.

Los dolsos perfums que llansa la terra,
del aigua los planys que exhala entre 'ls rochs
cuant baixa lliscant de dalt de la serra,
los tendres rumors dels ombrivols llochs,
la llum que al espay llansa amoroseta
polsaguera d' or,
suspirs són d' amor, nineta, nineta,
suspirs són d' amor.

Endressa.

Per' saludarte ma aymia,
jo he volgut matinejar.
Dèu te dó, nina, un bon dia,
Dèu te dó un bon despertar!

Al peu de la finestreta,
que 'm recorda mos amors,
avuy trovarás, nineta,
trovarás un pom de flors.

MCD 2019

Jo las he cullit, ma aymia,
poch avans de clarejar.
Dèu te dó, nina, un bon dia;
Dèu te dó un bon despertar!

MCD 2019

MCD 2019

VIII.

Ja han fugit las estrelletas,
ja la lluna palideix
entre 'l alba empurpurada
ab que s' engalana 'l cel.
¡Via sus, que la gaita sona
cantant l' albada!
¡Via sus, que ja en mitj dels boscos
canta la gaita!

¿Saps perque las estrelletas
ab tanta pressa han fugit?
Per no trovarse ab tos ulls
y haverse de engelosir.
¡Via sus, que la gaita sona
cantant l' albada!
¡Via sus, que ja en mitj dels boscos
canta la gaita!

MCD 2019

Ja es hora, ma dolsa aymia,
ja es l' hora de despertar.
Ab la fresca del matí
pujarem á Montserrat.
¡Via sus, que la gaita sona
cantant l' albada!
¡Via sus, que ja en mitj dels boscos
canta la gaita!

Tot pujantne la montanya
sentirem als aucellets
com cantan posats alegres
entre la terra y lo cel.
¡Via sus, que la gaita sona
cantant l' albada!
¡Via sus, que ja en mitj dels boscos
canta la gaita!

Y tot pujantne la serra
entre 'ls cants dels rossinyols,
jo 't diré: «Tu n' ets ma vida»
tu 'm dirás: «Jo so ton cor.»
¡Via sus, que la gaita sona
cantant l' albada!
¡Via sus, que ja en mitj dels boscos
canta la gaita!

Monistrol 10 *juliol de* 1860.

MCD 2019

IX.

Deixam' que 't cante, m' aymada,
pus ja més no 't cantaré,
deixam' que 't cante, m' aymada,
pus ben prompte 'm moriré.

Adeu per sempre, nineta,
la que fores mòn amor,
adeu per sempre, nineta,
robadora de mòn cor.

Massa m' han contat, m' aymia,
que jo dech pendrer comiat,
massa m' han contat, m' aymia,
que ja tens tòn cor donat.

Mon amor tu no 'l volgueres,
que era pobre mòn amor,
mòn amor tu no 'l volgueres
per no ser de plata ni or.

MCD 2019

Ell te dona una caseta
ab sòn horta y sòn jardí,
ell te dona una caseta,
robas y joyas sens fi.

Jo sols podia donarte
la caseta de mòn cor,
jo sols podia donarte
la joya de mòn amor.

Lo jorn de tas esposalles
no seré jo qui 'l veuré,
lo jorn de tas esposalles,
aquell jorn me moriré.

¿Sents lo so de las campanas?
Per tu tocan á esposar.
¿Sents lo so de las campanas?
Per mí tocan á enterrar.

Si trovarme vols un dia
per' encomenarme á Dèu
Si trovarme vols un dia,
busca un xiprer y una creu.

Adeu per sempre, nineta,
la que fores mòn amor,
adeu per sempre, nineta,
robadora de mòn cor.

MCD 2019

X.

Jo conech una nineta
que n' es rossa com un sol,
y que té una cabellera
que es una madeixa d' or.
¡Bona albada á la nineta
que té sensible lo cor
y que té per cabellera
un punyat de raigs de sol!

Endressa.

Nineta, desperta, desperta al amor,
que canta á ta porta, que truca á ton cor.

—

Jo conech una nineta
que ne té blaus los ullets,
ullets que sempre espurnejan
com si fossen dos estels.

MCD 2019

¡ Bona albada á la nineta
que té lo cor de angelet,
los cabells de raigs de sol
y los ulls de blau de cel !

Endressa.

Nineta, desperta, desperta al amor,
que canta á ta porta, que truca á ton cor,

Jo conech una nineta
que té María per nom ;
es la nina de ulls de cel,
la nina de cabells d' or.
¡ Bona albada á la nineta
que té María per nom,
lo nom que cantan los ángels
al alba de cada jorn.

Endressa.

Nineta, desperta, desperta al amor,
que canta á ta porta, que truca á ton cor.

MCD 2019

XI.

(Escrita pel coro del *Centro de lectura* do Reus).

Ja en lo cel ne brilla hermosa
la estrelleta del matí,
y entre núvols d' or y rosa,
prompte al sol veurém lluí.
Per los boscos ne ressona
ja la gaita del pastor,
y la rosada ja dóna
munts de joyas á la flor.
¡ Salut á las ninetas !
¡ Qué Dèu las dó un bon jorn !
Gotas de rosada, sóu las amoretas
que ab pluja de perlas ne banyáu las flors.

MCD 2019

Del amor als ecos despertáu, ninetas!
Lo amor es l' albada, l' albada dels cors.

—

Ab amorosa alegría
ne saluda 'l rossinyol
la primera llum del dia
y lo raig primer del sol.
Se banyan las orenetas
en sa polsaguera d' or,
y desplegan sas aletas,
y cantan hímnes d' amor.
¡Salut á las ninetas!
¡Qué Dèu las dó un bon jorn!
Ninetas hermosas, ne sóu las floretas
que banya galana la pluja d' amors.
Despertàu alegres, que ne són, ninetas,
los amors rosada, rosada dels cors.

FI.

MCD 2019

INDICE.

	Pág.		Pág.
I.—PATRIA.	7	La campana de l'Ave María.	161
Ahí y avuy.	9	En lo Album de Montserrat.	169
Los héroes del mar. . .	11	A la Vérge de Reus. . .	171
Homenatge y recort. . .	21	En lo Album de Montserrat.	175
A D. Lluis Cutchet. . .	29	La nuvia.	177
¡Desperta ferro!.	55	Lo senyor dels estels. . .	179
¡Alsat, Llatse!.	41	III.—AMOR.	181
Génova la hermosa. . .	51	Ausias March.	185
Lo primer soldat de Italia.	61	Cant de amors.	195
Dies iræ.	67	Traducció de Cárlos Tanner.	201
Los voluntaris catalans. .	73	La noya blanca.. . . .	203
Un llor y una llágrima. .	87	Salm de amor.	209
¡Ben vinguts sian!. . .	89	La moreneta del Masnou..	217
A D. Lluis de Eguilaz. .	91	A E. M.	225
Escrit en la pedra de unas ruinas.	93	Pensament de nit. . . .	225
Lo cap d'En Armengol de Urgell.	95	Lo 13 de mars de 1461. .	229
Lo rey del mar.	121	Traducció de Enrich Heine.	235
En lo Muradal.. . . .	129	Las bodas del caballer. .	237
A D. Mariano Fonts. . .	135	Tristesas del cor. . . .	245
II.—FIDES.	137	La nina del cementiri. .	247
A la Vérge de Montserrat.	139	Non sich, semper sed. .	251
La creu.	149	ALBADAS.	255
Albada.	155		
Albada.	155		
Escrit en la paret de una Cartuxa.	159		

MCD 2019

ERRADAS PRINCIPALS.

Pág.	Vers.	Diu.	Déu dir.
39. . .	18.	bruzir.	brunzir.
44. . .	1.	envullatada. . .	envellutada.
79. . .	5.	fiu.	féu.
111. . .	19.	armaduras. . . .	armadura.
144. . .	11.	fiu.	féu.
214. . .	6.	murmurá. . . .	murmurará.
265. . .	14.	flor.	flors.

MCD 2019

MCD 2019

MCD 2019

ARCHIVO
MARIANO
Biblioteca
VOLUMEN N. 05938

MCD 2019

MCD 2019